

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

С. В. Юшко

**БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ:
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
НА ОСНОВІ ТРЕНІНГУ**

Навчальний посібник

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 336.14:005(075)

ББК 65.261.3я7

Ю 96

Рецензенти: завідувач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університету, д-р екон. наук, професор *О. П. Кириленко*; директор навчально-наукового інституту бізнес-технологій Української академії банківської справи "Сумський державний університет", д-р екон. наук, професор кафедри міжнародної економіки *І. І. Д'яконова*.

Рекомендовано до видання рішенням ученої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Протокол № 4 від 22.12.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Юшко С. В.

Ю 96 Бюджетний менеджмент: формування компетентностей на основі тренінгу : навчальний посібник : [Електронне видання] / С. В. Юшко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 255 с.

ISBN 978-966-676-673-4

Висвітлено специфіку проведення тренінгу з бюджетного менеджменту у процесі підготовки компетентних фахівців. Уміщено деталізований сценарій тренінгу з описом навчальних процедур, запланованих для виконання в межах аудиторного часу, а також перелік завдань для самостійної позааудиторної роботи. Програмою тренінгу передбачено опанування студентами питань, пов'язаних із порядком та особливостями здійснення бюджетного планування, організацією виконання бюджету, бухгалтерським обліком виконання бюджету, складанням фінансової й бюджетної звітності про виконання бюджету, організацією та здійсненням контролю за виконанням бюджету.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей.

УДК 336.14:005(075)

ББК 65.261.3я7

© С. В. Юшко, 2017

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2017

ISBN 978-966-676-673-4

Вступ

Вилучення коштів підприємців та фізичних осіб із подальшою централізацією їх у бюджеті є звичайною практикою сучасного світу, передумовою існування самої держави та фінансовою основою виконання органами державної та місцевої влади функцій управління країною, оборони, соціального захисту населення, підтримки розвитку економіки тощо. В Україні через бюджетну систему перерозподіляють останніми роками близько 30 % ВВП. За таких обставин очевидною стає необхідність у створенні ефективної системи бюджетного менеджменту, що розглядають як науку та мистецтво управління бюджетними коштами, які в ідеалі мають забезпечити оптимальний склад та структуру доходів і видатків головного централізованого фонду країни з наближенням ефективності витрачання бюджетних коштів до ефективності, що забезпечує приватний сектор економіки, дотримання обґрунтованих меж бюджетного дефіциту, якісне управління державним та місцевим боргом, формування відповідних важелів та інструментів, що зводили б до мінімуму шанси осіб, наділених бюджетними повноваженнями, на витрачання коштів бюджету в інтересах, відмінних від суспільних.

Метою тренінгу з бюджетного менеджменту є формування у майбутніх фахівців знань з організації та управління бюджетним процесом у державі.

Завдання тренінгу полягають у:

- опануванні практичних засад організації та здійснення бюджетного планування;
- формуванні практичних навичок у плануванні бюджетних показників;
- засвоєнні теоретичних основ та набутті практичного досвіду організації виконання дохідної та видаткової частин бюджету;
- оволодінні навичками у здійсненні бюджетного обліку;
- набутті досвіду складання фінансової та бюджетної звітності про виконання бюджетів;
- опануванні завдань та функцій органів контролю за дотриманням бюджетного законодавства;
- з'ясуванні можливих форм порушення законодавства з питань бюджету та заходів, що можуть бути застосовані до правопорушників;

- набутті практичних навичок у здійсненні контролю за правомірністю планування та виконання бюджетних показників.

Успішне проходження тренінгу з бюджетного менеджменту передбачає наявність в учасників знань з економічних та профільюючих дисциплін базової фінансової освіти: "Фінанси", "Бюджетна система", "Бухгалтерський облік", "Податкова система".

Результатом проходження тренінгу є формування низки *загальних та спеціальних компетентностей* у студентів, зокрема: здатності проводити дослідження та генерувати нові ідеї; виявляти лідерські навички та приймати обґрунтовані рішення; працювати з нормативно-правовою базою з питань бюджету та бюджетних правовідносин; визначати прогнозні показники надходжень бюджету, обсягів міжбюджетних трансфертів; проводити сплату обов'язкових платежів до бюджету; брати бюджетні зобов'язання та бюджетні фінансові зобов'язання, відповідно до вимог чинного законодавства; організовувати та брати участь у публічних закупівлях; здійснювати бухгалтерський облік виконання бюджетів; складати бюджетну та фінансову звітність про виконання бюджетів; контролювати дотримання бюджетного законодавства; визначати та застосовувати заходи впливу за вчинені бюджетні правопорушення; вивчати та узагальнювати сучасний український і зарубіжний досвід формування ефективної системи бюджетного менеджменту; презентувати результати проведених досліджень; установлювати комунікативні контакти з розпорядниками бюджетних коштів, управліннями Державної казначейської служби України, фінансовими управліннями у процесі формування та виконання бюджету тощо.

Проходження тренінгу передбачає, переважно, активну аудиторну роботу студентів на практичних та лабораторних заняттях з обговоренням сучасних проблем бюджетного менеджменту, виконанням передбаченого переліку індивідуальних і групових завдань, здійсненням та обґрунтуванням розрахунків, демонстрацією проведених досліджень тощо під постійним керівництвом і контролем із боку тренерів, а також (значно меншою мірою) самостійну позааудиторну роботу, передбачену, із метою поглиблення здобутих учасниками знань. Основними методами активізації навчального процесу, що використовують у процесі проведення тренінгу, є міні-лекція, групова дискусія, рольова гра, мозкова атака, робота в малих групах, презентація. За результатами тренінгу передбачено підготовку та захист звіту.

Сценарій проведення тренінгу

День перший.

Вступна частина

Вступне слово та налаштування тренінгової групи на роботу

Тренінг розпочинають із привітальної частини, у ході якої обґрунтують значущість цієї форми навчання, подають додаткову інформацію про місце проведення тренінгу та організаційні питання. Із метою належного усвідомлення місця тренінгів у процесі підготовки компетентних фахівців, студентам пропонують самостійно, поза межами аудиторії ознайомитися з порядком та особливостями застосування тренінгових технологій, викладених у навчально-методичному посібнику за редакцією М. В. Афанасьєва [4].

Час: 10 хвилин.

Презентація тренерів, цілей і завдань

Презентація тренерів відбувається шляхом повідомлення кожним із тренерів свого прізвища, імені, по батькові, ученого ступеня та звання, займаної посади. Надають додаткову інформацію про професійні компетентності тренера, які підтверджують практичним досвідом роботи, публікаціями у провідних наукових журналах, участю в розробленні бюджетних та госпрозрахункових тем, попередньому проведенні тренінгів тощо.

Визначають мету та завдання тренінгу. Залежно від технічних умов, готують презентацію в електронному або паперовому вигляді.

Час: 10 хвилин.

Знайомство з учасниками тренінгової групи, визначення їхніх сподівань від тренінгу

Завдання: знайомство з учасниками тренінгової групи; налаштування учасників на плідну роботу, визначення норм та правил роботи у тренінговій групі.

Час: 30 хвилин.

Матеріали: фліпчарт, папір, різнокольорові маркери.

Інструкція: учасники тренінгу представляються, розповідають про свої наукові інтереси та на окремих стикерах зазначають очікування від тренінгу (очікування від себе; очікування від тренерів; очікування від усієї групи, а також те, що може завадити проведенню тренінгу).

Закінчення: тренери підсумовують відповіді та очікування учасників, формують подальший вектор роботи з урахуванням висловлених побажань. Оголошують загальні правила, які будуть працювати під час проведення тренінгу.

Характеристика компетентностей, яких набувають учасники після проходження тренінгу

Тренери зазначають, що у процесі виконання завдань тренінгу учасники набувають відповідних компетентностей:

інтегральної компетентності, що виявляють у здатності виконувати складні завдання та вирішувати проблеми у процесі професійної діяльності або навчання, яка передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог до професійної, навчальної або дослідницької діяльності;

загальних компетентностей, зокрема: здатності проводити дослідження та генерувати нові ідеї; здатності виявляти лідерські навички; здатності до мотивації та досягнення спільної мети; здатності приймати обґрунтовані рішення, здатності працювати автономно;

спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, зокрема: здатності використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів у поєднанні з дослідницькими й управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності; здатності аналізувати бюджетну політику держави та обґрунтовувати напрями її вдосконалення; здатності використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики фінансового стану бюджету; здатності застосовувати управлінські навички у сфері державних фінансів; здатності демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту; здатності використовувати положення й методи дослідження інших наук для виконання професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів; здатності до пошуку, використання та інтерпретації інформації для виконання професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів.

Інформацію про компетентності, яких набувають учасники на кожному етапі тренінгу деталізовано у програмі тренінгу (табл. А.1 додатка А), а розшифровування сформованих після проходження тренінгу професійних компетентностей, згідно з вимогами Національної рамки кваліфікацій України, подано в табл. Б. 1 додатка Б.

Час: 10 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор.

Презентація програми тренінгу

Тренери оголошують основні блоки, що входять до програми тренінгу, дають їм коротку характеристику, визначають час на проведення кожного блоку. Роздруковану програму тренінгу роздають учасникам (див. додаток А). Тренери презентують перелік літературних джерел та обладнання, що будуть використовуватися під час проведення тренінгу. Для учасників оголошують час і тижні, на яких будуть проводити заняття, аудиторії, видають в електронному та друкованому вигляді необхідні матеріали для проведення тренінгу, зазначають вимоги до підготовки та захисту звіту із тренінгу, обговорюють його зміст і структуру.

Час: 15 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, роздруковані програма тренінгу в необхідній кількості примірників та розклад занять.

Основна частина.

1. Бюджетне планування

1.1. Оцінювання показників, що визначають вектори бюджетного планування

Завдання: ознайомитися з основними напрямками бюджетно-податкової політики, з'ясувати обґрунтованість затверджуваних макропоказників економічного та соціального розвитку як передумови формування якісних і достовірних показників бюджету, визначити ступінь виконання основних завдань бюджетної політики у процесі складання Державного бюджету України, установити рівень погодженості планів щодо бюджетно-податкової політики на найближчу перспективу, окреслених у нормативних документах різних органів влади.

Час: 45 хвилин.

Матеріали: мережа Internet, мультимедійний проектор.

Інструкція: тренери пропонують для п'яти сформованих підгруп студентів провести дослідження та стисло доповісти за такими позиціями:

1. Аналіз та порівняння основних напрямів та завдань бюджетної політики на два останніх роки, виокремлення спільних і відмінних рис. Виявлення фактів відхилення змісту та встановлених термінів ухвалення затверджених засад бюджетної політики від вимог ст. 33 Бюджетного кодексу України.

2. Аналіз відповідності планових показників Державного бюджету України затвердженим завданням бюджетної політики (період дослідження – два останніх роки).

3. Аналіз макропоказників економічного і соціального розвитку України, які брали за основу під час підготовки та затвердження бюджетів на два останніх роки. Виявлення фактів уточнення початкових прогнозів та визначення відносних показників їхніх змін.

4. Дослідження основних прогнозних показників зведеного бюджету за основними видами доходів, видатків і фінансування. Виявлення фактів уточнення початкових прогнозів та визначення відносних показників їхніх змін. Порівняння прогнозних показників бюджету з їхніми визначеними фактичними значеннями.

5. Установлення ступеня взаємопогодження основних нормативних документів, що визначають вектори бюджетного планування: Державної програми економічного і соціального розвитку; Основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку; Програми економічних реформ та Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України.

Після виконання завдання кожна із підгруп демонструє результати своєї роботи (до трьох хвилин), підкріплюючи їх необхідним цифровим матеріалом, та робить аргументовані висновки, відповідно до напряму проведеного дослідження.

Під час виконання цієї частини роботи варто керуватися, зокрема, нормативними документами, включеними до списку рекомендованої літератури [13; 15; 17; 31; 55 – 57; 61 – 63; 82 – 91].

Також, за потреби, необхідно скористатися офіційною інформацією Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України тощо [33; 34; 36].

Закінчення: тренери підсумовують результати першого етапу роботи, коментують зроблені командами висновки, визначають кращі доповіді.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Рекомендації для студентів підгрупи 1

Формування показників Державного бюджету України на наступний звітний період здійснюють, зокрема, на підставі затверджених Верховною Радою України Основних напрямів бюджетної політики, які, у свою чергу, мають ґрунтуватися на Основних прогнозних показниках економічного і соціального розвитку країни, Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України, Прогнозі показників зведеного бюджету на відповідні планові роки тощо.

Особливості та терміни формування Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період, склад положень, що підлягають включенню до цього нормативного документа, визначено ст. 33 Бюджетного кодексу України [14]. Так, проект Основних напрямів бюджетної політики готує Міністерство фінансів за участю інших центральних органів виконавчої влади та в термін до 20 березня року, що передує плановому, підлягає поданню на розгляд до Кабінету Міністрів України. Схвалений Урядом проект не пізніше від 1 квітня року, що передує плановому, подають на розгляд до Верховної Ради України.

Склад основних положень, що підлягають викладу в Основних напрямках бюджетної політики, зазначено в табл. 1.

Таблиця 1

**Положення, що підлягають включенню
до Постанови Верховної Ради України
"Про основні напрями бюджетної політики"**

Назви положень та їхні складові частини
1. Орієнтовні основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України
номінальний ВВП
реальний ВВП
індекс споживчих цін
індекс цін виробників
показники валютно-курсової політики, у т. ч. обмінний курс гривні в середньому за рік та на кінець року
рівень безробіття
інші показники
2. Основні завдання бюджетної політики
граничний обсяг дефіциту (профіциту) Державного бюджету України
частка прогнозного річного обсягу ВВП, що перерозподіляють через Зведений бюджет України
граничний обсяг державного боргу
граничний обсяг надання державних гарантій
розмір мінімальної заробітної плати
розміри прожиткового мінімуму
рівень забезпечення прожиткового мінімуму
загальний обсяг державних капітальних укладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів
3. Пріоритетні завдання податкової політики
4. Пріоритетні державні (цільові) програми та державні інвестиційні проекти
5. Взаємовідносини Державного бюджету України з місцевими бюджетами
6. Інші питання

Рекомендації для студентів підгрупи 2

В основі формування Закону про Державний бюджет України мають лежати визначені Постановою Верховної Ради України про Основні напрями бюджетної політики. Студентам пропонують дослідити дотримання законодавцем положень, закладених в Основних напрямках, у процесі складання бюджету країни. Результати дослідження доцільно навести в табл. 2.

Таблиця 2

Оцінювання дотримання основних завдань бюджетної політики у процесі формування Державного бюджету України

Показники	Значення показників, визначені у				
	Постанові про Основні напрями бюджетної політики	Законі про Державний бюджет України			
		первісно затверджений варіант	варіанти зі внесеними змінами		
			1	2	...
Граничний обсяг дефіциту (профіциту) Державного бюджету України					
Граничний обсяг державного боргу					
Граничний обсяг надання державних гарантій					
Розмір мінімальної заробітної плати					
Розміри прожиткового мінімуму: загальний показник працездатні особи діти у віці до 6 років діти від 6 до 18 років особи, які втратили працездатність					
Рівень забезпечення прожиткового мінімуму					
Загальний обсяг державних капітальних укладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проєктів					
...					

Рекомендації для студентів підгрупи 3

Обґрунтованість сформованих показників бюджету значною мірою залежить від якості прогнозування макропоказників економічного і соціального розвитку. Студентам пропонують ознайомитися із прогнозними значеннями макропоказників, затвердженими відповідними постановами

Уряду, виявити факти їхнього перегляду, порівняти планові розміри показників з їхніми фактичними значеннями. Результати дослідження доцільно навести в табл. 3.

Таблиця 3

**Порівняння прогнозних та фактичних значень
макроекономічних показників економічного і соціального розвитку
України**

Прогнозні показники, затверджені Постановою Уряду у	Значення затверджених показників на			
	2014 р.	2015 р.	2016 р.	...
Номінальний ВВП, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Загальна сума витрат на оплату праці, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Прибуток прибуткових підприємств, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Індекс споживчих цін, %				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Інші показники				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				

Рекомендації для студентів підгрупи 4

Прогнозні показники доходів, видатків та фінансування Зведеного бюджету України затверджують відповідними постановами Уряду на кілька наступних років. Студентам пропонують ознайомитися з такими показниками, виявити факти їхнього перегляду та порівняти затверджені прогнозні показники з їхніми визначеними фактичними значеннями. Результати дослідження доцільно навести в табл. 4.

Таблиця 4

Порівняння прогнозних та фактичних значень показників доходів та видатків Зведеного бюджету України

Прогноз, здійснений у	Прогнозні значення показників на			
	2014 р.	2015 р.	2016 р.	...
1	2	3	4	5
Доходи бюджету – усього, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Податок на додану вартість, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Податок на прибуток підприємств, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Податок на доходи фізичних осіб, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				

Закінчення табл. 4

1	2	3	4	5
Неподаткові надходження – усього, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Видатки бюджету – всього, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Видатки бюджету на виконання загальнодержавних функцій, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Видатки бюджету на економічну діяльність та охорону навколишнього природного середовища, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Видатки бюджету на соціальну сферу та соціальний захист населення, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				
Видатки бюджету на обслуговування державного боргу, млрд грн				
2013 р.				
2014 р.				
2015 р.				
...				
Фактично				
Відхилення, %				

Рекомендації для студентів підгрупи 5

Визначені в нормативних документах відповідних органів влади вихідні для бюджетного планування показники мають бути повністю погодженими між собою. Студентам пропонують ознайомитися з основними орієнтирами бюджетної, податкової, боргової політики держави тощо, викладеними в різних офіційних документах чинної влади, здійснити їхнє порівняння та зробити висновки про наявність чи відсутність єдиного в державі бачення питань розвитку бюджету. Для виконання завдання варто скористатися формою табл. 5.

Таблиця 5

Оцінювання ступеня взаємопогодження окремих нормативних документів, що визначають вектори бюджетного планування

Питання, що розглядають	Державна програма економічного і соціального розвитку	Програма економічних реформ	Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України	Інші нормативні документи
Орієнтири бюджетної політики				
Орієнтири боргової політики				
...				

1.2. Сутність, завдання та методи бюджетного планування

Завдання: з'ясувати сутність і завдання бюджетного планування, розглянути та порівняти методи планування бюджетних показників.

Час: 25 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір, картки із завданнями.

Інструкція: тренери визначають сутність бюджетного планування як важливої складової частини управління бюджетом, характеризують основні методи планування: балансовий, прямого рахунку, нормативний, аналітичний, екстраполяції, програмно-цільовий.

Кожній із п'яти сформованих груп студентів пропонують визначити, який із методів планування слід застосовувати в тій чи іншій ситуації

(картки із завданнями тренери роздають учасникам тренінгу). Після виконання завдань кожна із груп доповідає результати своєї роботи та відбувається їхнє обговорення (до двох хвилин на команду).

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи груп, називають допущені помилки, обґрунтовують правильні відповіді.

Приклади завдань для визначення методу бюджетного планування

Приклад 1. Розрахунок надходжень за акцизним податком на пиво із солоду (солодового).

Планові обсяги реалізації – усього 165,5 млн дал, у тому числі неоподатковувані обсяги – 36,3 млн дал.

Ставка податку – 2,48 грн/л.

Планова сума надходжень за податком:

$$(165,5 - 36,3) \times 10 \times 1\,000\,000 \times 2,48 = 3\,204\,160\,000 \text{ грн.}$$

Приклад 2. Розрахунок надходжень рентної плати за транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України.

Плановий обсяг транспортування аміаку через територію України – 2 120 тис. т.

Відстань транзиту – 804 км.

Ставка рентної плати – 2,4 дол. США за одну тонну на кожні 100 км відстані.

Прогнозний курс дол. США – 27,2 грн за 1 дол.

Планова сума надходжень за податком:

$$2\,120\,000 \times 804 / 100 \times 2,4 \times 27,2 = 1\,112\,684\,544 \text{ грн.}$$

Приклад 3. Розрахунок планової кількості посад науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу IV рівня акредитації.

Кількість студентів у вищому навчальному закладі, що здійснює підготовку студентів за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" на 1 січня планового року, – 3 250 осіб, у тому числі:

студентів денної форми навчання – 2 000 осіб;

студентів заочної та дистанційної форм навчання – 1 250 осіб.

Умовна кількість студентів вищого навчального закладу:

$$2\,000 + 1\,250 \times 0,1 = 2\,125 \text{ осіб.}$$

Планова кількість навчально-педагогічних працівників, виходячи з нормативів навантаження, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 р.:

$$2\ 125 / 12,5 = 170 \text{ осіб.}$$

Приклад 4. Визначення планової кількості перших, п'ятих та десятих класів загальноосвітнього навчального закладу.

Планова кількість учнів школи за класами становить:

перші класи – 69;

п'яті класи – 49;

десяті класи – 33.

Виходячи з вимог ст. 14 Закону України № 651-XIV від 13 травня 1999 р. "Про загальну середню освіту", заплановано сформувати таку кількість класів:

перші класи – $69 / 30 = 3$;

п'яті класи – $49 / 30 = 2$;

десяті класи – $33 / 30 = 2$.

Приклад 5. Визначення планової суми видатків на опалення бюджетної установи.

Об'єм будівлі дитячого садка Харківської міської ради, спорудженої в 1985 р., становить за зовнішнім обміром $5\ 210 \text{ м}^3$.

Плановий обсяг споживання теплової енергії, розрахований, згідно з наказом Державного комітету України з енергозбереження від 25.10.1999 р. № 91, становить:

$$5\ 210 \times 0,043 = 224,03 \text{ Гкал.}$$

Розмір затвердженого тарифу на теплову енергію 1 152,48 грн за 1 Гкал (без ПДВ).

Планова сума видатків на опалення дитячого садка:

$$224,03 \times (1\ 152,48 + 1\ 152,48 \times 20 \%) = 309\ 828,11 \text{ грн.}$$

Приклад 6. Розрахунок планового обсягу медичної субвенції для обласного бюджету.

Загальна величина медичної субвенції для місцевих бюджетів на плановий бюджетний рік становить 46,466 млрд грн.

Сумарний обсяг коштів, передбачений для: а) лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет; б) забезпечення додаткових виплат

медичним працівникам системи екстреної медичної допомоги; в) надання медичної субвенції, згідно із Законом України "Про статус гірських населених пунктів в Україні", – 4,315 млрд грн.

Частка обсягу медичної субвенції обласних бюджетів у загальному обсязі медичної субвенції – 0,354.

Коефіцієнт коригування частки обсягу медичної субвенції обласних бюджетів у загальному обсязі медичної субвенції, залежно від співвідношення видатків на заробітну плату в загальній сумі видатків на охорону здоров'я таких бюджетів, – 0,951.

Кількість наявного населення України станом на 1 січня року, що передує планованому, – 43,07 млн осіб.

Кількість наявного населення області станом на 1 січня року, що передує планованому – 1,067 млн осіб.

Коефіцієнт рівня застосування впливу вікової структури населення – 0,5.

Коефіцієнт відносної вартості витрат на надання медичних послуг, залежно від статевої та вікової структури населення адміністративно-територіальної одиниці, – 1,006.

Сумарний плановий обсяг коштів обласного бюджету за складовими частинами: а) обсяг медичної субвенції, згідно із Законом України "Про статус гірських населених пунктів в Україні"; б) цільові кошти для лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет; в) цільові кошти для забезпечення додаткових виплат медичним працівникам системи екстреної медичної допомоги, відповідно до Закону України "Про екстрену медичну допомогу"; г) кошти для надання екстреної медичної допомоги, відповідно до Закону України "Про екстрену медичну допомогу", – 95,6 млн грн.

Обсяг медичної субвенції для обласного бюджету розраховують, відповідно до формули розподілу медичної субвенції з Державного бюджету України місцевим бюджетам, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 р. № 618.

Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості медичної субвенції для обласного бюджету (H_{zob}) становить:

$$H_{zob} = [(46,466 - 4,315) \times 0,354 \times 0,951] / 43,07 = 329,47 \text{ грн.}$$

Плановий обсяг медичної субвенції для обласного бюджету становить:

$$V_{zob} = 329,47 \times 1,067 \times (1 - 0,5 + 0,5 \times 1,006) + 95,6 = 448,1 \text{ млн грн.}$$

Приклад 7. Планування надходжень благодійних внесків до бюджетної установи.

Фактичний обсяг надходжень благодійних внесків до бюджетної організації становив за:

рік, що передує поточному, – 125 тис. грн;

поточний рік (дані за 9 місяців) – 96 тис. грн.

За фактичними даними про надходження благодійних внесків до бюджетної організації за останній п'ятирічний період щорічне середнє абсолютне зростання за цим видом надходжень становило 5 тис. грн.

Планову суму надходжень благодійних внесків на наступний рік визначено в обсязі:

$$(96 / 9 \times 12) + 5 = 133 \text{ тис. грн.}$$

Приклад 8. Планування обсягів фінансування дефіциту міського бюджету.

Доходи міського бюджету затверджені в обсязі 3 230 млн грн, видатки – 3 380 млн грн, повернення кредитів до бюджету – 62 млн грн.

Планова величина дефіциту бюджету:

$$3\,230 - 3\,380 + 62 = 88 \text{ млн грн.}$$

Плановий обсяг фінансування дефіциту становить 88 млн грн.

Приклад 9. Розрахунок надходжень за податком на доходи фізичних осіб до бюджету міста обласного значення.

Витрати на оплату праці – 126,7 млн грн.

Загальна прогнозована величина податкових соціальних пільг – 24,8 млн грн.

Суми витрат, що включають до складу податкової знижки, – 12,6 млн грн.

Надходження податку на доходи фізичних осіб від додаткового, іншого ніж заробітна плата, доходу – 0,59 млн грн.

Частка податку, яку залишають у місті обласного значення, – 60 %.

Планова сума надходжень податку на доходи фізичних осіб:

$$(126,7 - 24,8) \times 18 \% + 12,6 \times 18 \% + 0,59 = 21,2 \text{ млн грн.}$$

Планова сума надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджету міста обласного значення:

$$21,2 \times 60 \% = 12,72 \text{ млн грн.}$$

Приклад 10. Розрахунок надходжень за податком на додану вартість (табл. 6).

Вихідні дані

Періоди	Роздрібний товарооборот, млн грн	Надходження ПДВ, млн грн
2012 р.	10 896,5	930,7
2013 р.	11 652,9	1 048,6
2014 р.	11 986,7	1 100,3
2015 р.	13 458,3	1 220,4
6 міс. 2016 р.	6 895,2	621,8

Питома вага ПДВ у товарообороті (реальна ставка податку):

2012 р. – $930,7 / 10\,896,5 = 8,54\%$;

2013 р. – $1\,048,6 / 11\,652,9 = 8,99\%$;

2014 р. – $9,18\%$;

2015 р. – $9,07\%$;

6 міс. 2016 р. – $9,02\%$.

Середнє значення ставки за чотири звітних періоди:

$$(8,99 + 9,18 + 9,07 + 9,02) / 4 = 9,07\%$$

Середній коефіцієнт зміни реальної ставки податку:

$$[(8,99 / 8,54 + 9,18 / 8,99 + 9,07 / 9,18 + 9,02 / 9,07)] / 4 = 1,014.$$

Реальна прогнозна ставка ПДВ:

$$9,07 \times 1,014 = 9,197\%$$

Річний прогноз товарообороту на 2017 рік, наданий Міністерством економіки та Міністерством фінансів України, – 14 300 млн грн.

Планова сума надходжень за податком на додану вартість до бюджету в 2017 р.:

$$14\,300 \times 9,197\% = 1\,315,2 \text{ млн грн.}$$

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Бюджетне планування – це науково обґрунтований процес визначення джерел створення і напрямів використання бюджетних ресурсів держави. Основними завданнями бюджетного планування є:

визначення реальних джерел, достовірних обсягів доходів бюджету;

оптимізація структури видатків бюджету;

досягнення збалансованості між надходженнями та витратами;

забезпечення раціонального розподілу доходів і видатків між ланками бюджетної системи.

Бюджетне планування здійснюють із використанням таких методів: балансового, прямого рахунку, нормативного, аналітичного, методу екстраполяції та програмно-цільового.

Балансовий метод уважають узагальнювальним серед методів бюджетного планування, його сутність полягає в обов'язковому збалансуванні доходів і видатків. Із практичної точки зору такий баланс є скоріше винятком із правил, аніж самим правилом. Яскравий тому приклад – дефіцитний або профіцитний бюджети, що затверджують відповідні органи влади. Разом із тим установлення джерел фінансування дефіциту (напрямів витрачання надлишкових коштів) робить бюджет рівноважним. За допомогою балансового методу забезпечують і дотримання необхідних пропорцій у розподілі коштів між різними ланками бюджетної системи, установлюють відповідність доходів обсягам бюджетних повноважень органів влади тощо.

Метод прямого рахунку полягає у здійсненні детальних планових розрахунків кожного елемента доходів чи видатків бюджету. Планування ведуть за алгоритмом, який відображає процедуру формування того чи іншого показника. Наприклад, планування надходжень рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин передбачає здійснення розрахунків за кожним із видів таких копалин (залізна руда, торф, нафта тощо); планування надходжень екологічного податку за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин стаціонарними джерелами забруднення – розрахунки за кожним видом викинутих речовин (аміак, ацетон, нікель, марганець тощо); планування надходжень акцизного податку – розрахунки за кожним видом підакцизних товарів (сигарети з фільтром, вино ігристе, паливо моторне тощо). Використовують метод прямого рахунку й під час здійснення кошторисних розрахунків за відповідними статтями видатків бюджетних організацій. Так, плануючи видатки за статтею 2250 "Видатки на відрядження", до уваги беруть планову кількість днів перебування працівників у відрядженні та встановлений законодавством розмір добових; середню вартість проїзду до місця призначення; середню вартість наймання приміщення для проживання під час перебування у відрядженні та встановлений законодавством їхній граничний розмір. Визначення планових показників видатків за статтею 2270 "Оплата комунальних послуг та енергоносіїв" здійснюють, виходячи із планових обсягів споживання відповідних послуг та їхньої затвердженої вартості

тощо. Метод прямого рахунку є досить трудомістким, потребує відповідного інформаційного забезпечення, проте дає найбільш обґрунтовані та достовірні результати розрахунків.

Нормативний метод передбачає використання під час планування показників бюджету затверджених норм і нормативів. Так, для планування видатків бюджетних установ на комунальні послуги застосовують натуральні норми видатків. Наприклад, щодо споживання електричної та теплової енергії застосовують норми споживання електричної й теплової енергії для установ та організацій бюджетної сфери, затверджені наказом Державного комітету України з енергозбереження [29]. В основі розрахунку сум субсидій на оплату житлово-комунальних послуг лежить показник соціальної норми житла та нормативи користування житлово-комунальними послугами за кожним видом послуги [64], визначення сум соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям ґрунтується на використанні рівнів забезпечення прожиткового мінімуму [68]. Окремо слід сказати про нормативи розподілу сум податків між відповідними бюджетами. Такі нормативи визначено Бюджетним кодексом України за кожним з обов'язкових платежів. Наприклад, податок на доходи фізичних осіб, утриманий із працівників підприємства, зареєстрованого в місті районного значення, розподіляють між бюджетами в таких пропорціях: Державний бюджет України – 25 %, обласний бюджет – 15 %, бюджет району – 60 %. Ця інформація має виняткове значення під час планування дохідної частини бюджету. Окремі нормативи мають, переважно, рекомендаційний характер, хоча й визначені у законах України: так, відповідно до Закону України № 1060-XII від 23.05.1991 р., держава забезпечує асигнування на освіту в розмірі не меншому за 10 % національного доходу [77], відповідно до Закону України № 2801-XII від 19.11.1992 р., держава забезпечує бюджетні асигнування на охорону здоров'я в розмірі, що відповідає її науково обґрунтованим потребам, але не меншому за 10 % національного доходу [30] тощо.

Аналітичний метод ґрунтується на використанні досягнутих у базовому періоді значень відповідних показників та передбачає врахування під час визначення їхніх прогнозних розмірів впливу на них низки різноманітних чинників. Цей метод має відносно точний характер і не потребує значних витрат часу.

Метод екстраполяції передбачає розрахунок бюджетних показників на основі дослідження їхньої динаміки за ряд періодів. Обчислення прогнозних величин виконують шляхом коригування досягнутих значень на певний показник розвитку країни чи окремої галузі (рівень зростання ВВП, індекс цін виробників, індекс цін на галузеву продукцію на світових ринках тощо).

Особливості застосування *програмно-цільового методу* буде досліджено далі.

1.3. Програмно-цільовий метод бюджетного планування

Завдання: з'ясувати сутність, призначення та особливості застосування програмно-цільового методу бюджетного планування; навчитися ідентифікувати результативні показники бюджетних програм; здійснювати аналіз паспортів бюджетних програм та звітів про їхнє виконання.

Час: 40 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір, картки із завданнями, документи (паспорти бюджетних програм).

Інструкція: тренери визначають сутність та особливості програмно-цільового методу бюджетного планування, характеризують основні нормативно-правові акти, що визначають підстави його застосування в Україні; називають та дають характеристику його складових частин. Кожній із п'яти сформованих підгруп студентів запропоновано:

а) визначити належність запропонованих індикаторів до відповідної групи результативних показників бюджетних програм (картки із завданнями пропонують студентам на вибір);

б) проаналізувати запропоновані тренером паспорти бюджетних програм головних розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів та звіти про їхнє виконання, визначити обґрунтованість їхнього формування, трактування мети й завдань, відповідність форм та змісту вимогам наказів Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14.01.2008 р. № 19) та від 26.08.2014 р. № 836 [58]. Після виконання завдань кожна з підгруп доповідає результати своєї роботи та відбувається їхнє обговорення (до трьох хвилин на команду).

Закінчення: тренери підсумовують результати виконання завдання, називають допущені студентами помилки та визначають кращих доповідачів.

Приклади завдань для ідентифікації групи результативних показників бюджетних програм

Приклад 1. Результативні показники бюджетної програми "Спеціалізована, відновна та паліативна стаціонарна медична допомога населенню":

- кількість установ, од.;
- кількість штатних одиниць, од., у тому числі лікарів, од.;
- кількість ліжок у звичайних стаціонарах, од.;
- кількість ліжок у стаціонарах денного перебування, од.;
- кількість ліжок у денних стаціонарах, од.

Приклад 2. Результативні показники бюджетної програми "Надання лікарсько-акушерської допомоги перинатальними центрами та пологовими будинками":

- кількість прийнятих пологів, од.;
- кількість новонароджених, осіб;
- кількість ліжко-днів у звичайних стаціонарах, тис. од.

Приклад 3. Результативні показники бюджетної програми "Високо-спеціалізована консультативно-діагностична допомога населенню":

- кількість наданих консультацій на одного лікаря, од.;
- середня тривалість лікування одного хворого у денних стаціонарах, днів;
- завантаженість ліжкового фонду у денних стаціонарах, днів.

Приклад 4. Результативні показники бюджетної програми "Підвищення рівня надання медичної допомоги та збереження здоров'я населення":

- рівень виявлення захворювань на ранніх стадіях, %;
- рівень виявлення захворювань в осіб працездатного віку на ранніх стадіях, %;
- зниження рівня захворюваності, порівняно з попереднім роком, %;
- зниження показника летальності, %.

Приклад 5. Результативні показники бюджетної програми "Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації":

кількість закладів, од.;

середньорічна кількість посадових окладів (ставок) педагогічного персоналу, од.;

середньорічна кількість посадових окладів (ставок) науково-педагогічного персоналу, од.;

середньорічна кількість штатних одиниць адмінперсоналу, за умовами оплати зарахованих до педагогічного персоналу, од.;

середньорічна кількість штатних одиниць спеціалістів, од.;

середньорічна кількість штатних одиниць робітників, од.;

середньорічна кількість усіх ставок (штатних одиниць), од.

Приклад 6. Результативні показники бюджетної програми "Підготовка робітничих кадрів закладами професійно-технічної освіти":

середньорічна кількість учнів, осіб;

середньорічна кількість стипендіатів за рахунок коштів бюджету, осіб;

середньорічна кількість дітей-сиріт, які перебувають на повному державному забезпеченні, осіб;

середньорічна кількість дітей-сиріт, які перебувають під опікою, осіб;

кількість осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яким будуть виплачувати одноразову грошову допомогу під час працевлаштування, осіб;

кількість осіб із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яким будуть виплачувати щорічну допомогу на придбання навчальної літератури, осіб;

кількість випускників, осіб;

кількість випускників, які будуть працевлаштовані, осіб.

Приклад 7. Результативні показники бюджетної програми "Забезпечення підготовки фахівців у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації":

витрати на одного типового студента, грн;

витрати на одного аспіранта, який навчається з відривом від виробництва, грн;

витрати на одного аспіранта, який навчається без відриву від виробництва, грн;

витрати на одного докторанта, грн.

Приклад 8. Результативні показники бюджетної програми "Підготовка робітничих кадрів закладами професійно-технічної освіти":
відсоток учнів, які отримують відповідний документ про освіту, %;
відсоток працевлаштованих випускників, %.

Приклад 9. Результативні показники бюджетної програми "Організація фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності інвалідів":
середньорічна кількість учнів дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) для інвалідів, осіб;
середньорічна кількість учнів спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл паралімпійського резерву (СДЮШПР), осіб;
кількість учнів ДЮСШ для інвалідів, які взяли участь у регіональних спортивних змаганнях, осіб;
кількість учнів СДЮШПР, які взяли участь у регіональних спортивних змаганнях, осіб;
кількість придбаного малоцінного спортивного обладнання та інвентарю для ДЮСШ для інвалідів, од.;
кількість придбаного малоцінного спортивного обладнання та інвентарю для СДЮШПР, од.

Приклад 10. Результативні показники бюджетної програми "Вивчення, збереження і використання матеріальної та духовної культури, залучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини":
динаміка збільшення виставок у плановому періоді, відповідно до фактичного показника попереднього періоду, %;
динаміка збільшення відвідувачів у плановому періоді, відповідно до фактичного показника попереднього періоду, %;
динаміка збільшення задіяних виставкових площ у плановому періоді, відповідно до фактичного показника попереднього періоду, %;
відсоток предметів, які експонують, у загальній кількості експонатів основного музейного фонду, %.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Програмно-цільовий метод складання та виконання бюджету впроваджують в Україні, відповідно до Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі, схваленої розпорядженням

Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 р. № 538-р [24]. Державний бюджет України формують за програмно-цільовим методом, починаючи із 2003 р., запровадження цього методу для планування та виконання місцевих бюджетів, відповідно до затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 р. № 308-р Концепції реформування місцевих бюджетів мало поступово відбутися у 2009 – 2014 рр. [25].

Метою запровадження програмно-цільового методу є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їхнього використання. Програмно-цільовий метод передбачає, зокрема:

- забезпечення прозорості бюджетного процесу;
- посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за результати виконання бюджетних програм;
- оцінювання діяльності учасників бюджетного процесу щодо досягнення поставлених цілей та виконання завдань;
- виявлення причин неефективного виконання бюджетних програм.

Особливими складовими частинами програмно-цільового методу в бюджетному процесі, згідно з Бюджетним кодексом України, є:

- а) бюджетні програми;
- б) відповідальні виконавці бюджетних програм;
- в) паспорти бюджетних програм;
- г) результативні показники бюджетних програм [14].

У процесі формування бюджету за програмно-цільовим методом кошти виділяються для реалізації конкретних *бюджетних програм*. Їхній перелік визначає кожний головний розпорядник бюджетних коштів. Головні розпорядники за погодженням із Міністерством фінансів (місцевим фінансовим органом) визначають *відповідальних виконавців* бюджетних програм. Таким відповідальним виконавцем може бути:

за бюджетними програмами, виконання яких забезпечено апаратом головного розпорядника коштів, – безпосередньо головний розпорядник бюджетних коштів;

за бюджетними програмами, які виконують у системі головного розпорядника, – безпосередньо головний розпорядник бюджетних коштів або розпорядник бюджетних коштів нижчого рівня, який виконує бюджетні програми.

Мета, завдання, напрями використання бюджетних коштів, відповідальні виконавці, результативні показники та інші характеристики

бюджетної програми відображають у спеціальному документі – *паспорті бюджетної програми*, який розробляє головний розпорядник бюджетних коштів.

Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їхнє виконання затверджені наказами Міністерства фінансів України:

а) від 29.12.2002 р. № 1098 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14.01.2008 р. № 19) [58];

б) від 26.08.2014 р. № 836 [69].

Типову форму паспорта бюджетної програми місцевого бюджету наведено в додатку В.

Слід зупинитися на основних складових частинах бюджетної програми. Так, *мета бюджетної програми* відображає цілі, яких необхідно досягти під час виконання бюджетної програми. *Завдання бюджетної програми* відображають основні етапи та шляхи виконання бюджетної програми протягом бюджетного періоду та спрямовані на досягнення її мети. Окреслена мета бюджетної програми має бути чіткою, реальною та досяжною, а її завдання – чітко сформульованими та конкретними з тим, щоб їхнє виконання можна було перевірити за допомогою результативних показників програми. *Напрями використання бюджетних коштів* – дії (заходи), що спрямовують на досягнення мети та забезпечують виконання завдань у межах коштів, передбачених на виконання бюджетної програми.

Особливою складовою частиною бюджетної програми є *результативні показники*, які характеризують хід реалізації програми, ступінь досягнення поставленої мети та виконання її завдань. Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетної програми затверджено наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2010 р. № 1536 [16].

Результативні показники розподіляють на такі групи:

показники затрат – визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують структуру затрат бюджетної програми;

показники продукту – використовують для оцінювання досягнення поставленої мети. Показниками продукту є, зокрема, обсяг виробленої продукції, наданих послуг чи виконаних робіт на здійснення бюджетної програми, кількість користувачів товарами (роботами, послугами);

показники ефективності – визначають як витрати ресурсів на одиницю показника продукту; відношення максимальної кількості вироблених

товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів; досягнення визначеного результату;

показники якості – це сукупність властивостей, які характеризують досягнуті результати якості створеного продукту, що задовольняють споживача, відповідно до їхнього призначення та відображають послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у наданні послуг (товарів, робіт) споживачам за рахунок коштів бюджетної програми.

Терміни розроблення проектів паспортів бюджетних програм та подання їх на затвердження до Міністерства фінансів України (місцевого фінансового органу) – 30 днів після набрання чинності законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет).

Терміни затвердження паспортів бюджетних програм – протягом 45 днів із дня набрання чинності законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет).

1.4. Визначення загальних засад та набуття практичних навичок у формуванні бюджетних запитів

Завдання: закріпити інформацію щодо змісту та порядку підготовки бюджетних запитів головними розпорядниками бюджетних коштів, навчитися їх аналізувати.

Час: 40 хвилин.

Матеріали: папір, документи (бюджетні запити).

Інструкція: учасники тренінгу за допомогою тренерів визначають порядок, умови та терміни підготовки бюджетних запитів, характеризують коло осіб, причетних до їхнього складання, та документи, на підставі яких формують запити. Додатково надано характеристики бюджетних запитів загального, індивідуального та додаткового. Із метою більш ґрунтовного опанування питання, п'яти сформованим підгрупам учасників пропонують проаналізувати зазначені тренером бюджетні запити, визначити обґрунтованість їхнього формування, відповідність їхніх форм та змісту вимогам інструкцій із підготовки бюджетних запитів. З'ясовують дотримання взаємозв'язку показників бюджетних запитів, наведених у формах 20__-01, 20__-02, 20__-03 та в межах кожної з форм. Окремо досліджують обґрунтованість визначення мети (місії), стратегічних цілей головного розпорядника та результативних показників бюджетних програм.

Після виконання завдання студенти презентують результати своєї роботи (до трьох хвилини на команду), називають виявлені недоліки

розглянутих бюджетних запитів, наявність невідповідностей їхніх форм та змісту законодавчо затвердженому зразку.

Закінчення: тренери підсумовують результати виконаної роботи, називають допущені студентами помилки, визначають кращих доповідачів.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Бюджетний кодекс України визначає бюджетний запит як документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди [14]. Складені, перевірені та проаналізовані бюджетні запити є підставою для формування планових показників відповідного бюджету, що потребує особливої уваги відповідальних осіб до їхньої підготовки.

У процесі формування бюджетних запитів головні розпорядники бюджетних коштів керуються вимогами доведених до відома Міністерством фінансів та місцевих фінансових органів інструкцій із підготовки таких запитів. Інструкцію з підготовки бюджетних запитів для формування показників проекту Державного бюджету України затверджено наказом Міністерства фінансів України від 6 червня 2012 року № 687 [18].

Бюджетний запит складають на плановий та наступні за плановим два бюджетних періоди, крім того, у ньому відображають показники бюджетного року, що передує рокові, у якому здійснюють планування і затверджені планові показники поточного року. Отже, загалом у бюджетному запиті наводять інформацію за п'ять річних бюджетних років.

Бюджетний запит містить такі форми:

1) бюджетний запит на 20__ – 20__ роки загальний (форма 20__-1) – призначено для наведення узагальнених показників діяльності головного розпорядника та розподілу граничного обсягу й індикативних прогнозних показників за бюджетними програмами;

2) бюджетний запит на 20__ – 20__ роки індивідуальний (форма 20__-2) – призначено для наведення детальної інформації з обґрунтуваннями щодо показників, передбачених за кожною бюджетною програмою;

3) бюджетний запит на 20__ – 20__ роки додатковий (форма 20__-3) – призначено для подання та обґрунтування пропозицій щодо додаткових поточних та капітальних видатків та/або надання кредитів.

Форми бюджетного запиту заповнюють у чіткій послідовності: спочатку 20__-1, далі (на підставі показників форми 20__-1) – форму 20__-2

і лише після цього (за потреби) заповнюють форму 20__-3. Слід зазначити, що винятковою умовою складання форми 20__-3 є перевищення витратами, розрахованими, виходячи із пріоритетності та обґрунтованості потреб, граничного обсягу та індикативних прогнозних показників.

Слід навести інформацію, що підлягає відображенню у відповідних формах бюджетного запиту.

У формі 20__-1:

- 1) назва головного розпорядника коштів;
- 2) мета діяльності (місія) головного розпорядника;
- 3) стратегічні цілі та показники результату діяльності;
- 4) розподіл граничного обсягу видатків / надання кредитів загального фонду за бюджетними програмами.

У формі 20__-2:

- 1) назва головного розпорядника;
- 2) назва бюджетної програми;
- 3) мета та завдання бюджетної програми;
- 4) надходження для виконання бюджетної програми (за загальним та спеціальним фондами);
- 5) видатки / надання кредитів за кодами економічної класифікації видатків / класифікації кредитування бюджету (за загальним та спеціальним фондами);
- 6) видатки / надання кредитів за напрямками використання бюджетних коштів (за загальним та спеціальним фондами);
- 7) результативні показники бюджетної програми;
- 8) структура видатків на оплату праці (за загальним та спеціальним фондами);
- 9) чисельність зайнятих у бюджетних установах (за загальним та спеціальним фондами);
- 10) державні цільові програми, які виконують у межах бюджетної програми;
- 11) аналіз результатів, досягнутих, унаслідок використання коштів загального фонду бюджету в році, що передус рокові планування; очікувані результати в поточному році, обґрунтування необхідності в передбаченні видатків / надання кредитів на три наступних роки;
- 12) бюджетні зобов'язання (дебіторська та кредиторська заборгованості за п'ять років) та перелік положень нормативно-правових актів, виконання яких у плановому році не забезпечено граничним обсягом

видатків / надання кредитів загального фонду, із зазначенням сум; аналіз управління бюджетними зобов'язаннями та пропозиції щодо упорядкування бюджетних зобов'язань у плановому році;

13) підстави та обґрунтування видатків спеціального фонду.

У формі 20__-3:

1) назва головного розпорядника;

2) додаткові видатки / надання кредитів загального фонду Державного бюджету України;

3) зміна результативних показників бюджетної програми в разі передбачення додаткових коштів;

4) наслідки в разі, якщо додаткові кошти не буде передбачено в наступних роках, та альтернативні заходи, яких необхідно вжити для забезпечення виконання бюджетної програми.

Чинним законодавством визначено, що бюджетні запити головних розпорядників коштів Державного бюджету України підлягають оприлюдненню ними на своїх офіційних сайтах.

1.5. Планування податкових надходжень бюджету

Завдання: здійснити планування окремих складових частин податкових надходжень до бюджету: податку на доходи фізичних осіб, акцизного податку, податку на додану вартість.

Час: 20 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, вихідні дані для виконання індивідуальних завдань учасниками.

Інструкція: тренери визначають особливості планування податкових надходжень до бюджету, характеризують наявні методики планування, називають основні показники, які потрібно враховувати під час планування. Кожному студентові пропонують виконати розрахунки планових показників названих складових частин доходів до бюджету за індивідуальним варіантом, умови обрання якого визначено далі. Учасникам надано до 10 хвилин з тим, щоб ознайомитися зі змістом завдання та поставити запитання тренерів. Подальшу роботу учасники виконують самостійно у вільний час поза межами аудиторії. Результати визначених розрахунків слід подати в текстовій та табличній формах та включити до звіту із тренінгу.

Закінчення: тренери радять учасникам під час виконання завдань за індивідуальними варіантами уважно прочитати інформацію, рекомендовану

для ознайомлення, та зробити за результатами виконаних розрахунків обґрунтовані висновки.

Вихідні дані для планування надходжень за податком на доходи фізичних осіб визначено в табл. 7.

Таблиця 7

Вихідні дані для виконання розрахунків планових надходжень податку на доходи фізичних осіб до зведеного бюджету

№ п/п	Показники	Значення показників
1	Витрати на оплату праці, млн грн	$408\,000 \times (1 + \text{номер варіанта} / 100)^*$
2	Сума фонду оплати праці військовослужбовців, млн грн	3,48 % від суми витрат на оплату праці
3	Середня кількість отримувачів податкової соціальної пільги (осіб) у розмірі, визначеному:	
4	а) п. 169.1.1 Податкового кодексу України	5 585 704
5	б) п. 169.1.2 Податкового кодексу України	365 123
6	в) п. 169.1.3 Податкового кодексу України	268 405
7	г) п. 169.1.4 Податкового кодексу України	32 116
7	Суми витрат, що включають до складу податкової знижки (відповідно до декларації про доходи фізичних осіб)	0,26 % від суми витрат на оплату праці
8	Надходження податку на доходи фізичних осіб від додаткового доходу, за результатами річного декларування, документальних перевірок та погашеної заборгованості	10,22 % від попередньо розрахованої суми податку на доходи фізичних осіб (без урахування втрат від застосування податкової знижки)
9	Сума податку на доходи фізичних осіб-військовослужбовців	4,35 % від попередньо розрахованої суми податку на доходи фізичних осіб (без урахування втрат від застосування податкової знижки)
10	Інші надходження за податком	1,17 % від попередньо розрахованої суми податку на доходи фізичних осіб (без урахування втрат від застосування податкової знижки)

*Студент академічної групи 1, що отримав для виконання варіант 1, величину першого вихідного показника розраховує за формулою таким чином: $408\,000 \times (1 + 1 / 100) = 408\,000 \times 1,01 = 412\,080$; відповідно, студент академічної групи 1, що отримав для виконання варіант 16, величину першого вихідного показника розраховує за формулою таким чином: $408\,000 \times (1 + 16 / 100) = 408\,000 \times 1,16 = 473\,280$ тощо.

Вихідні дані для планування надходжень за акцизним податком

Відповідно до затверджених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України змін обсягів виробництва, експорту та імпорту підакцизної продукції в поточному році, необхідно визначити додаткові надходження за цим податком до Державного бюджету України (табл. 8).

Таблиця 8

Додаткові планові обсяги виробництва, експорту та імпорту підакцизної продукції в поточному році

№ п/п	Назви товарів (продукції)	Виробництво в Україні (базовий варіант*)	У тому числі експорт**	
			Імпорт з інших країн**	
			% до обсягів виробництва	
1	2	3	4	5
Варіанти 1 – 5				
1	Горілка міцністю 40 % об., дал	8 900	20	10
2	Сигарети без фільтра, тис. шт.	1 500	15	8
3	Бензини інші, тис. л	250	5	100
4	Автомобілі легкові нові з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 1 000 см ³ , але не більш як 1 500 см ³ , см ³	750 000	2	80
Варіант 6 – 10				
1	Вина натуральні з доданням спирту та міцні (кріплені), дал	6 500	30	20
2	Сигарети з фільтром, тис. шт.	3 200	15	10
3	Біодизель та його суміші (що не містять або містять менш як 70 мас. % нафти або нафтопродуктів, отриманих із бітумінозних порід) на основі моноалкільних складних ефірів жирних кислот, тис. л	150	10	80
4	Автомобілі легкові нові з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 1 500 см ³ , але не більш як 2 200 см ³ , см ³	380 000	5	40

1	2	3	4	5
Варіант 11 – 15				
1	Пиво із солоду (солодове), дал	4 300	15	20
2	Сигарети без фільтра, тис. шт.	1 200	10	15
3	Бензини інші, тис. л	320	10	70
4	Автомобілі легкові нові з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 1 000 см ³ , але не більш як 1 500 см ³ , см ³	300 000	3	60
Варіант 16 – 20				
1	Вина виноградні натуральні, дал	3 400	25	8
2	Сигарети з фільтром, тис. шт.	2 100	20	10
3	Біодизель та його суміші (що не містять або містять менш як 70 мас. % нафти або нафтопродуктів, отриманих із бітумінозних порід) на основі моноалкільних складних ефірів жирних кислот, тис. л	260	15	40
4	Автомобілі легкові нові з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 1 000 см ³ , але не більш як 1 500 см ³ , см ³	480 000	4	30
Варіант 21 – 25				
1	Вермути, дал	1 400	16	8
2	Сигарети без фільтра, тис. шт.	2 200	20	15
3	Бензини інші, тис. л	650	2	50
4	Автомобілі легкові нові з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 1 500 см ³ , але не більш як 2 200 см ³ , см ³	520 000	4	90

* Обсяги виробництва підакцизних товарів (продукції) для альтернативного (рекомендованого до виконання студентом) варіанта визначають за формулою:

значення показника за базовим варіантом $\times (1 + \text{номер варіанта} / 10)$;

** У відсотках до обсягів виробництва.

Довідкова інформація: під час розрахунку надходжень за акцизним податком на тютюнові вироби необхідно враховувати планове середнє значення максимальної роздрібної ціни реалізації таких виробів. Його рекомендовано брати на рівні задекларованої одним із виробників (імпортерів) ціни за вільно обраною назвою сигарет, відповідно до останньої інформації, поданої на сайті Державної фіскальної служби України, про рівень таких цін [35]. Кількість сигарет у пачці також визначають, відповідно до інформації виробника (імпортера).

Вихідні дані для планування надходжень за податком на додану вартість наведено в табл. 9.

Таблиця 9

Вихідні дані для виконання розрахунків планових надходжень за податком на додану вартість до бюджету

Показники	Базовий варіант, млн грн	Альтернативний варіант
Обсяг роздрібного товарообороту: 20TU р.	12 080,3	= значення показника за базовим варіантом × (1 + номер варіанта / 100)
7 міс. 20TV р.	6 423,2	= 53% значення показника відповідного року
20TV р.	12 384,8	= 99 % значення показника 20TU р.
7 міс. 20TW р.	8 093,5	= 56% значення показника відповідного року
20TW р.	15 722,7	= 102 % значення показника 20TU р.
7 міс. 20TX р.	9 466,2	= 62% значення показника відповідного року
20TX р.	18 291,3	= 106 % значення показника 20TU р.
7 міс. 20TY р.	10 396	= значення показника за базовим варіантом × (1 + номер варіанта / 100)
20TZ р. (прогноз)	20 216	= значення показника за базовим варіантом × (1 + номер варіанта / 100)
Надходження податку на додану вартість: 20TU р.	1 172,0	= значення показника за базовим варіантом × (1 + номер варіанта / 100)
20TV р.	1 400,5	= 104 % значення показника 20TU р.
20TW р.	1 800,6	= 105 % значення показника 20TU р.
20TX р.	2 050,4	= 106 % значення показника 20TU р.
7 міс. 20TY р.	989,7	= 74 % значення показника 20TU р.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Рекомендації для виконання планових розрахунків надходжень податку на доходи фізичних осіб

Планові розрахунки надходжень податку на доходи фізичних осіб до зведеного бюджету засновані на нормах розділу IV Податкового кодексу України [41]. Величину податку на доходи фізичних осіб, що надійде до зведеного бюджету, визначають як суму таких складових частин:

1) надходження податку на доходи у вигляді заробітної плати, нарахованої (виплаченої) платникові податку (без сум грошового забезпечення військовослужбовців);

2) надходження податку від додаткового та інших видів доходу;

3) надходження податку на доходи фізичних осіб-військовослужбовців строкової служби;

4) інші надходження за податком.

Визначений результат зменшують на прогнозну величину податкової знижки за податком.

Надходження податку на доходи у вигляді заробітної плати, нарахованої (виплаченої) платникові податку (без сум грошового забезпечення військовослужбовців) визначають як добуток бази оподаткування та базової ставки за податком (18 %).

Базу оподаткування за податком визначають шляхом зменшення прогнозної величини витрат на оплату праці на:

а) суму фонду оплати праці військовослужбовців строкової військової служби;

б) загальну прогнозну величину податкових соціальних пільг.

Розрахунки планових сум надходжень за податком необхідно виконати у програмному середовищі Excel та оформити за зразком табл. 10.

Таблиця 10

Розрахунок планових надходжень податку на доходи фізичних осіб до зведеного бюджету

№ п/п	Показники	Значення показників
1	2	3
1	Загальна прогнозована величина податкових соціальних пільг	

1	2	3
2	База оподаткування за податком	
3	Сума податку на доходи фізичних осіб	
4	Сума податку, що підлягає поверненню платникам, у зв'язку з нарахуванням податкової знижки	
5	Сума податку з урахуванням утрат від застосування податкової знижки	
6	Інші надходження за податком – усього	
7	Загальна сума податку, що надійде до бюджету	

Рекомендації для виконання планових розрахунків надходжень акцизного податку

Під час обчислення планових сум надходжень акцизного податку до бюджету необхідно керуватися вимогами розділу VI "Акцизний податок" чинної редакції Податкового кодексу України [41]. На першому етапі потрібно визначити обсяги підакцизних товарів (продукції), яка є об'єктом оподаткування, шляхом додавання до обсягів виробництва товарів (продукції) обсягів її імпорту та віднімання обсягів експорту. На другому етапі потрібно, використовуючи чинну ставку податку за відповідними видами товарів (продукції), розрахувати планові обсяги надходжень податку за кожним видом товарів (продукції). До того ж потрібно мати на увазі, що на алкогольні напої, пиво, нафтопродукти та транспортні засоби застосовують тверді ставки податку у грн або євро з одиниці товару, а на тютюнові вироби – одночасно ставки у відсотках до обороту із продажу та твердих сумах з одиниці товару. Належна до врахування сума податку на сигарети з фільтром та сигарети без фільтру не може бути меншою за величину мінімального акцизного податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку на тютюнові вироби. Суми надходжень за податком, визначені у євро, необхідно перевести у гривні, відповідно до прогнозованого офіційного курсу гривні, установленого Національним банком України. На третьому, останньому етапі, визначають планові надходження за податком на всі групи товарів.

Розрахунки необхідно виконати у програмному середовищі Excel та оформити за зразком табл. 11.

**Розрахунок додаткових планових надходжень
акцизного податку, тис. грн**

Назви продукції	Виробництво	Експорт	Імпорт	Оподатковувані обсяги	Ставки податку	Розрахунки	Надходження за податком
Горілка, тис. дал							
...							

Рекомендації для виконання планових розрахунків надходжень податку на додану вартість до бюджету

Розрахунки планових сум податку слід виконати за такими етапами:

етап 1 – розрахунок очікуваної суми роздрібного товарообороту на підставі фактичних показників товарообороту за попередні періоди:
а) на основі середньої питомої ваги товарообороту на підставі фактичних показників цього показника за три роки, що передують плановому рокові, та сім місяців поточного періоду; б) на основі середніх темпів зростання/спадання річного обсягу роздрібного товарообороту за три роки, що передують плановому рокові;

етап 2 – визначення усередненого значення показника товарообороту $(a + b) / 2$;

етап 3 – визначення середньої реальної ставки податку (виходячи зі значень реальних ставок податку за чотири попередніх періоди, а саме: три повних роки, що передують плановому рокові, та сім місяців поточного року);

етап 4 – визначення прогнозної реальної ставки податку, що розраховують як добуток середньої реальної ставки податку та середнього коефіцієнта зміни реальної ставки податку;

етап 5 – визначення очікуваних надходжень ПДВ у плановому періоді як добутку річного прогнозу товарообороту на плановий рік (20TZ р.) та визначеної реальної прогнозної ставки [6].

Для виконання розрахунків необхідно використати форми табл. 12 – 16.

**Розрахунок очікуваного обсягу роздрібного товарообороту за середньою питомою вагою на 20ТУ рік
(частина а етапу 1)**

39

Факт 20TV р.		Факт 20TW р.		Факт 20TX р.		Очікувані надходження за 20ТУ р.					
Роздрібний товарооборот, млн грн	Питома вага товарообороту за 7 міс. у річному обсязі товарообороту	Роздрібний товарооборот, млн грн	Питома вага товарообороту за 7 міс. у річному обсязі товарообороту	Роздрібний товарооборот, млн грн	Питома вага товарообороту за 7 міс. у річному обсязі товарообороту	Фактичний товарооборот за 7 міс., млн грн	Середня питома вага	Роздрібний товарооборот, млн грн			
									за 7 міс.	за рік	за 7 міс.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		= гр. 1 / гр. 2			= гр. 4 / гр. 5			= гр. 7 / гр. 8		= гр. (3 + 6 + 9) / 3	= гр. 10 / гр. 11 × 100

Розрахунок очікуваного обсягу роздрібного товарообороту на 20ТУ рік за середнім темпом зростання/спадання річного обсягу роздрібного товарообороту (частина б етапу 1)

Факт за 20TV р.		Факт за 20TW р.		Факт за 20TX р.		Середній темп зростання темпу зростання/спадання обсягу товарообороту, %	Очікуваний роздрібний товарооборот на 20ТУ р., млн грн
Роздрібний товарооборот, млн грн	Темп зростання (20TV/20TU), %	Роздрібний товарооборот, млн грн	Темп зростання (20TW/20TV), %	Роздрібний товарооборот, млн грн	Темп зростання (20TX/20TW), %		
1	2	3	4	5	6	7	8
			= гр. 3 / гр. 1		= гр. 5 / гр. 3	= гр. (2 + 4 + 6) / 3	= гр. 5 × гр. 7

Розрахунок середньої реальної ставки податку на додану вартість (етап 3)

Факт за 20TV р.			Факт за 20TW р.			Факт за 20TX р.			Факт за 7 міс. 20TY р.		
Роздрібний товарооборот, млн грн	Находження ПДВ, млн грн	Питома вага ПДВ у товарообороті (реальна ставка)*	Роздрібний товарооборот, млн грн	Находження ПДВ, млн грн	Питома вага ПДВ у товарообороті (реальна ставка)*	Роздрібний товарооборот, млн грн	Находження ПДВ, млн грн	Питома вага ПДВ у товарообороті (реальна ставка)*	Роздрібний товарооборот, млн грн	Находження ПДВ, млн грн	Питома вага ПДВ у товарообороті (реальна ставка)*
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		= гр. 2 / гр. 1			= гр. 5 / гр. 4			= гр. 8 / гр. 7			= гр. 11 / гр. 10

40

* Розмір ставки округляють до десятитисячних (чотирьох знаків після коми).

Визначення реальної прогнозної ставки податку на додану вартість (етап 4)

Реальна ставка					Коефіцієнт зміни реальної ставки				Середній коефіцієнт зміни реальної ставки	Реальна прогнозна ставка
20TU р.	20TV р.	20TW р.	20TX р.	7 міс. 20TY р.	20TV/20TU рр.	20TW/20TV рр.	20TX/20TW рр.	20TY/20TX рр.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
					= гр. 2 / гр. 1	= гр. 3 / гр. 2	= гр. 4 / гр. 3	= гр. 5 / гр. 4	= гр. (6 + 7 + 8 + 9) / 4	

**Зведена таблиця розрахунків очікуваних надходжень
за податком на додану вартість до бюджету області**

№ п/п	Показники	Значення показників
1	Очікуваний обсяг роздрібного товарообороту за середньою питоמוю вагою на 20ТҮ рік	
2	Очікуваний обсяг роздрібного товарообороту за середнім темпом зростання/спадання річного обсягу роздрібного товарообороту на 20ТҮ рік	
3	Усереднене значення показника товарообороту	(ряд. 1 + ряд. 2) / 2
4	Середнє значення реальної ставки податку на додану вартість	
5	Значення реальної прогнозної ставки податку на додану вартість	
6	Очікувані надходження ПДВ у 20ТЗ р.	

1.6. Порівняння підходів до здійснення фінансового вирівнювання дохідної бази місцевих бюджетів

Завдання: ознайомитися з методичними підходами до здійснення фінансового вирівнювання дохідної бази місцевих бюджетів, порівняти їх між собою, виявити переваги та недоліки; спланувати показники міжбюджетних трансфертів.

Час: 20 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, вихідні дані для виконання учасниками індивідуальних завдань.

Інструкція: тренери характеризують особливості здійснення фінансового вирівнювання дохідної бази місцевих бюджетів, які використовували в Україні в різні періоди часу: до 2002 р., протягом 2002 – 2014 рр. та новим, запровадженим із 2015 р. підходом. Кожному студентові пропонують виконати розрахунки планових показників міжбюджетних трансфертів за індивідуальним варіантом, умови обрання якого визначено далі. Студентам надають до 10 хвилин із тим, щоб ознайомитися зі змістом завдання та поставити запитання тренерові. Подальшу роботу учасники виконують самостійно у вільний час поза межами аудиторії. Результати визначених розрахунків слід подати в текстовій і табличній формах та включити до звіту із тренінгу.

Закінчення: тренери радять учасникам під час виконання завдань за індивідуальними варіантами уважно прочитати інформацію, рекомендовану для ознайомлення, та зробити за результатами виконаних розрахунків обґрунтовані висновки.

Умови виконання завдання для планування сум міжбюджетних трансфертів за порядком, чинним протягом 2002 – 2014 рр., наведено в табл. 17.

Таблиця 17

Вихідні дані для виконання розрахунків планових сум міжбюджетних трансфертів (дотації вирівнювання чи суми коштів, що вилучають із сільського бюджету)

Показники	Значення показників для	
	базового варіанта	варіанта студента
1	2	3
Кількість наявного населення села С за відповідний рік базового періоду (на 1 січня року, що настає за базовим), тис. осіб: N_{i1} N_{i2} N_{i3}	2,852 2,827 2,854	= значення показника за базовим варіантом + номер варіанта / 10
Кількість наявного населення міста М за відповідний рік базового періоду (на 1 січня року, що настає за базовим), тис. осіб: N_{u1} N_{u2} N_{u3}	276,758 275,153 273,870	= значення показника за базовим варіантом + номер варіанта × 5
Обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетом села С, за звітними даними про фактичні надходження таких доходів за відповідні роки базового періоду, тис. грн: D_{i1} D_{i2} D_{i3}	118,909 136,482 160,264	

1	2	3
<p>Обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за зведеним бюджетом міста М, за звітними даними про фактичні надходження таких доходів за відповідні роки базового періоду, тис. грн:</p> <p>Du_1</p> <p>Du_2</p> <p>Du_3</p>	<p>287 117,360</p> <p>275 337,134</p> <p>310 625,027</p>	
<p>Обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетом села С за звітними даними про фактичні надходження таких доходів у році, що передує плановому (за 11 міс.), тис. грн (Di_4)</p>	<p>162,972</p>	
<p>Обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за зведеним бюджетом міста М за звітними даними про фактичні надходження таких доходів у році, що передує плановому (за 11 міс), тис. грн (Du_4)</p>	<p>322 348,635</p>	
<p>Прогнозний обсяг доходів (кошика доходів) зведеного бюджету міста М, урахований під час визначення обсягу міжбюджетного трансферту між Державним бюджетом України та зведеним бюджетом міста М на плановий бюджетний період без урахування обсягу ПДФО, що утримують із грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, отримуваних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, тис. грн (D_{prohn})</p>	<p>421 976,8</p>	<p>= значення показника за базовим варіантом + + номер варіанта × 1 000</p>
<p>Сума попередніх прогнозних обсягів доходів (кошика доходів) за бюджетами – складовими зведеного бюджету м. М у планованому бюджетному періоді, тис. грн ($\sum D_{r_i}$)</p>	<p>422 033,5</p>	
<p>Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на утримання органів місцевого самоврядування для зведеного бюджету міста, визначений, згідно з формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передають до Державного бюджету України) між державним і місцевими бюджетами, грн/од.(Нуг(м))</p>	<p>30,704 136</p>	<p>= значення показника за базовим варіантом + + номер варіанта / 10</p>

1	2	3
Коефіцієнт частки нормативу видатків на утримання органів місцевого самоврядування для бюджетів місцевого самоврядування в нормативі видатків для зведеного бюджету міста (K_{yd})	0,85	
Норматив штатної кількості працівників органів місцевого самоврядування на одну тисячу населення міста обласного значення, визначений, згідно з формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передають до Державного бюджету України) між державним і місцевими бюджетами для м. М, од. ($Yr(m)$)	1,96	
Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на культуру для зведеного бюджету міста, визначений у розрахунках обсягу міжбюджетних трансфертів, згідно з формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передають до Державного бюджету України) між державним та місцевими бюджетами, грн/особу (H_k)	96,355 431 653	= значення показника за базовим варіантом + + номер варіанта / 10
Коефіцієнт, який визначає частку видатків бюджету села на культурно-освітні послуги, що надають клубні заклади, які фінансують із бюджетів місцевого самоврядування, у фінансовому нормативі видатків на культуру у зведеному бюджеті міста (K_{kk})	0,34	
Розрахунковий показник обсягу нерозподілених видатків (Vh_i), % від обсягу видатків села С, що враховують під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів на плановий рік	0,5	= значення показника за базовим варіантом + + номер варіанта / 100

Умови виконання завдання для планування сум міжбюджетних трансфертів за порядком, чинним із 2015 р., наведено в табл. 18.

**Вихідні дані для виконання розрахунків планових сум
базової (реверсної) дотації для бюджету міста обласного значення**

№ п/п	Показники	Значення показників для	
		базового варіанта	варіанта студента
1	Фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджету міста обласного значення в році, що передує рокові, у якому здійснюють планування, млн грн	26,8	= значення показника за базовим варіантом + номер варіанта / 10)
2	Фактичні надходження податку на доходи фізичних осіб до всіх бюджетів міст обласного значення і районів, млн грн	43 524,3	= значення показника за базовим варіантом – номер варіанта × × 1 000
3	Кількість населення міста обласного значення на 1 січня року, у якому здійснюють планування, тис. осіб	37,653	= значення показника за базовим варіантом + номер варіанта / 10)
4	Кількість населення України (крім АР Крим, м. Києва) на 1 січня року, у якому здійснюють планування, тис. осіб	40 204,4	= значення показника за базовим варіантом + номер варіанта × 100)

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Рекомендації для виконання розрахунків планових сум міжбюджетних трансфертів (дотації вирівнювання чи суми коштів, що вилучають із сільського бюджету)

Розрахунки планових сум міжбюджетних трансфертів слід здійснювати, користуючись формулою розподілу, затвердженою Постановою Уряду від 8 грудня 2010 року № 1 149 [93] за такими етапами:

1) обчислення індексів відносної податкоспроможності (K_{i1} , K_{i2} , K_{i3}) бюджету села С за відповідні роки базового періоду за формулами:

$$K_{i1} = (D_{i1} / N_{i1}) / (D_{u1} / N_{u1});$$

$$K_{i2} = (D_{i2} / N_{i2}) / (D_{u2} / N_{u2});$$

$$K_{i3} = (D_{i3} / N_{i3}) / (D_{u3} / N_{u3}),$$

де D_{i1} , D_{i2} , D_{i3} – обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетом села, за звітними даними про фактичні надходження таких доходів за відповідні роки базового періоду, тис. грн;

D_{u1}, D_{u2}, D_{u3} – обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за зведеним бюджетом міста, за звітними даними про фактичні надходження таких доходів за відповідні роки базового періоду, тис. грн;

N_{i1}, N_{i2}, N_{i3} – кількість наявного населення села за відповідний рік базового періоду (станом на 1 січня року, що настає за базовим), тис. осіб;

N_{u1}, N_{u2}, N_{u3} – кількість наявного населення міста за відповідний рік базового періоду (станом на 1 січня року, що настає за базовим), тис. осіб;

2) обчислення прогнозного індексу відносної податкоспроможності бюджету села С у році, що передує плановому (K_{iprohn}). Для цього застосовують одну з таких формул:

$$\text{якщо } K_{i3} > K_{i1}, \text{ то } K_{iprohn} = K_{i2} + 2 \times K_{i3} - 2 \times (K_{i1} + K_{i2} + K_{i3}) / 3;$$

$$\text{якщо } K_{i3} < K_{i1}, \text{ то } K_{iprohn} = E^{\ln K_{i2} + 2 \times \ln K_{i3} - 2 \times (\ln K_{i1} + \ln K_{i2} + \ln K_{i3}) / 3},$$

де E – число Ейлера, математична стала, яка приблизно дорівнює 2,718 281 828 46;

\ln – натуральний логарифм;

3) обчислення прогнозного індексу відносної податкоспроможності бюджету села С у плановому бюджетному періоді ($K_{iprohn p1}$). Для цього застосовують одну з таких формул:

$$\text{якщо } K_{i3} > K_{i1}, \text{ то } K_{iprohn p1} = K_{i3} - (2 \times (K_{i1} - K_{i2}) + (K_{i2} - K_{i3})) / 3 - ((K_{i1} - K_{i2}) + (K_{i2} - K_{i3})) / 2;$$

$$\text{якщо } K_{i3} < K_{i1}, \text{ то } K_{iprohn p1} = E^{\ln K_{i3} - (2 \times (\ln K_{i1} - \ln K_{i2}) + (\ln K_{i2} - \ln K_{i3})) / 3 - ((\ln K_{i1} - \ln K_{i2}) + (\ln K_{i2} - \ln K_{i3})) / 2},$$

де E – число Ейлера, математична стала, яка приблизно дорівнює 2,718 281 828 46;

\ln – натуральний логарифм;

4) обчислення фактичного індексу відносної податкоспроможності бюджету села С за звітними даними року, що передує плановому (у цьому прикладі за 11 місяців року, що передує плановому), за формулою:

$$K_{ifact} = (D_{i4} / N_{i3}) / (D_{u4} / N_{u3}),$$

де D_{i4} – обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетом села за звітними даними про фактичні надходження таких доходів у році, що передує плановому (у цьому прикладі це фактичні дані за 11 місяців);

D_{u4} – обсяг доходів (кошика доходів), закріплених за зведеним бюджетом міста за звітними даними про фактичні надходження таких доходів у році, що передує плановому (у цьому прикладі це фактичні дані за 11 місяців);

5) обчислення коефіцієнта актуалізації індексів відносної податко-спроможності бюджету села С (h_i) за формулою:

$$h_i = K_{\text{ifact}} / K_{\text{iprohn}};$$

6) обчислення попереднього прогнозного обсягу доходів (кошика доходів) у планованому бюджетному періоді бюджету села С за формулою:

$$D_{ri} = D_{\text{prohn}} \times (N_{i1} + N_{i2} + N_{i3}) \times h_i \times K_{\text{iprohn pl}} / (N_{u1} + N_{u2} + N_{u3});$$

7) обчислення прогнозного індексу відносної податкоспроможності бюджету села С на плановий бюджетний період за формулою:

$$K_{ip1} = (D_{ri} / N_{i3}) / (\sum D_{ri} / N_{u3});$$

8) обчислення прогнозного обсягу закріплених за бюджетом села С доходів бюджету на планований бюджетний період за формулою:

$$RD_{\text{izak}} = (K_{ip1} \times N_{i3} \times D_{\text{prohn}}) / N_{u3};$$

9) обчислення обсягу доходів (кошика доходів), закріплених за бюджетом села С на прогнозний період за формулою:

$$D_{\text{izak}} = RD_{\text{izak}} + D_w,$$

де D_w – обсяг податку з доходів фізичних осіб, що утримують із грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, отримуваних військовослужбовцями й особами рядового та начальницького складу, для бюджету села;

10) обчислення показників видатків загального фонду бюджету села С. Розрахунковий показник обсягу видатків бюджету села (V_i), що враховують під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів, становить суму розрахункових показників за основними видами видатків цього бюджету:

$$V_i = V_{yi} + V_{ki} + V_{hi},$$

де V_{yi} – розрахунковий показник обсягу видатків на утримання органів місцевого самоврядування;

V_{ki} – розрахунковий показник обсягу видатків на культуру;

V_{hi} – розрахунковий показник обсягу нерозподілених видатків.

Розрахунковий показник обсягу видатків на утримання органів місцевого самоврядування бюджету села (V_{yi}) визначають за такою формулою:

$$V_{yi} = N_{yms} \times N_i \times Y_{r(m)},$$

де N_i – кількість наявного населення сільської ради за даними на 1 січня поточного року (року, що передує плановому);

$Y_{r(m)}$ — норматив штатної кількості працівників органів місцевого самоврядування на одну тисячу населення міста обласного значення, визначений, згідно з формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передають до Державного бюджету України) між державним та місцевими бюджетами;

N_{yms} – фінансовий норматив бюджетної забезпеченості видатків на утримання органів місцевого самоврядування бюджету села.

Цей показник визначають за такою формулою:

$$N_{yms} = N_{yr(m)} \times K_{yd},$$

де $N_{yr(m)}$ – фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на утримання органів місцевого самоврядування для зведеного бюджету міста, визначений, згідно з формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передають до Державного бюджету України) між державним та місцевими бюджетами;

K_{yd} – коефіцієнт частки нормативу видатків на утримання органів місцевого самоврядування для бюджетів місцевого самоврядування в нормативі видатків для зведеного бюджету міста.

Розрахунковий показник обсягу видатків на культуру для бюджету села (V_{ki}), визначають за такою формулою:

$$V_{ki} = N_{kk} \times N_i,$$

де N_{kk} – фінансовий норматив бюджетної забезпеченості видатків на культурно-освітні послуги, що надають клубними закладами, які фінансують із бюджету села, у розрахунку на одного жителя.

Розрахунок зазначеного нормативу здійснюють за такою формулою:

$$H_{kk} = H_k \times K_{kk},$$

де H_k – фінансовий норматив бюджетної забезпеченості на культуру для зведеного бюджету міста, визначений у розрахунках обсягу міжбюджетних трансфертів, згідно з формулою розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передають до Державного бюджету України) між державним та місцевими бюджетами;

K_{kk} – коефіцієнт, який визначає частку видатків бюджету села на культурно-освітні послуги, що надають клубними закладами, які фінансують із бюджетів місцевого самоврядування, у фінансовому нормативі видатків на культуру в зведеному бюджеті міста.

Розрахунковий показник обсягу нерозподілених видатків (V_{hi}) визначають, згідно з умовою завдання, у встановленому обсязі від обсягу видатків села С, що враховують під час визначення обсягу міжбюджетних трансфертів на плановий рік;

11) визначають обсяг дотації вирівнювання (T_i), яку надають із міського бюджету м. М бюджету села С (обсяг вилучення коштів із бюджету села С до бюджету міста М) за формулою:

$$T_i = (V_i - D_i),$$

де V_i – розрахунковий показник обсягу видатків;

D_i – обсяг доходів, закріплених за бюджетом села.

Позитивне значення визначеного результату буде означати, що бюджет села С претендує на отримання дотації вирівнювання з міського бюджету, від'ємне – із бюджету села будуть здійснювати вилучення коштів до бюджету міста.

Рекомендації для виконання розрахунків планових сум міжбюджетних трансфертів для здійснення горизонтального вирівнювання податко-спроможності територій

Набуття чинності Законом України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин" № 79-VIII

від 28.12.2014 р. [60] кардинальним чином змінило підходи до горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій. Віднині в основі розрахунку суми коштів, яку будуть надавати чи вилучати з місцевого (області, району, міста обласного значення чи об'єднаної територіальної громади) бюджету, лежить значення коефіцієнта податкоспроможності (табл. 19).

Таблиця 19

Умови здійснення горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій

Значення індексу податкоспроможності	Міжбюджетний трансферт	Величина міжбюджетного трансферту
менше ніж 0,9	базова дотація	80 % від суми, необхідної для досягнення індексом податкоспроможності значення 0,9
0,9 – 1,1	вирівнювання не здійснюють	
більше ніж 1,1	реверсна дотація (вилучення коштів до Державного бюджету України)	50 % від суми, що перевищує значення індексу податкоспроможності 1,1

Індекси податкоспроможності визначають:

для обласних бюджетів – як відношення надходжень податку на прибуток підприємств та (окремо) податку на доходи фізичних осіб до обласного бюджету з розрахунку на одну особу й аналогічних надходжень до всіх обласних бюджетів із розрахунку на одну особу;

для бюджетів міст обласного значення, районів та об'єднаних територіальних громад, що створюють, згідно із законом і перспективним планом формування територій громад – як відношення надходжень податку на доходи фізичних осіб до відповідного бюджету з розрахунку на одну особу й аналогічних надходжень до всіх зведених бюджетів міст обласного значення, районів та об'єднаних територіальних громад із розрахунку на одну особу.

День другий.

2. Виконання бюджету

2.1. Знайомство з основними документами, що застосовують у процесі виконання бюджету

Завдання: закріпити інформацію про перелік та зміст основних документів, які застосовують у процесі виконання Державного бюджету України, навчитися їх правильно укладати.

Час: 60 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, вихідні дані для формування документів.

Інструкція: учасники тренінгу за допомогою тренерів називають документи, які застосовують у процесі виконання бюджету, визначають умови та послідовність їхнього укладання. Із метою більш ґрунтовного опанування питанням учасникам надають додаткову інформацію, на підставі якої вони (після попереднього розподілу за трьома підгрупами) мають укласти такі документи, як: 1) лімітна довідка про бюджетні асигнування та кредитування; 2) кошторис бюджетної установи; 3) план асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету. Після виконання завдання кожна із підгруп презентує результати своєї роботи (до п'яти хвилин), характеризує зміст та призначення відповідного документа.

Закінчення: тренери демонструють наявний зв'язок між документами, порядок взаємного звіряння окремих показників та визначають ступінь його дотримання учасниками під час виконання поставленого перед ними завдання.

Вихідні дані для укладання лімітної довідки про бюджетні асигнування та кредитування

Бюджетна установа: Управління житлово-комунального господарства та капітального будівництва Ніжинської міської ради, код ЄДРПОУ 37716347.

Кошти виділяють із міського бюджету за кодом 010116 тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів, відповідно до рішення Ніжинської міської ради від 22.12.2016 року № 5-64/2015 "Про міський бюджет міста Ніжина на 2017 рік". Назву цього коду видатків студенти мають визначити самостійно, користуючись наказом Міністерства

фінансів України від 14 січня 2011 року № 11 "Про бюджетну класифікацію" [59].

Сума коштів, яку виділяють: 668 718,00 грн, що становить 100 % видатків споживання, у тому числі загальний фонд 638 646,00 грн.

Оплата праці працівників бюджетних установ – 482 750,00 грн (видатки планують лише за загальним фондом).

Оплата комунальних послуг та енергоносіїв: загальний фонд – 46 729,00 грн; спеціальний фонд 3 321,00 грн.

Помісячні обсяги асигнувань та надання кредитів загального фонду бюджету встановлено такі (табл. 20).

Таблиця 20

**Помісячні обсяги асигнувань та надання кредитів
загального фонду бюджету**

Місяці	Суми, грн	Місяці	Суми, грн
Січень	52 289	Липень	53 292
Лютий	52 411	Серпень	53 292
Березень	52 411	Вересень	53 292
Квітень	53 093	Жовтень	53 837
Травень	52 672	Листопад	54 445
Червень	52 065	Грудень	?

У сумі асигнувань загального фонду бюджету враховано витрати на утримання середньорічної чисельності працівників в кількості 17 осіб.

Граничний термін подання кошторису, плану асигнувань та решти обов'язкових документів бюджетної установи на затвердження – 23 січня 2017 року.

Лімітну довідку було укладено 12 січня 2017 року і підписано В. А. Кисловою.

Студенти також мають визначити:

- а) ким видана лімітна довідка;
- б) яку посаду обіймає В. А. Кислова.

Вихідні дані для укладання кошторису бюджетної установи

На підставі лімітної довідки та витягу із проекту кошторису бюджетної установи необхідно підготувати кошторис бюджетної установи.

Кошти виділяють, відповідно до коду 40 відомчої класифікації видатків та кредитування. Назву цього коду видатків студенти мають визначити самостійно, користуючись наказом Міністерства фінансів від 14.02.2011 р. № 96 "Про затвердження типової відомчої класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів" [72].

Витяг із проекту кошторису бюджетної установи наведено в табл. 21.

Таблиця 21

Перелік окремих запланованих видатків бюджетної установи

Показники	КЕКВ	Загальний фонд	Спеціальний фонд
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	2210		11 151
Оплата послуг (крім комунальних)	2240	2 962	15 600
Оплата тепlopостачання	2271	40 108	
Оплата водopостачання та водовідведення	2272	774	340
Оплата електроенергії	2273	5 371	2 885
Оплата природного газу	2274	527	96

Ураховуючи, що обсяги бюджетних асигнувань, затверджених лімітною довідкою, є меншими за суму коштів, передбачених проектом кошторису, керівником бюджетної установи прийнято рішення про скорочення обсягів видатків за статтею 2273 "Оплата електроенергії".

Видатки на оплату праці та нарахування на заробітну плату затверджено в сумі, визначеній у проекті кошторису, – 588 955 грн.

Під час укладання кошторису варто врахувати, що кошти спеціального фонду формують за рахунок надходжень від плати за оренду майна бюджетної установи.

Кошторис було укладено 20 січня 2017 року і підписано начальником Управління житлово-комунального господарства та капітального будівництва Ніжинської міської ради І. І. Зленком і головним бухгалтером

О. І. Прялою. Того ж дня кошторис було затверджено Б. В. Рубієм. Укладаючи кошторис, студентам необхідно визначити, яку посаду обіймає Б. В. Рубій.

**Вихідні дані для укладання Плану асигнувань
(за винятком надання кредитів із бюджету)
загального фонду бюджету**

На підставі лімітної довідки та кошторису бюджетної установи необхідно підготувати План асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету. Під час формування документа варто врахувати таке:

а) видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв планують у таких обсягах:

грудень – квітень – по 9,4 % від річної суми;

листопад, травень – по 8,5 % від річної суми;

червень – жовтень – по 7,2 % від річної суми;

б) видатки на оплату послуг (крім комунальних) (КЕКВ 2240) – в однакових сумах кожного місяця;

в) відрахування на соціальні заходи розраховують, виходячи з чинної ставки єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Студенти мають визначити, хто підписує та затверджує План асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

У процесі виконання бюджету застосовують низку документів. Їхній перелік та форми, за якими їх укладають, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 28 січня 2002 року № 57 [71]. Серед таких документів, зокрема:

лімітна довідка про бюджетні асигнування та кредитування;

кошторис;

штатний розпис;

план асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету;

план надання кредитів із загального фонду бюджету;

план спеціального фонду бюджету (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків);
зведення показників спеціального фонду кошторису.

Далі дано загальну характеристику названим документам.

Лімітна довідка про бюджетні асигнування та кредитування є документом, яким Міністерство фінансів України та місцеві фінансові органи доводять до відома головних розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів інформацію про планові граничні обсяги бюджетних призначень на відповідний бюджетний період. Згідно з нормами чинного законодавства, це відбувається у двотижневий термін із дня ухвалення закону (рішення) про бюджет. Головні розпорядники, у свою чергу, готують і доводять лімітні довідки із граничними обсягами бюджетних асигнувань до відома розпорядників нижчого рівня та отримувачів бюджетних коштів. Показники лімітних довідок є підставою для уточнення проектів кошторисів і складання проектів планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів отримувачів), помісячних планів використання бюджетних коштів.

Граничні обсяги бюджетних призначень (асигнувань) у лімітній довідці доводять до відома розпорядників та отримувачів у річному обсязі за загальним та спеціальним фондами в аспекті видатків споживання та розвитку, надання та повернення кредитів. Деталізацію за окремими складовими частинами видатків чи операцій кредитування не передбачено, розшифруванню в лімітній довідці підлягають лише: 1) видатки на оплату праці та 2) видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв. Додатково в лімітній довідці подано помісячний розподіл загальної планової суми асигнувань та надання кредитів за загальним фондом бюджету. Форму лімітної довідки наведено в додатку Д.

Кошторис бюджетної установи є основним плановим фінансовим документом бюджетної установи, яким на бюджетний період надано повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених, відповідно до бюджетних призначень. У кошторисі наведено планові показники: а) надходжень та б) видатків і надання кредитів бюджетної установи на цілий рік (без розподілу за періодами) за загальним

та спеціальним фондами. Планові показники надходжень за спеціальним фондом підлягають розшифруванню за відповідними групами та підгрупами власних надходжень бюджетних установ, згідно зі ст. 13 Бюджетного кодексу України. Планові показники видатків подають із детальним розшифруванням за кодами економічної класифікації видатків (КЕКВ), а планові показники надання кредитів – за відповідними кодами класифікації кредитування бюджету. Обсяг надходжень за кошторисом обов'язково відповідає обсягові видатків та надання кредитів кошторису. Показники кошторису мають відповідати показникам, затвердженим у доведеній до відома бюджетної установи лімітній довідці.

Порядок укладання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228 [54]. Форму кошторису наведено в додатку Е.

Штатний розпис є документом, яким визначено структуру, штат, посадові оклади працівників, передбачені чинним законодавством доплати та надбавки до окладів, фонд заробітної плати. Кількість працівників установи, що пропонують до затвердження за штатним розписом, обов'язково приводять у відповідність до доведеної до відома лімітної довідки та передбаченого в кошторисі фонду оплати праці.

План асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету є невід'ємною частиною кошторису і затверджується разом із ним. Становить помісячний розподіл бюджетних асигнувань, затверджених у загальному фонді кошторису, за скороченою формою економічної класифікації видатків бюджету.

За скороченою формою класифікації розшифруванню підлягають видатки за такими статтями:

2110 Оплата праці;

2120 Нарахування на оплату праці;

2220 Медикаменти та перев'язувальні матеріали;

2230 Продукти харчування;

2270 Оплата комунальних послуг та енергоносіїв;

2281 Дослідження та розроблення, окремі заходи розвитку з реалізації державних (регіональних) програм;

2282 Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не зараховані до заходів розвитку;

2700 Соціальне забезпечення.

Решту видатків у плані асигнувань не розшифровують, а відображають загальною сумою за технічним кодом 5000.

План асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету регламентує протягом бюджетного періоду взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів за ними. Показники плану мають відповідати показникам, затвердженим у лімітній довідці та кошторисі бюджетної установи. Форму плану асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету наведено в додатку Ж.

План надання кредитів із загального фонду бюджету також є невід'ємною частиною кошторису і затверджується разом із ним. Становить помісячний розподіл надання кредитів із бюджету, затверджених у загальному фонді кошторису, за класифікацією кредитування бюджету. Регламентує протягом бюджетного періоду взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів за ними. Показники плану мають відповідати показникам, затвердженим у лімітній довідці та кошторисі бюджетної установи.

План спеціального фонду бюджету (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків) також є невід'ємною частиною кошторису і затверджується разом із ним. Становить помісячний розподіл бюджетних асигнувань (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків), затверджених у спеціальному фонді кошторису, за скороченою формою економічної класифікації видатків бюджету або класифікацією кредитування бюджету. Регламентує протягом бюджетного періоду взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів за ними в аспекті доходів бюджету за кодами класифікації доходів бюджету, фінансування бюджету за кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання, повернення кредитів до спеціального фонду бюджету за кодами програмної класифікації видатків і кредитування бюджету та класифікації кредитування бюджету. Показники плану мають відповідати показникам, затвердженим у лімітній довідці та кошторисі бюджетної установи.

Зведення показників спеціального фонду кошторису – це плановий документ, у якому подано загальну суму надходжень спеціального фонду за окремими групами та підгрупами, згідно зі ст. 13 Бюджетного кодексу України, іншими можливими надходженнями та відповідний їм постатейний розподіл коштів за статтями видатків і надання кредитів. Під

час укладання цього документа потрібно дотримуватися дозволених чинним законодавством напрямів витрачання власних надходжень бюджетних установ (табл. 22) [14].

Таблиця 22

**Власні надходження бюджетних установ
та можливі напрями їхнього використання**

Складові частини власних надходжень бюджетних установ		Напрями використання власних надходжень бюджетних установ
1		2
Група 1. Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами, згідно із законодавством	підгрупа 1. Плата за послуги, що надаються бюджетними установами, згідно з їхньою основною діяльністю	покриття витрат, пов'язаних з організацією та наданням послуг, що надаються бюджетними установами, згідно з їхньою основною діяльністю
	підгрупа 2. Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності	організація додаткової (господарської) діяльності бюджетних установ
		господарські потреби бюджетних установ, включаючи оплату комунальних послуг та енергоносіїв
	підгрупа 3. Плата за оренду майна бюджетних установ	утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ
підгрупа 4. Надходження бюджетних установ від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна)	ремонт, модернізація чи придбання нових необоротних активів та матеріальних цінностей, покриття витрат, пов'язаних з організацією збирання та транспортування відходів і брухту на приймальні пункти	
	господарські потреби бюджетних установ, включаючи оплату комунальних послуг та енергоносіїв	

1		2
Група 2. Інші джерела власних надходжень бюджетних установ	підгрупа 1. Благодійні внески, гранти та дарунки	організація основної діяльності бюджетних установ
	підгрупа 2. Кошти, що отримують бюджетні установи від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, у тому числі заходів із відчуження для суспільних потреб земельних ділянок та розміщених на них інших об'єктів нерухомого майна, що перебувають у приватній власності фізичних або юридичних осіб	виконання відповідних цільових заходів
	підгрупа 3. Кошти, що отримують вищі та професійно-технічні навчальні заклади від розміщення на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, якщо таким закладам законом надано відповідне право; кошти, що отримують державні й комунальні вищі навчальні заклади, наукові установи та заклади культури як відсотки, нараховані на залишок коштів на поточних рахунках, відкритих у банках державного сектору для розміщення власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними, згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти	організація основної діяльності бюджетних установ
	підгрупа 4. Кошти, отримані від реалізації майнових прав на фільми, вихідні матеріали фільмів та фільмокопій, створені за бюджетні кошти на державне замовлення або на умовах фінансової підтримки	організація основної діяльності бюджетних установ

Потрібно мати на увазі, що кошториси, плани асигнувань загального фонду бюджету, плани надання кредитів із загального фонду бюджету, плани спеціального фонду, штатні розписи за загальним правилом затверджує керівник відповідної вищої установи. В окремих випадках зазначені документи підлягають затвердженню іншими особами. Повний перелік таких винятків уміщено в п. 33 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228 [54].

Далі наведено кілька прикладів таких винятків. Так, кошторис та інші названі документи обласних та Київської міської державних адміністрацій затверджує за погодженням із Міністерством фінансів України голова відповідної адміністрації; кошториси та інші документи бюджетних установ, що утримують за рахунок бюджетів сіл, селищ, міст затверджують, відповідно, міські, сільські, селищні голови або керівники відповідних структурних підрозділів виконавчих комітетів цих рад тощо. Плани використання бюджетних коштів отримувачами затверджують їхні керівники за погодженням із розпорядниками, через яких вони отримують бюджетні кошти.

2.2. Процедура відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України

Завдання: закріпити знання щодо порядку відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України; ознайомитися з документами на відкриття рахунків та порядком їхнього укладання.

Час: 30 хвилин.

Матеріали: папір, перелік документів для вивчення.

Інструкція: студенти мають пригадати класифікацію рахунків, які відкривають в органах Державної казначейської служби України. Далі формують чотири підгрупи учасників, яким надають визначений список документів. Студенти мають вибрати із цього списку документи, подання яких є обов'язковим для відкриття: 1) бюджетних рахунків за надходженнями коштів; 2) реєстраційних рахунків та спеціальних реєстраційних рахунків для розпорядників бюджетних коштів; 3) рахунків отримувачів бюджетних коштів та відокремлених структурних підрозділів отримувачів бюджетних коштів; 4) реєстраційних рахунків та спеціальних реєстраційних

рахунків для відокремлених структурних підрозділів розпорядників бюджетних коштів.

Необхідно встановити також, яких документів не вистачає у списку, подання яких документів, наведених у переліку, не передбачено чинним законодавством, дати характеристику вибраним документам, визначити порядок їхнього заповнення та вміти назвати осіб, відповідальних за їхню підготовку. Після виконання завдання кожна із підгруп презентує результати своєї роботи, характеризує зміст та призначення відповідних документів (до трьох хвилин).

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи підгруп, називають допущені помилки, обґрунтовують правильні відповіді.

Приблизний перелік документів, які пропонують підгрупам для дослідження:

підгрупа 1

- 1) заява про відкриття рахунка;
- 2) картка зі зразками підписів та відбитка печатки;
- 3) службова записка щодо відкриття/закриття бюджетних рахунків за надходженнями;
- 4) довідка про погодження відкриття рахунка.

підгрупа 2

- 1) картка зі зразками підписів та відбитка печатки;
- 2) нотаріально затверджений статут;
- 3) довідка про взяття на облік платника податків;
- 4) довідка про включення розпорядника бюджетних коштів до Єдиного реєстру розпорядників та отримувачів бюджетних коштів.

підгрупа 3

- 1) довідка про відсутність заборгованості зі сплати податків, зборів;
- 2) довідка про включення отримувача бюджетних коштів до Єдиного реєстру розпорядників та отримувачів бюджетних коштів.
- 3) копія колективного договору між адміністрацією та трудовим колективом;
- 4) картка зі зразками підписів та відбитка печатки.

підгрупа 4

- 1) заява про відкриття рахунка;
- 2) повідомлення про взяття на облік платника єдиного внеску;

3) довідка про погодження відкриття рахунка від розпорядника бюджетних коштів;

4) засновницький договір.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Порядок відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України регламентовано наказом Міністерства фінансів України від 22 червня 2012 року № 758 [44].

Перелік рахунків, які відкриваються в органах Державної казначейської служби України, наведено на рис. 1.

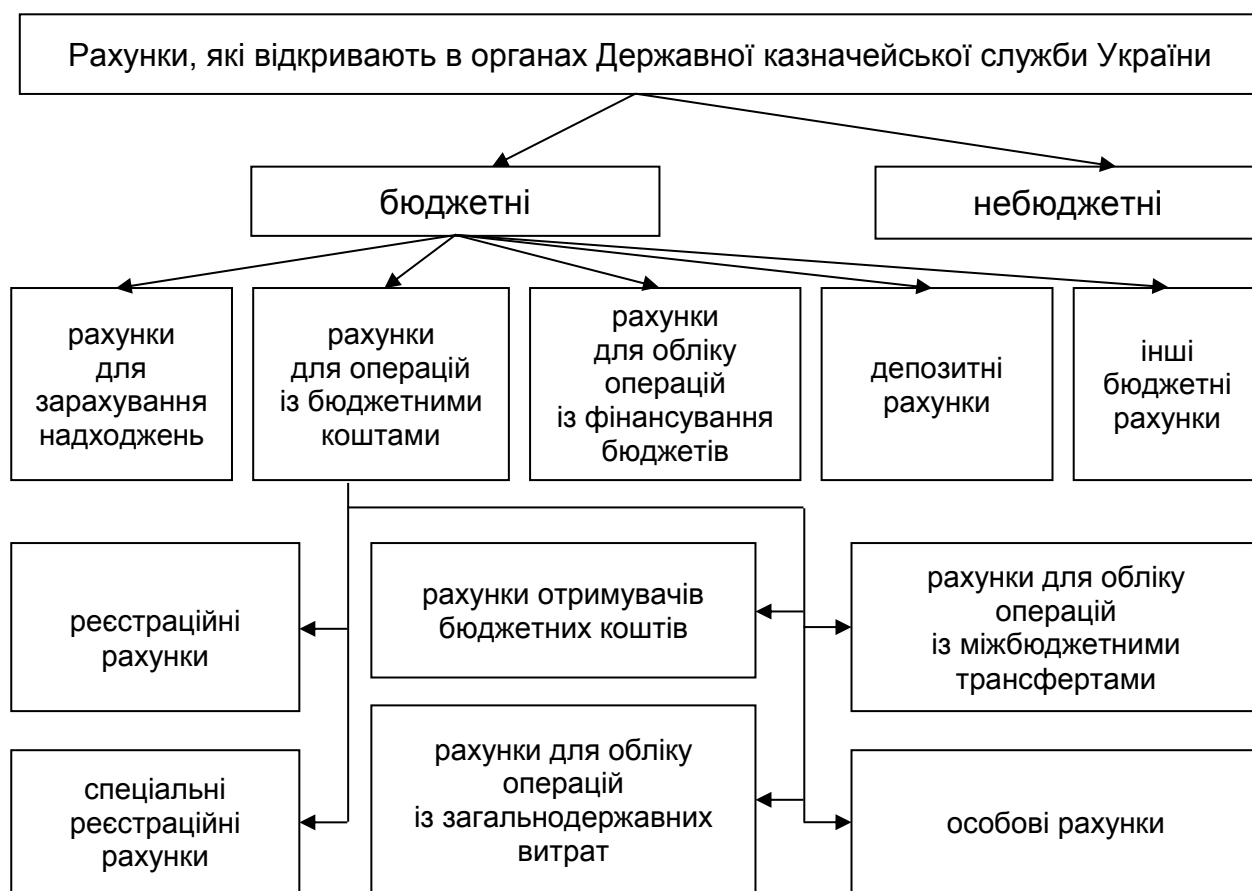

Рис. 1. Перелік рахунків, які відкривають в органах Державної казначейської служби України

Отже, рахунки, які відкривають в органах Державної казначейської служби України (далі – Казначейство), відповідно до порядку їхнього функціонування та призначення коштів, розподіляють на бюджетні та небюджетні.

Бюджетні рахунки – це рахунки, які відкривають в органах Державної казначейської служби України для забезпечення казначейського обслуговування коштів державного та місцевих бюджетів.

Бюджетні рахунки для зарахування надходжень (рахунки за надходженнями) – це рахунки для зарахування доходів бюджетів, надходжень щодо повернення до бюджетів бюджетних позичок, фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, та кредитів, у тому числі залучених державою (міськими радами) або під державні (місцеві) гарантії.

Бюджетні рахунки для операцій із бюджетними коштами – це рахунки для здійснення операцій із бюджетними асигнуваннями, передбаченими на виконання відповідних програм і заходів у державному та місцевих бюджетах, які відкривають розпорядникам та отримувачам бюджетних коштів, відокремленим структурним підрозділам розпорядників бюджетних коштів. Ці рахунки розподіляють на:

1) *реєстраційні рахунки розпорядників бюджетних коштів* – це рахунки, які відкривають розпорядникам бюджетних коштів, відокремленим структурним підрозділам розпорядників бюджетних коштів за відповідними кодами бюджетної класифікації видатків та кредитування бюджету для обліку операцій із виконання загального фонду кошторисів;

2) *спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників бюджетних коштів* – це рахунки, які відкривають розпорядникам бюджетних коштів, відокремленим структурним підрозділам розпорядників бюджетних коштів за відповідними кодами бюджетної класифікації видатків та кредитування бюджету для обліку операцій із виконання спеціального фонду кошторисів;

3) *рахунки отримувачів бюджетних коштів* – це рахунки, які відкривають отримувачам бюджетних коштів за відповідними кодами бюджетної класифікації видатків та кредитування бюджету загального та/або спеціального фондів для обліку операцій із виконання плану використання бюджетних коштів;

4) *рахунки для обліку операцій із загальнодержавних витрат* – це рахунки, які відкривають розпорядникам бюджетних коштів для здійснення загальнодержавних витрат;

5) *рахунки для обліку операцій із міжбюджетними трансфертами* – це рахунки, які відкривають розпорядникам коштів місцевих бюджетів для обліку руху коштів загального та/або спеціального фондів місцевих бюджетів за міжбюджетними трансфертами;

б) *особові рахунки* – це рахунки, які відкривають розпорядникам коштів місцевих бюджетів за відповідними кодами бюджетної класифікації видатків та кредитування бюджету для обліку руху коштів, виділених із загального та/або спеціального фондів місцевих бюджетів для розподілу між розпорядниками та отримувачами коштів місцевих бюджетів, а також відокремленими структурними підрозділами розпорядників коштів місцевих бюджетів.

Рахунки для обліку операцій із фінансування бюджетів – це рахунки, які відкривають для обліку операцій із фінансування бюджетів, передбачених законом про Державний бюджет України та рішеннями про місцеві бюджети.

Депозитні рахунки – рахунки, які відкривають в органах Державної казначейської служби України для операцій із коштами, які з настанням відповідних умов підлягають поверненню або перерахуванню за призначенням.

Інші бюджетні рахунки – це рахунки, які відкривають за відповідними кодами бюджетної класифікації для здійснення операцій з обслуговування внутрішніх і зовнішніх боргових зобов'язань держави та в інших випадках, визначених нормативно-правовими актами.

Небюджетні рахунки – це рахунки, які відкриваються органами Державної казначейської служби України у випадках, передбачених законодавчими та іншими нормативно-правовими актами, розпорядникам та отримувачам бюджетних коштів, відокремленим структурним підрозділам розпорядників бюджетних коштів, підприємствам, установам, організаціям та фізичним особам-підприємцям за операціями, що не належать до операцій із виконання бюджетів. До небюджетних рахунків належать депозитні рахунки, рахунки для зарахування коштів єдиного соціального внеску, які підлягають розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, рахунки державних цільових фондів, рахунки для операцій із коштами від приватизації майна, коштами фінансового резерву та інші рахунки клієнтів за операціями, що не належать до операцій із виконання бюджетів.

Рахунки відкривають, відповідно до:

Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 р. № 119 [40];

Порядку відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій по виконанню бюджетів в системі Державної казначейської служби України затвердженого наказом Державної казначейської служби України від 27.12.2013 р. № 217 [43].

Далі слід розглянути порядок відкриття бюджетних рахунків для зарахування надходжень та операцій клієнтів із бюджетними коштами.

Щорічно на початок нового бюджетного періоду, відповідно до: 1) Бюджетного кодексу України; 2) закону України про Державний бюджет України на відповідний рік (рішень про місцеві бюджети); 3) чинної бюджетної класифікації в органах Державної казначейської служби України – відкривають бюджетні рахунки для зарахування надходжень до державного та місцевих бюджетів (крім рахунків для зарахування власних надходжень бюджетних установ).

Рахунки відкривають протягом 45 днів із дня ухвалення закону України про Державний бюджет України на відповідний рік. У разі відсутності змін у законодавстві щодо переліку видів надходжень, що зараховують до загального та спеціального фондів державного й місцевих бюджетів, та/або порядку їхнього зарахування до відповідних бюджетів, а також у разі неухвалення або несвоєчасного ухвалення закону України про Державний бюджет України на відповідний рік органами Державної казначейської служби України не пізніше від першого робочого дня нового бюджетного періоду відкривають (перевідкривають) рахунки з реквізитами попереднього бюджетного періоду.

У разі внесення змін у законодавство, згідно із якими змінено перелік видів надходжень, що зараховують до відповідних бюджетів, та/або порядок їхнього зарахування, Державна казначейська служба України централізовано відкриває/закриває рахунки за надходженнями, згідно зі внесеними змінами. Інформацію про відкриті/закриті рахунки доводять до відома органів Державної казначейської служби України для подальшого інформування органів, що контролюють стягнення надходжень бюджету, згідно зі встановленими порядками взаємодії, та місцевих фінансових органів. Іншим органам державної влади зазначену інформацію надають за їхнім зверненням.

Управління (відділення) у районах, містах та районах міст Державної казначейської служби України на підставі інформації про відкриті рахунки та даних, отриманих від органів, що контролюють стягнення надходжень

бюджету, та відповідних місцевих фінансових органів, подають до головних управлінь Державної казначейської служби України в областях, місті Києві службові записки щодо відкриття/закриття бюджетних рахунків за надходженнями за встановленою формою з переліком видів надходжень державного та місцевих бюджетів, які мобілізують на відповідній території. Зазначені службові записки надають в аспекті видів бюджетів із зазначенням їхньої назви.

На підставі поданих управліннями Державної казначейської служби України переліків видів надходжень державного та місцевих бюджетів, що мобілізують на відповідній території, головні управління Державної казначейської служби України здійснюють блокування рахунків за тими видами надходжень, що не мобілізують на відповідній території.

Бюджетні рахунки для зарахування до спеціального фонду власних надходжень бюджетних установ відкривають на ім'я бюджетних установ – розпорядників коштів відповідного бюджету – та їхніх відокремлених структурних підрозділів в аспекті кодів класифікації доходів бюджету, згідно із законодавством. Зазначені рахунки відкривають одночасно з відкриттям відповідних спеціальних реєстраційних рахунків розпорядникам бюджетних коштів та їхнім відокремленим структурним підрозділам.

Управління Державної казначейської служби України на підставі заяв бюджетних установ щодо відкриття/закриття рахунків подають головним управлінням Державної казначейської служби України службові записки щодо відкриття/закриття бюджетних рахунків для зарахування власних надходжень бюджетних установ за встановленою формою у двох примірниках.

Відкриття бюджетних рахунків для операцій клієнтів із бюджетними коштами передбачає подання клієнтом до органу Державної казначейської служби України встановленого пакета документів. Повний перелік таких документів визначено Порядком відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 22 червня 2012 року № 758. Потрібно звернути увагу, що набір документів для відкриття рахунків відрізняється певною мірою для: 1) розпорядників бюджетних коштів; 2) отримувачів бюджетних коштів; 3) відокремлених структурних підрозділів розпорядників (отримувачів) бюджетних коштів.

2.3. Основи виконання бюджету за доходами

Завдання: закріпити знання щодо порядку та особливостей виконання бюджету за доходами.

Час: 60 хвилин.

Матеріали: папір, вихідні дані для виконання групових завдань, мережа Internet.

Інструкція: студенти мають пригадати сутність виконання бюджету за доходами, місце та роль у цьому процесі Державної казначейської служби України. Із метою більш ґрунтовного опанування питання чотирьом підгрупам учасників пропонують визначити реквізити рахунків для здійснення платежів за наданим переліком податків і зборів, назвати пропорції їхнього зарахування до відповідних бюджетів. Після виконання завдання кожна з підгруп презентує результати своєї роботи, пояснює визначені результати розмежування доходів між бюджетами (до п'яти хвилин).

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи команд, називають допущені помилки, обґрунтовують правильні відповіді та висловлюють власне бачення щодо обґрунтованості встановлених чинним законодавством пропорцій розмежування доходів між різними бюджетами.

Завдання для виконання командами наведено в табл. 23.

Таблиця 23

Вихідні дані до завдання

№ команди	Територія, на якій зібрано обов'язкові платежі	Назва обов'язкового платежу
1	2	3
1	с. Липці Харківського р-ну Харківської обл.	а) податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати
		б) єдиний податок із фізичних осіб
		в) податок на прибуток приватних підприємств
		г) військовий збір
2	м. Нова Каховка Херсонської обл.	а) податок на додану вартість із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)

1	2	3
		б) рентна плата за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення) в) податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати г) акцизний податок із реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів
3	Печерський р-н м. Києва	а) акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції) – пиво б) податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати в) рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів щодо деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування г) туристичний збір, сплачений юридичними особами
4	м. Трускавець Львівської обл.	а) надходження від викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення б) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів житлової нерухомості в) рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України г) податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Виконати бюджет за доходами означає забезпечити своєчасне та повне надходження податків, зборів та інших обов'язкових платежів і розподілити їх за рівнями бюджетної системи, відповідно до чинного законодавства. Слід зазначити, що для переважної частини доходів обчислення сум платежів і їхнє перерахування до бюджету виконують самі платники. Рахунки для зарахування платежів до бюджету (бюджетні рахунки) відкривають на балансі головних управлінь Державної казначей-

ської служби України та її центрального апарату. Інформацію про реквізити відкритих рахунків надають органи Державної казначейської служби України органам, що контролюють сплату обов'язкових платежів, зокрема, Державної фіскальної служби України, Пенсійного фонду України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України тощо. Останні оприлюднюють цю інформацію на дошках оголошень та своїх офіційних сайтах. Реквізити рахунків в аспекті територій доступні й на офіційному сайті Державної казначейської служби України. Перелік реквізитів містить: назву отримувача (відповідне управління Державної казначейської служби України), код отримувача за ЄДРПОУ, банк отримувача (ГУ ДКСУ), код банку (МФО ГУ ДКСУ), номер рахунка для зарахування коштів.

Учасники тренінгу мають навчитися трактувати інформацію, зашифровану в номері рахунка. Детально з ознаками кодування та аналітичними параметрами рахунків можна ознайомитися в Порядку відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій по виконанню бюджетів у системі Державної казначейської служби України [43]. Слід зупинитися на найбільш цікавих для дослідника моментах. Зазначити, зокрема, що код рахунків за надходженнями до загального та спеціального фондів бюджетів (крім власних надходжень) містить 14 цифр. Перші чотири цифри відповідають номеру балансового рахунку, відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, три останніх – порядковому номеру бюджету в межах області, відповідно до Довідника адміністративно-територіальних одиниць.

Чинним законодавством передбачено такі балансові рахунки для зарахування доходів бюджету (табл. 24).

Таблиця 24

Перелік балансових рахунків для зарахування доходів бюджету

Номери рахунків	Призначення рахунків
1	2
3111	для зарахування надходжень до загального фонду Державного бюджету України
3121	для зарахування надходжень до спеціального фонду Державного бюджету України

1	2
3125	для зарахування до спеціального фонду Державного бюджету України власних надходжень бюджетних установ та коштів субвенції, отриманих розпорядниками бюджетних коштів на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів
3131	для зарахування коштів, що розподіляють між загальним та спеціальним фондами Державного бюджету України
3311	для зарахування коштів, які підлягають розподілу між державним і місцевими бюджетами
3411	для зарахування коштів, тимчасово віднесених на доходи Державного бюджету України, що підлягають розподілу
3412	для зарахування інших коштів, тимчасово віднесених на доходи Державного бюджету України
3141	для зарахування надходжень до загального фонду місцевих бюджетів
3151	для зарахування надходжень до спеціального фонду місцевих бюджетів, які спрямовують на спеціальні видатки
3161	для зарахування коштів, які розподіляють між загальним та спеціальним фондами місцевих бюджетів
3321	для зарахування коштів, які підлягають розподілу між рівнями бюджетів
3421	для зарахування коштів, тимчасово віднесених на доходи місцевого бюджету, що підлягають розподілу
3422	для зарахування інших коштів, тимчасово віднесених на доходи місцевого бюджету

Слід розглянути приклад (табл. 25).

Таблиця 25

Номери рахунків для зарахування окремих податків і зборів, зібраних на території м. Люботин Харківської обл. у 2016 р.

Назви обов'язкових платежів	Номери рахунків для зарахування обов'язкового платежу
1	2
Податок на додану вартість із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг)	31114029700018
Судовий збір	31212255700018
Податок на прибуток приватних підприємств	33113318700018

1	2
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати	33114340700018
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості	31415513700018
Надходження коштів пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту	31514931700018

Як видно з табл. 25, три останніх цифри за усіма наведеними обов'язковими платежами однакові (018) і відповідають порядковому номеру бюджету м. Люботин Харківської обл. Перші чотири цифри свідчать про бюджет, до якого зараховують обов'язковий платіж. Так, податок на додану вартість із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) зараховують повною мірою до загального фонду Державного бюджету України, що відповідає номеру балансового рахунка – 3131; судовий збір зараховують до спеціального фонду Державного бюджету України (номер балансового рахунка – 3121); податок на прибуток приватних підприємств та податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у вигляді заробітної плати, підлягає розподілу між доходами державного та місцевих бюджетів (балансовий рахунок – 3311); податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, сплачений юридичними особами, які є власниками об'єктів нежитлової нерухомості, повною мірою зараховують до загального фонду місцевого бюджету (балансовий рахунок – 3141), а надходження коштів пайової участі в розвитку інфраструктури населеного пункту – до спеціального фонду місцевих бюджетів (балансовий рахунок – 3151). Слід зазначити також, що всі названі платежі зараховують на рахунки Управління Державної казначейської служби України в м. Люботин (код за ЄДРПОУ 38008949), банк отримувача – Головне управління Державної казначейської служби України в Харківській області, код банку – 851011.

Важливою функцією Державної казначейської служби України під час виконання бюджетів за доходами є розподіл платежів між загальним та спеціальним фондами Державного бюджету України, між державним і місцевими бюджетами та перерахування розподілених коштів за належністю. Пропорції такого розподілу визначаються, переважно, Бюджетним кодексом України, в окремих випадках – нормативними документами, які регламентують порядок стягнення тих чи інших обов'язкових платежів.

Ураховуючи часту змінюваність нормативів розподілу обов'язкових платежів між бюджетами, автор рекомендує учасникам тренінгу ознайомитися з ними самостійно.

2.4. Основи виконання бюджету за видатками

Завдання: закріпити знання щодо особливостей виконання бюджету за видатками, дослідити основи взяття розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань та здійснення розрахунків із кредиторами.

Час: 90 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, картки із завданнями, фліп-чарт, папір, маркери.

Інструкція: студенти мають пригадати сутність виконання бюджету за видатками, місце та роль у цьому процесі Державної казначейської служби України. Далі тренери характеризують зміст термінів "зобов'язання", "бюджетне зобов'язання", "фінансове зобов'язання", "бюджетне фінансове зобов'язання", пояснюють відмінності між ними. Після цього учасникам пропонують практичні ситуації двох типів. За умовами ситуацій першого типу необхідно визначити факт виникнення бюджетного зобов'язання (бюджетного фінансового зобов'язання), скласти відповідні реєстри бюджетних зобов'язань (бюджетних фінансових зобов'язань), назвати терміни їхньої реєстрації та опрацювання фахівцями Державної казначейської служби України. За умовами ситуацій другого типу необхідно визначити послідовність дій повноважних представників бюджетних установ та органу Державної казначейської служби України, запропонувавши можливі альтернативні варіанти розвитку подій.

В обговоренні беруть участь по два учасники, яких обирають тренери: один з учасників виступає в ролі розпорядника бюджетних коштів, інший – представника органу Державної казначейської служби України.

Закінчення: тренери підсумовують результати обговорення практичних ситуацій та звертають увагу на помилки та неточності, допущені учасниками.

Приклади практичних ситуацій

Ситуації першого типу:

1. 25 лютого бюджетна установа Обласний комунальний заклад Центр соціально-психологічної реабілітації дітей "Гармонія" (код ЄДРПОУ – 24665948,

код відомчої класифікації розпорядників та отримувачів бюджетних коштів – 020, код розпорядника, відповідно до Єдиного реєстру, – 27224, рівень розпорядника бюджетних коштів – 3, код тимчасової класифікації місцевих бюджетів – 090700, перебуває на фінансуванні бюджету Харківської обл., обслуговують в УДКСУ в Московському р-ні м. Харкова) укладає договір за № 24 з постачальником канцелярських товарів ТОВ "Олівець і К" (код ЄДРПОУ – 1672900618, рахунок – 26005000085384 у Приватбанку) на придбання виробів канцелярських паперових на загальну суму 980,00 грн (у тому числі ПДВ). Термін дії договору 25 лютого – 31 грудня поточного року, оплату здійснюють протягом 10 днів після поставки товару.

2. 17 квітня відповідальні працівники школи I – III ступенів № 235 Деснянського р-ну м. Києва ((код ЄДРПОУ – 03588772, код відомчої класифікації розпорядників та отримувачів бюджетних коштів – 92, код розпорядника, відповідно до Єдиного реєстру, – 16358, рівень розпорядника бюджетних коштів – 3, код тимчасової класифікації місцевих бюджетів – 070201, перебуває на фінансуванні Деснянського районного бюджету в м. Києві, обслуговують в УДКСУ в Деснянському р-ні м. Києва) оприбутковують на складі продукти харчування на загальну суму 1 250 грн (у тому числі ПДВ), поставлені, відповідно до договору № 6 від 6 березня поточного року з ФОП А. І. Миколайчуком (код за ЄДРПОУ – 1672900642, поточний рахунок – 26004300001865 в Укрексімбанку, МФО – 322313). № накладної на оприбуткування продуктів – 89. Оплату, згідно з умовами договору, здійснюють протягом семи днів після поставки продукції.

Ситуації другого типу:

1. Розпорядник бюджетних коштів надає до органу Державної казначейської служби України платіжне доручення на оплату рахунка постачальника. Якими будуть дії представника Державної казначейської служби України? Які документи він має право вимагати від розпорядника?

2. Розпорядник бюджетних коштів має намір виплатити заробітну плату своїм працівникам готівкою. Яким чином цю операцію буде реалізовано на практиці? Визначте перелік документів, що має бути підготовлений розпорядником, установіть послідовність дій уповноважених осіб розпорядника та представників Державної казначейської служби України.

3. Фінансова служба розпорядника бюджетних коштів планує перерахувати на карткові рахунки своїх працівників (О. М. Мельничука

та А. О. Сидоренка) по 970 грн як аванс для запланованого за наказом керівника їхнього триденного відрядження. Яким чином цю операцію буде реалізовано на практиці? Визначте перелік документів, що має бути підготовлений розпорядником, установіть послідовність дій уповноважених осіб розпорядника та представників Державної казначейської служби України.

4. Фінансова служба бюджетної установи має намір здійснити піврічну передплату газети "Все про бухгалтерський облік". Вартість передплати становить 2 096,52 грн. Яким чином цю операцію буде реалізовано на практиці? Визначте перелік документів, що має бути підготовлений розпорядником, установіть послідовність дій уповноважених осіб розпорядника та представників Державної казначейської служби України.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Виконати бюджет за видатками означає профінансувати видатки, передбачені в бюджеті, відповідно до бюджетного розпису шляхом надання бюджетних асигнувань розпорядникам та отримувачам бюджетних коштів. Підставою для виділення асигнувань зазначеним особам є наявність у них повного пакета документів (кошторисів, планів асигнувань загального фонду, планів використання бюджетних коштів тощо). Надходження коштів на рахунки розпорядників та отримувачів надає останнім право на їхнє використання. Для того щоб таким правом скористатися, потрібно, насамперед, виконати низку умов, визначених Законом України "Про публічні закупівлі" № 922-VIII від 25 грудня 2015 року [79], а також зареєструвати бюджетні зобов'язання та бюджетні фінансові зобов'язання в органах Державної казначейської служби України. Питання здійснення публічних закупівель потребує окремого детального розгляду, а тому буде вивчено далі. Натомість слід зупинитися на особливостях узяття та реєстрації бюджетних зобов'язань та бюджетних фінансових зобов'язань.

Потрібно зазначити, перш за все, що дослідникові варто розрізняти поняття "бюджетне зобов'язання" і "зобов'язання", "бюджетне фінансове зобов'язання" і "фінансове зобов'язання".

Відповідно до чинних нормативних документів *бюджетне зобов'язання* – це будь-яке здійснене, відповідно до бюджетного асигнування, розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду,

згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або в майбутньому [53].

На противагу бюджетному зобов'язанню, визначають термін "зобов'язання" ("небюджетне зобов'язання", згідно з попередньою редакцією Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України). Під зобов'язанням розуміють будь-яке розміщення замовлення, укладення договору чи виконання інших аналогічних операцій, здійснене розпорядником або отримувачем бюджетних коштів без відповідних бюджетних асигнувань або з порушенням норм, установлених Бюджетним кодексом України, Законом України про Державний бюджет України та рішенням про місцевий бюджет [53].

Бюджетне фінансове зобов'язання – це зобов'язання розпорядника бюджетних коштів (отримувача бюджетних коштів) сплатити кошти за будь-яке здійснене, відповідно до бюджетного асигнування, розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, відповідно до законодавства. На противагу бюджетному фінансовому зобов'язанню, визначають термін "фінансове зобов'язання", під яким розуміють будь-яке придбання товару, послуги чи виконання інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду з порушенням норм, установлених Бюджетним кодексом України, Законом України про Державний бюджет України та рішенням про місцевий бюджет [53].

Бюджетні зобов'язання та бюджетні фінансові зобов'язання підлягають обов'язковій реєстрації в органах Державної казначейської служби України. Це одна з умов для наступної оплати рахунків постачальників і підрядників розпорядників та отримувачів бюджетних коштів. Реєстрація полягає у формуванні реєстрів бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань, відповідно. Зазначені реєстри укладають на паперових (у двох примірниках) та електронних носіях за формами, згідно з додатками 1 і 2 до Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України [53] (додатки И, К). До реєстрів додають оригінали або засвідчені копії документів, що підтверджують факт узяття бюджетного зобов'язання та бюджетного фінансового зобов'язання. Приблизний перелік таких підтвердних документів визначено Методичними рекомендаціями, затвердженими наказом

Державного казначейства України від 14 вересня 2010 року № 330 [27].
Витяг із цього нормативного документа подано в табл. 26.

Таблиця 26

Приблизний перелік документів, що подають на стадії реєстрації зобов'язань і фінансових зобов'язань та на стадії оплати рахунків

Назви видатків	Перелік підтвердних документів, які надають на стадії реєстрації зобов'язань та фінансових зобов'язань	Документи, які подають на стадії оплати рахунків*
1	2	3
Заробітна плата	Заявка на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки	Платіжні доручення на перерахування платежів до бюджету та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; платіжні доручення на перерахування коштів на вкладні або карткові рахунки; чек; платіжні вимоги; заявка на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки
Матеріали, продукти харчування	Договори; рахунки**; накладні; авансовий звіт; акт звіряння; акт приймання-передавання наданих послуг, акт виконаних робіт; заявка на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки***; документи, що підтверджують процедури закупівлі товарів, робіт, послуг, відповідно до законодавства у сфері публічних закупівель	Платіжне доручення; чек; заявка на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки; платіжна вимога; документи, що підтверджують факт отримання товарів (послуг) за умови попереднього авансування
Видатки на відрядження	Договори; рахунки; накладні; квитанції; заявка на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки***; копія наказу про відрядження або витяг із нього; маршрутні листи; заявка; доручення на здійснення видатків в іноземній валюті; розрахунок коштів у національній та іноземній валюті; акти виконаних робіт (за умови користування послугами залу офіційних делегацій)	Платіжне доручення, чек, заявка на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки; платіжна вимога

1	2	3
Оплата електроенергії	Договір; рахунки**; акти виконаних робіт; накладні; акти звіряння	Платіжні доручення; документи, що підтверджують факт отримання товарів (послуг) за умови попереднього авансування
Капітальний ремонт	Кошторис на капітальний ремонт; протокол договірної ціни; договір; рахунки**; дефектний акт; проектно-кошторисна документація; позитивний висновок комплексної Державної експертизи; акт приймання виконаних підрядних робіт (ф. КБ-2) і довідка про вартість виконаних будівельних робіт і витрат (ф. КБ-3); накладні / товарно-транспортні накладні під час придбання будівельних матеріалів, які використовують у процесі ремонтних робіт; документи, що підтверджують процедури закупівлі товарів, робіт, послуг, відповідно до законодавства у сфері публічних закупівель	Платіжні доручення, платіжна вимога; документи, що підтверджують факт отримання товарів (послуг) за умови попереднього авансування

* У разі здійснення авансування та/чи поетапної оплати зареєстрованих фінансових зобов'язань розпорядники та отримувачі бюджетних коштів мають на стадії оплати рахунків подати до органів Державної казначейської служби України підтвердні документи (договори, звіт про результати проведення процедури закупівель тощо), а також для здійснення наступних платежів документи, які підтверджують отримання товарів, робіт, послуг за договорами, згідно з умовами яких було здійснено авансування;

** Під час здійснення видатків, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 23.04.2014 р. № 117 "Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти" [74] чи інших нормативно-правових актів, які регулюють питання попередньої оплати;

*** Під час здійснення видатків, які не можуть бути здійснені в безготівковій формі. Додатково надають акт придбання матеріальних цінностей, реєстр авансових звітів.

Реєстрацію бюджетних зобов'язань мають здійснювати в такі терміни:

- для зобов'язань, за якими не застосовують процедури закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти, – сім робочих днів із дати взяття бюджетного зобов'язання;
- для зобов'язань, за якими застосовують процедури закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти, – сім робочих днів із дати, зазначеної у звіті про результати проведення процедури закупівель.

Органам Державної казначейської служби надано регламентований законодавством час для перевірки поданих реєстрів та підтвердних документів (табл. 27).

Таблиця 27

**Терміни опрацювання органом
Державної казначейської служби України підтвердних документів
під час реєстрації бюджетних зобов'язань**

Категорії видатків	Терміни опрацювання документів
захищені видатки, які не потребують здійснення процедур закупівель	протягом 1 операційного дня
захищені видатки, які потребують здійснення процедур закупівель (крім капітальних видатків)	до 3 операційних днів
інші поточні видатки, крім захищених	до 3 операційних днів
капітальні видатки	до 5 операційних днів

Після перевірки документів один примірник реєстру повертають розпоряднику бюджетних коштів із позначкою "zareєстровано та взято на облік"; другий примірник реєстру та підтвердні документи залишають на зберіганні в органі Державної казначейської служби України.

Реєстрацію бюджетних фінансових зобов'язань мають здійснювати протягом семи робочих днів із дати взяття його до виконання. Після перевірки документів один примірник Реєстру бюджетних фінансових зобов'язань повертають розпоряднику бюджетних коштів із позначкою "zareєстровано та взято на облік"; другий примірник реєстру та підтвердні документи залишають на зберіганні в органі Державної казначейської служби України.

У разі змін умов бюджетних зобов'язань (укладання додаткових договорів чи розірвання чинних договорів тощо) розпорядник бюджетних коштів має протягом семи робочих днів із дати їхнього виникнення подати до органів Державної казначейської служби України реєстри бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань та відповідні підтвердні документи щодо уточнення реквізитів і показників таких бюджетних зобов'язань.

Чинним законодавством передбачено певні особливості реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів бюджетів місцевого самоврядування під час взяття бюджетних фінансових зобов'язань за поточними видатками. У разі виникнення таких ситуацій

розпорядники подають до органу Державної казначейської служби України Реєстр-розпорядження на виділення коштів із бюджетів місцевого самоврядування на оплату бюджетних фінансових зобов'язань розпорядників бюджетних коштів за формою, згідно з Порядком реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України [53].

Слід зазначити, що органи Державної казначейської служби України не реєструють бюджетні зобов'язання та бюджетні фінансові зобов'язання за таких обставин (табл. 28).

Таблиця 28

Причини, через які органи Державної казначейської служби України відмовляють розпорядникам бюджетних коштів у реєстрації бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань

Потенційні причини відмови в реєстрації	
бюджетних зобов'язань	бюджетних фінансових зобов'язань
відсутність у розпорядника бюджетних асигнувань, установлених кошторисом	відсутність відповідного бюджетного зобов'язання, відображеного в бухгалтерському обліку виконання державного та місцевих бюджетів
відсутність документів, які підтверджують факт узяття бюджетного зобов'язання	відсутність у розпорядника бюджетних коштів фактичних надходжень спеціального фонду
відсутність затвердженого паспорта бюджетної програми (крім випадків, у яких законодавством не передбачено його затвердження)	відсутність документів, які підтверджують факт узяття бюджетного фінансового зобов'язання
невідповідність напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню, паспорту бюджетної програми	недотримання вимог щодо оформлення поданих документів
відсутність документів щодо закупівлі товарів, робіт і послуг, відповідно до законодавства у сфері закупівель	невідповідність фінансового зобов'язання відповідному бюджетному зобов'язанню, відображеному в бухгалтерському обліку виконання державного та місцевих бюджетів
недотримання розпорядниками бюджетних коштів бюджетних повноважень та обмежень, які вводять законодавчими та іншими нормативно-правовими актами	недотримання розпорядниками бюджетних повноважень та обмежень, які вводять законодавчими та іншими нормативно-правовими актами
недотримання вимог щодо оформлення поданих документів	

Слід зазначити, що за порушення порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань або несвоєчасну реєстрацію бюджетних зобов'язань главою 18 Бюджетного кодексу України передбачено застосування відповідних заходів впливу як до розпорядників бюджетних коштів, так і до відповідальних працівників органів Державної казначейської служби України.

Слід зазначити, що за загальним правилом оплати вартості товарів, робіт, послуг, які придбавають за бюджетні кошти, здійснюють після їхнього відповідного отримання. Можливість попередньої оплати на термін не більший від одного, двох, трьох, п'яти, шести, десяти місяців та одного року передбачено як виняток за вичерпним переліком товарів, робіт і послуг, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 року № 117 [74]. Наприклад, попередню оплату на термін не більший від одного місяця дозволено для послуг пошти та зв'язку, транспортних послуг з авіаперевезень та залізничних перевезень тощо; на термін не більший від шести місяців – щодо товарів, робіт і послуг, пов'язаних із виробництвом національних фільмів, робіт із будівництва інженерних споруд, із метою зміцнення обороноздатності держави, тощо; на термін не більший від одного року – щодо періодичних видань, вакцин для профілактичних щеплень людей тощо.

Після закінчення дозволених термінів авансування товарів, робіт, послуг розпорядники та отримувачі подають до органу Державної казначейської служби України документи, що свідчать про отримання товарів від постачальників, виконання робіт і надання послуг підрядниками. Порядок оплати поданих платіжних документів, виплати готівки чи перерахування коштів на карткові рахунки працівників чи довірених осіб розпорядників та отримувачів бюджетних коштів визначено: щодо коштів Державного бюджету України – у Порядку казначейського обслуговування Державного бюджету України за витратами [48]; щодо коштів місцевих бюджетів – у Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів [50]. Слід зупинитися на основних моментах цих нормативних документів.

Платежі за дорученням розпорядників та отримувачів бюджетних коштів здійснюють органи Державної казначейської служби України на підставі платіжних доручень. У випадках здійснення розрахунків на умовах авансування розпорядники та отримувачі бюджетних коштів протягом трьох робочих днів після завершення терміну поставки товарів, виконання

робіт, надання послуг, визначеного договірними зобов'язаннями, відповідно до законодавства, подають до Державної казначейської служби України документи, що підтверджують отримання таких товарів, робіт та послуг. Органи Державної казначейської служби України після здійснення платежів із рахунків розпорядників та отримувачів надають останнім виписки з рахунка про здійснені операції за результатами попереднього операційного дня з позначкою у вигляді відбитка штампа казначея "Оплачено".

У разі застосування системи безготівкової виплати заробітної плати кошти перераховують на вкладні рахунки, відповідно до платіжних доручень і заявки на видачу готівки та перерахування коштів на вкладні рахунки.

Для оформлення документів на отримання заробітної плати, стипендії, допомоги, видатків на службові відрядження та інших коштів, що видають на видатки, які не можуть бути проведені безготівковою оплатою, розпорядники та отримувачі бюджетних коштів подають до органів Державної казначейської служби України заявку на видачу готівки у двох примірниках. Після видачі готівки один примірник повертають розпоряднику або отримувачу бюджетних коштів із відбитком штампа казначея, другий примірник зберігають в органах Державної казначейської служби України. Заявки на видачу готівки виписують розпорядники та отримувачі бюджетних коштів на осіб, із якими в них укладено договори про повну матеріальну відповідальність і які мають право отримувати та видавати кошти. У заявках на видачу готівки для виплати заробітної плати вказують суми податку на доходи фізичних осіб, суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, інші платежі, утримані із заробітної плати та нараховані на фонд заробітної плати, відповідно до законодавства.

Розпорядники та отримувачі бюджетних коштів під час отримання заробітної плати та прирівняних до неї платежів разом із заявкою на видачу готівки повинні подавати платіжні доручення на перерахування платежів, утриманих із заробітної плати працівників і нарахованих на фонд оплати праці податків до бюджету та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Після перевірки заявки на видачу готівки представник органу Державної казначейської служби України здійснює перерахування коштів на поточний рахунок, відкритий в установі банку на ім'я органу Державної

казначейської служби України. Безпосередню виплату готівки таким банком здійснюють на підставі належним чином оформленого чека у грошовій чековій книжці. Зазначені чекові книжки завчасно отримує орган Державної казначейської служби України в банку після оплати їхньої вартості розпорядниками чи отримувачами бюджетних коштів. Грошовий чек виписують на ім'я матеріально відповідальної особи розпорядника чи отримувача бюджетних коштів. Після підписання чека відповідальною особою Державної казначейської служби України його разом із чековою книжкою передають представникові розпорядника (отримувача) бюджетних коштів, доручаючи останньому відвідати уповноважений банк та отримати заявлену готівку.

Для здійснення операцій із застосуванням банківських платіжних карток розпорядникам бюджетних коштів відкривають картковий рахунок в установах банків. У договорі про відкриття рахунка зазначають довірених осіб розпорядника бюджетних коштів, перелік яких додають до заяви про відкриття карткових рахунків. Довірена особа може використовувати банківську платіжну картку як для отримання готівки, так і для здійснення безготівкових розрахунків, пов'язаних із господарською діяльністю установи розпорядника бюджетних коштів, у тому числі на представницькі потреби та витрати на відрядження. Для здійснення операцій із застосуванням банківських платіжних карток на картковий рахунок платіжним дорученням зараховують кошти шляхом їхнього переказу з відповідних рахунків розпорядника бюджетних коштів. За казначейського обслуговування суму платіжного доручення на перерахування коштів складають на підставі заявки на видачу готівки розпорядника бюджетних коштів.

Кошти, які зараховують на картковий рахунок, є підзвітними коштами довіреної особи розпорядника бюджетних коштів. Довірена особа розпорядника бюджетних коштів зобов'язана подати до бухгалтерії розпорядника бюджетних коштів авансовий звіт про використання коштів із банківської платіжної картки разом із підтвердними документами та залишком невикористаної готівки, відповідно до законодавства. Залишки невикористаної готівки підлягають поверненню довіреною особою.

2.5. Процедура здійснення публічних закупівель

Завдання: ознайомитися з особливостями здійснення закупівель за бюджетні кошти: принципами, порядком планування та умовами

здійснення закупівель, особливостями застосування окремих процедур закупівлі, системою державного регулювання та контролю у сфері закупівель.

Час: 25 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet.

Інструкція: тренери у формі міні-лекції подають учасникам інформацію про базові норми законодавства у сфері державних закупівель. Далі студентів розподіляють на три підгрупи та обговорюють із ними зміст презентацій щодо особливостей та умов застосування окремих процедур закупівлі: 1) відкритих торгів; 2) конкурентного діалогу; 3) переговорної процедури закупівлі. Теоретичну інформацію має бути доповнено фактичними прикладами застосування відповідної процедури закупівлі шляхом знайомства учасників тренінгу з документацією конкурсних торгів, протоколами розкриття пропозицій конкурсних торгів, цінових пропозицій, кваліфікаційних пропозицій, звітами про результати здійснення процедури закупівлі. Студенти мають з'ясувати правомірність застосування учасниками торгів відповідних процедур закупівлі, ознайомитися з методикою оцінювання та критеріями пропозицій конкурсних торгів, обґрунтувати обрання переможця. Джерелом інформації має бути офіційний загальнодержавний веб-портал "Державні закупівлі" (<https://tender.me.gov.ua>), авторизовані електронні майданчики системи ProZorro, зокрема: Prom.UA (<http://zakupki.prom.ua>); Держзакупівлі.онлайн (<https://www.dzo.com.ua>); SmartTender (<https://smarttender.biz>) тощо. Безпосереднє виконання цієї роботи учасники здійснюють самостійно у вільний час поза межами аудиторії. Виступи команд із презентаціями відбуваються в останній день проходження тренінгу.

Закінчення: тренери радять учасникам під час підготовки презентацій уважно прочитати інформацію, рекомендовану для ознайомлення, та розглянути якомога більше практичних прикладів застосування окремих процедур публічних закупівель.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Придбання товарів, виконання робіт, отримання послуг розпорядники та отримувачі бюджетних коштів можуть здійснювати шляхом безпосереднього укладання договору з вільно обраним постачальником (підрядником) або ж це потребує дотримання спеціальної процедури, окресленої в Законі України "Про публічні закупівлі" № 922-VIII від 25 грудня

2015 року [79]. Вимоги цього закону щодо використання бюджетних коштів стосуються замовників, за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує:

для товарів і послуг – 200 тис грн;

для робіт – 1,5 млн грн.

Для товарів, робіт і послуг, вартість яких є меншою за названу, використання системи закупівель є добровільним. Слід зазначити, що розподіл предмета закупівлі на частини, із метою уникнення застосування норм закону № 922-VIII, є протиправним.

Перелік випадків, у яких закупівлі не здійснюють, незалежно від вартості предмета закупівлі, визначено ч. 3 ст. 2 закону № 922-VIII. До таких винятків належить, зокрема, придбання товарів, виконання робіт та отримання послуг, закупівля яких становить державну таємницю або її здійснюють закордонні дипломатичні установи; отримання послуг, необхідних для здійснення державних запозичень, обслуговування та погашення державного боргу тощо.

Публічні закупівлі передбачають дотримання таких принципів, як:

добросовісна конкуренція серед учасників;

максимальна економія та ефективність;

відкритість та прозорість;

недискримінація учасників;

об'єктивне та неупереджене оцінювання тендерних пропозицій;

запобігання корупційним діям і зловживанням.

Закупівлі здійснюють, відповідно до річного плану. Його форму затверджено наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 22.03.2016 року № 490 [73]. Такий план складають замовники, вартісні критерії закупівель яких виходять за названі граничні межі (200 тис. грн для товарів і послуг та 1,5 млн грн для робіт, відповідно). Решта замовників формує додаток до річного плану закупівель, який складають за формою плану. Річний план, додаток до річного плану та зміни до них підлягають оприлюдненню на веб-порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України протягом п'яти днів із дня їхнього затвердження. Стягнення плати за розміщення інформації не передбачено.

Чинним законодавством визначено такі процедури здійснення публічних закупівель: 1) відкриті торги; 2) конкурентний діалог; 3) переговорна процедура закупівлі.

Відкриті торги є основною процедурою закупівлі, під час її здійснення тендерні пропозиції мають право подавати всі зацікавлені особи. Мінімальна кількість пропозицій, що має бути подана, – дві. Потенційні виконавці дізнаються про здійснення закупівель з оголошень, що безоплатно оприлюднює замовник на веб-порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Вимоги до тендерної документації учасників торгів також розміщують на згаданому веб-порталі. Для того щоб провести електронні торги або взяти в них участь, необхідно зареєструватися на одному з авторизованих електронних майданчиків системи ProZorro, наприклад: Prom.UA (<http://zakupki.prom.ua>); Держзакупівлі.онлайн (<https://www.dzo.com.ua>); SmartTender (<https://smarttender.biz>) тощо. Названі майданчики є складовою частиною єдиної системи публічних закупівель, тобто під час розміщення інформації про закупівлю на одному з майданчиків, вона автоматично відображається й на інших. Особи, що виявили бажання взяти участь у торгах, мають подати в електронному вигляді одну тендерну пропозицію.

Після закінчення періоду подання пропозицій у визначений час електронна система розкриває ціни та показники інших критеріїв, установлених замовником для обрання найбільш економічно вигідної тендерної пропозиції. Імовірно, що в більшості випадків ціна буде єдиним критерієм оцінювання поданих пропозицій, разом із тим для закупівель, що мають складний або спеціалізований характер (зокрема, консультаційні послуги, наукові дослідження, експерименти або розроблення, дослідно-конструкторські роботи), замовник має право обрати й інші, додаткові, критерії оцінювання, наприклад: умови оплати, термін виконання, гарантійне обслуговування тощо. До того ж варто пам'ятати, що питома цінового критерію не може бути нижчою ніж 70 %. Інформація з переліком поданих пропозицій щодо закупівлі розкривається системою та подається в рейтинговому порядку, починаючи від найбільш вигідної.

Якщо на оголошену закупівлю подано пропозиції не менше ніж від двох учасників, відбувається аукціон, в іншому випадку процедуру закупівлі скасовують. На початку аукціону найвища запропонована ціна стає стартовою, і кожний з учасників протягом трьох повторюваних етапів у режимі реального часу має можливість зменшити запропоновану ним ціну принаймні на один установлений крок аукціону. На прийняття рішення знизити ціну на кожному з етапів в учасника є не більше від двох хвилин. Після того як останній учасник зробив ставку, оголошують результати

аукціону та розкривають інформацію про учасників. Аукціон завершують і розпочинають етап кваліфікації, протягом якого розглядають пропозиції та документи учасників і визначають переможця торгів. Процедуру кваліфікації починають з учасника, пропозиція якого виявилася найбільш економічно вигідною. Якщо ця пропозиція з об'єктивних причин, наприклад, через невідповідність технічним вимогам проекту, не відповідає вимогам замовника, її відхиляють та розглядають наступну найкращу в рейтингу пропозицію. Після визначення переможця замовник обговорює з ним деталі та укладає договір, підписаний примірник якого розміщують на веб-порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Процедуру закупівлі у формі *конкурентного діалогу* може бути обрано за таких обставин: а) замовник не може визначити необхідні технічні, якісні характеристики (специфікації) робіт або визначити вид послуг, для прийняття оптимального рішення про закупівлю необхідно провести переговори з учасниками; б) предметом закупівлі є консультаційні, юридичні послуги; розробки інформаційних систем, програмних продуктів; здійснення наукових досліджень, експериментів або розробок; виконання дослідно-конструкторських, будівельних робіт, визначення вимог до виконання яких потребує переговорів. Оголошення про проведення торгів розміщують на веб-порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. Конкурентний діалог відбувається у два етапи. На першому етапі учасники мають подати тендерну пропозицію з обґрунтуванням її відповідності встановленим кваліфікаційним критеріям та описом рішення про закупівлю без зазначення ціни. Замовник розглядає пропозиції, які надійшли від учасників першого етапу торгів, відхиляє ті з них, що не відповідають встановленим вимогам, та запрошує до подальших переговорів не менше ніж трьох учасників. Організують індивідуальні (із кожним окремо) та спільні (одночасно з усіма) зустрічі з учасниками з обговоренням аспектів планованої закупівлі, уносять необхідні зміни до тендерної документації або визначають нові характеристики предмета закупівлі. Після цього всіх учасників, які брали участь у діалозі, запрошують до участі у другому етапі закупівлі, у ході якого здійснюють подання остаточних тендерних пропозицій із зазначенням ціни. Подання таких пропозицій, їхнє розкриття, розгляд та оцінювання відбуваються в автоматичному режимі в межах електронної системи закупівель.

Переговорну процедуру закупівлі може бути застосовано як виняток за обмеженим складом операцій чи умов, вичерпний перелік яких наведено у ст. 35 Закону України № 922-VIII від 25 грудня 2015 року. Це, зокрема, закупівля творів мистецтва, юридичних послуг, пов'язаних із захистом прав та інтересів України, або здійснення закупівель на ринку з відсутньою конкуренцією, виникнення нагальної потреби у здійсненні закупівлі, у зв'язку з виникненням особливих економічних чи соціальних обставин, тощо. Наслідком проведених переговорів з учасником (учасниками) є ухвалення рішення про намір укласти договір, яке підлягає оприлюдненню на веб-порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, та подальше укладання такого договору.

День третій.

3. Бухгалтерський облік виконання бюджетів

3.1. Організація бухгалтерського обліку виконання бюджету

Завдання: ознайомитися з організацією бухгалтерського обліку виконання бюджету, з'ясувати його особливості, функції та основні завдання; виокремити складові частини (підсистеми) бюджетного обліку та визначити їхнє призначення, навчитися відрізняти та розуміти сутність та роль складових елементів системи бюджетного обліку.

Час: 65 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, картки із завданнями, фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: тренери пропонують для п'яти сформованих підгруп студентів зробити короткі повідомлення-презентації (до трьох хвилин) за такими темами:

- 1) особливості бухгалтерського обліку виконання бюджетів;
- 2) функції бюджетного обліку;
- 3) підсистеми бюджетного обліку;
- 4) предмет, суб'єкт та об'єкти бюджетного обліку;
- 5) метод бюджетного обліку та його складові елементи.

Презентації подає кожна команда окремо. Після презентації доповідач пропонує сформованим підгрупам учасників стисло (переважно, 3 – 10 словами) у письмовій формі визначити зміст викладеного матеріалу на розданих аркушах паперу розміром 5×10 см. На виконання цієї роботи

виділяють не більше від однієї хвилини, після чого команди шифрують свої відповіді та передають їх доповідачеві. Доповідач фіксує інформацію з аркушів на дошці. Після презентації всіх варіантів учасники обговорюють запропоновані точки зору та відкритим голосуванням обирають найкращу з них. Доповідач оголошує шифр команди, думка якої отримала найбільше голосів.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи команд, визначають кращих доповідачів та слухачів.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Бухгалтерський облік виконання бюджету (бюджетний облік) – це науково обґрунтована система спостереження, відображення, узагальнення якісних і кількісних змін процесу виконання бюджету та контролю за ними. То ж у ході спостереження за планомірним створенням і використанням централізованого фонду грошових коштів усі операції підлягають відображенню в первинних бухгалтерських документах та облікових регістрах із подальшим їхнім узагальненням у системі рахунків бухгалтерського обліку, бухгалтерському балансі та звітності. Своєчасне й повне надходження доходів до бюджету та фінансування користувачів і розпорядників бюджетних коштів у межах установлених асигнувань відбувається під постійним контролем уповноважених осіб.

Сутність бюджетного обліку розкрито у його функціях, до яких належать:

1) *інформаційна* (функція спостереження, відображення та узагальнення), зміст якої було пояснено раніше;

2) *управлінська* (управління та керівництва процесом виконання бюджету). Її сутність полягає в забезпеченні всіх рівнів управління державним і місцевими бюджетами якісною й достовірною інформацією про доходи та витрати бюджетів, наявність коштів, фондів, резервів тощо. Ця інформація дає змогу керівним органам своєчасно втручатися у процес виконання бюджетів, розподіляти незаплановані доходи або скорочувати видатки за умови недовиконання плану надходжень, шукати джерела фінансування видатків тощо. Бюджетний облік є також засобом бюджетного планування, здійснення якого передбачає, окрім іншого, використання фактичних результатів виконання бюджету за минулі роки;

3) *контрольна*, яка передбачає вживання заходів, спрямованих на повне та своєчасне надходження доходів до бюджету та фінансування

користувачів та розпорядників бюджетних коштів у межах асигнувань, передбачених бюджетом, відповідно до виконання виробничих та фінансових планів. Основними напрямками контролю є:

а) виконання постанов, розпоряджень і вказівок урядових органів та вищих організацій;

б) дотримання встановлених нормативів;

в) дотримання термінів платежів;

г) дотримання правильності та своєчасності приймання і відпускання товарно-матеріальних цінностей;

д) правильності витрачання фонду оплати праці, дотримання прийнятих штатів, посадових окладів, кошторисів витрат;

е) збереження майнових, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів у місцях їхнього зберігання та використання;

є) дотримання правильності здійснюваних у процесі облікової роботи обчислювальних і розрахункових операцій.

Бухгалтерський облік виконання бюджетів характеризується низкою особливостей:

- специфічним предметом, об'єктами та операціями бухгалтерського обліку;

- відокремленням бухгалтерського обліку виконання бюджету від бухгалтерського обліку бюджетних установ (перший ведуть за Планом рахунків, затвердженим наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 року № 119 [40], другий – за Планом рахунків, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 2 червня 2013 року № 611 [39];

- великою кількістю операцій обліку, обумовленою значною кількістю учасників бюджетного процесу;

- бюджетними операціями в межах бюджетних призначень, установлених законодавством України;

- виконанням бюджету, відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України" (рішення про місцевий бюджет);

- застосуванням касового методу обліку доходів і видатків: доходи визнають у момент надходження коштів, видатки – у момент списання коштів;

- формуванням доходів і фінансування видатків з одночасним забезпеченням принципу єдності каси та консолідації бюджетних рахунків на єдиному казначейському рахунку;

- уніфікацією обліку, визначеною єдиним планом рахунків та єдиною бюджетною класифікацією;

- автоматизованою системою реєстрації та оброблення даних, що забезпечує безперервність відображення операцій і постійний контроль.

Бюджетний облік складається з таких підсистем: бухгалтерського, фінансового та управлінського обліків, взаємопов'язаних і взаємозалежних, оскільки вони ґрунтуються на єдиній теоретичній та інформаційній базі, відрізняючись лише формою й періодичністю розрахунку даних.

Бухгалтерський облік забезпечує своєчасне та повне відображення всіх операцій органів Державної казначейської служби України та надання користувачам інформації про стан активів і зобов'язань, результати виконання бюджетів та їхні зміни.

Фінансовий облік забезпечує накопичення даних про доходи, видатки, кредитування за вирахуванням погашення, та фінансування бюджетів, а також визначає результати виконання бюджетів.

Управлінський облік ведуть, із метою забезпечення керівництва органів Державної казначейської служби України оперативною фінансовою та нефінансовою інформацією у визначеній ними формі для планування, управління бюджетними коштами, оцінювання використання бюджетних коштів і контролю за ним. Управлінський облік ведуть органи Державної казначейської служби України для забезпечення внутрішніх потреб в інформації, виходячи зі специфіки виконання бюджетів та особливостей діяльності.

Основними завданнями бухгалтерського обліку з виконання бюджетів є:

- своєчасне, повне й достовірне відображення в обліку за відповідними рахунками та параметрами операцій із виконання бюджетів;

- щоденне завершення та звіряння всіх облікових процесів, реєстрів і документів, у тому числі пов'язаних із надходженням та перерахуванням коштів по системах міжбанківських електронних платежів і внутрішній платіжній системі Державної казначейської служби України;

- складання щоденного балансу та автоматизована перевірка відповідності даних аналітичного обліку даним балансу;

- достовірне відображення в обліку та звітності руху використання фінансових та інших ресурсів бюджетів;

- надання об'єктивної та порівняльної інформації про стан зобов'язань, активів, результатів виконання бюджетів, у тому числі в аспекті окремих фінансових органів.

Система бухгалтерського обліку виконання бюджету складається з таких елементів, як:

- суб'єкт бухгалтерського обліку виконання бюджету – органи Державної казначейської служби України, які встановлюють, відповідно до законодавства, єдині правила й порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;

- об'єкти бухгалтерського обліку виконання бюджету – їх визначають, відповідно до облікової номенклатури, вони містять:

- фінансові ресурси бюджету;

- інші активи;

- зобов'язання;

- кошти бюджетів;

- кошти розпорядників коштів;

- розрахунки;

- результат виконання бюджету;

- доходи бюджету;

- видатки бюджету;

- планові показники бюджетів;

- предмет бухгалтерського обліку виконання бюджету – процес виконання бюджетів (фактичний стан і рух фінансових ресурсів);

- метод бухгалтерського обліку виконання бюджету – сукупність послідовно застосовуваних способів, за допомогою яких створюють інформаційну модель фактичного стану та руху фінансових ресурсів у процесі обліку виконання бюджетів. До елементів методу бюджетного обліку належать:

- документація;

- інвентаризація;

- виявлення вартісної сутності економічних явищ, що змінюють стан фінансових ресурсів (оцінка);

- система рахунків;

- подвійний запис;

- баланс;

- звітність.

3.2. План рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету

Завдання: ознайомитися із Планом рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету, з'ясувати призначення рахунків відповідного класу та кожного окремого рахунку, вивчити базові бухгалтерські проведення за рахунками.

Час: 90 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, картки із завданнями, папір.

Інструкція: тренери дають загальну характеристику Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету. Кожний учасник тренінгу по черзі обирає одну з карток, на яких на зворотному боці зазначено номери бухгалтерських рахунків. Протягом установленого часу (не більше від двох хвилин) необхідно назвати запропонований рахунок, дати йому загальну характеристику, визначити належність його до відповідного класу (балансові, фінансові, позабалансові та управлінського обліку) та групи (активні, пасивні, активно-пасивні), описати призначення рахунку та назвати основні операції за дебетом і кредитом.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, називають допущені помилки, визначають кращих доповідачів.

Завдання для формування карток наведено в табл. 29.

Таблиця 29

Приклади завдань для формування карток

№ п/п	Номер рахунка	№ п/п	Номер рахунка	№ п/п	Номер рахунка
1	2	3	4	5	6
1	1111	18	3421	35	8111
2	1221	19	3541	36	8142
3	1234	20	3611	37	8211
4	1411	21	4221	38	8251
5	1511	22	4311	39	8742
6	2121	23	4421	40	8911
7	2151	24	5111	41	9081
8	2211	25	5122	42	9111
9	2231	26	5911	43	9124
10	2411	27	6112	44	9182
11	3111	28	6122	45	9211

1	2	3	4	5	6
12	3131	29	6211	46	9321
13	3141	30	6411	47	9411
14	3211	31	6911	48	9731
15	3221	32	7111	49	9821
16	3281	33	7221	50	9911
17	3311	34	7911	51	9921

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Кожну операцію бюджетного процесу документально фіксують і відображають на рахунках бухгалтерського обліку. Рахунок становить таблицю, лівий бік якої називають "дебет", а правий – "кредит". Для кожного рахунка характерна наявність залишку (сальдо) на початок і кінець періоду (дня, місяця, року) та оборотів за період (день місяць, рік) за дебетом і кредитом.

Розрізняють такі види рахунків: активні, пасивні та активно-пасивні. *Активні* рахунки призначено для обліку ресурсів за їхнім складом і розміщенням, видатків бюджету, планових показників за доходами тощо; *пасивні* – для обліку зобов'язань, коштів бюджетів та розпорядників бюджетних коштів, доходів бюджету, планових показників бюджетних і кошторисних призначень тощо; *активно-пасивні* – для обліку розрахунків та результату виконання бюджету.

Порядок здійснення записів за рахунками та відображення початкових і кінцевих залишків є відмінним для активних та пасивних рахунків. Активні рахунки мають виключно дебетове сальдо, за дебетом таких рахунків відображають, зокрема, збільшення ресурсів, за кредитом – їхнє зменшення. На противагу цьому, пасивні рахунки характеризуються виключно кредитовим сальдо, за дебетом таких рахунків відображають, зокрема, погашення зобов'язань та зменшення залишку коштів бюджетів та розпорядників бюджетних коштів, за кредитом – узяття зобов'язань, збільшення залишків коштів бюджетів та розпорядників бюджетних коштів. Активно-пасивні рахунки, залежно від змісту операцій, можуть мати одночасно як дебетове, так і кредитове сальдо.

Систематизований перелік рахунків обліку операцій із виконання державного та місцевих бюджетів наведено у Плані рахунків. Чинний План рахунків затверджено наказом Державного казначейства України

від 28.11.2000 року № 119 та містить дев'ять класів рахунків, об'єднаних у три групи: 1) балансові рахунки; 2) рахунки доходів і видатків бюджету (бюджетні рахунки); 3) меморандні та позабалансові рахунки. Далі слід назвати їх.

Балансові рахунки:

Клас 1. Активи.

Клас 2. Зобов'язання.

Клас 3. Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів.

Клас 4. Розрахунки.

Рахунки доходів і видатків бюджету (бюджетні рахунки):

Клас 5. Результат виконання бюджету.

Клас 6. Доходи бюджету.

Клас 7. Видатки бюджету.

Меморандні та позабалансові рахунки:

Клас 8. Управлінський облік.

Клас 9. Позабалансовий облік.

Перший клас Плану рахунків визначає активи бюджетів. Він містить:

розділ 11 "Кошти бюджетів у Національному банку України";

розділ 12 "Кошти бюджетів в інших банках";

розділ 13 "Розміщені депозити";

розділ 14 "Цінні папери";

розділ 15 "Надані бюджетні кредити та позички";

розділ 16 "Інші активи";

розділ 17 "Субрахунки єдиного казначейського рахунка".

Другий клас Плану рахунків визначає зобов'язання, які виникають у ході виконання бюджетів. Він містить:

розділ 21 "Цінні папери, випущені в обіг";

розділ 22 "Кредити отримані";

розділ 23 "Депозити отримані";

розділ 24 "Інші зобов'язання".

Третій клас Плану рахунків відображає зобов'язання за операціями Державної казначейської служби України за коштами бюджетів і розпорядників бюджетних коштів. Він містить:

розділ 31 "Кошти бюджетів";

розділ 32 "Кошти, залучені до бюджетів";

розділ 33 "Кошти, які підлягають розподілу";
розділ 34 "Кошти, тимчасово віднесені до надходжень бюджету";
розділ 35 "Рахунки розпорядників та одержувачів бюджетних коштів в Казначействі України";
розділ 36 "Рахунки розпорядників бюджетних коштів, відкриті в установах банків";
розділ 37 "Рахунки інших клієнтів та банків";
розділ 38 "Рахунки за нез'ясованими сумами, несквитованими дебетовими сумами та інші транзитні рахунки";
розділ 39 "Рахунки органів Казначейства України".

Четвертий клас Плану рахунків відображає розрахунки, які виникають між бюджетами у процесі їхнього виконання, розрахунки за векселями, позицію Державної казначейської служби України щодо іноземної валюти та балансуєчі рахунки. Він містить:

розділ 41 "Взаємні розрахунки по виконанню державного бюджету";
розділ 42 "Розрахунки по виконанню місцевих бюджетів";
розділ 43 "Розрахунки за цінними паперами бюджетів";
розділ 44 "Інші розрахунки";
розділ 46 "Позиція Казначейства України щодо іноземної валюти та балансуєчі рахунки";
розділ 49 "Інші технічні розрахунки".

П'ятий клас Плану рахунків визначає результат виконання бюджетів. Він містить:

розділ 51 "Результат виконання бюджету";
розділ 59 "Контррахунок за результатом виконання бюджету".

Шостий клас Плану рахунків відображає доходи. Він містить:

розділ 61 "Доходи бюджету";
розділ 62 "Доходи, які підлягають розподілу між бюджетами";
розділ 64 "Кошти, тимчасово віднесені до надходжень бюджетів";
розділ 69 "Контррахунок за операціями за доходами бюджетів".

Упродовж бюджетного року рахунки класу 6 кореспондують лише з контррахунком, а наприкінці бюджетного року під час заключення рахунків – із відповідними рахунками класу 5.

Сьомий клас Плану рахунків відображає видатки. Він містить:

розділ 71 "Видатки державного бюджету";
розділ 72 "Видатки місцевого бюджету";
розділ 79 "Контррахунок за операціями за видатками бюджету".

Упродовж бюджетного року рахунки класу 7 кореспондують лише з контррахунком, а наприкінці бюджетного року під час заключення рахунків – із відповідними рахунками класу 5.

Восьмий клас Плану рахунків відображає меморандні (технічні) рахунки, які є елементом управлінського обліку і не входять до балансу про виконання бюджету. Він містить:

розділ 81 "Кошти бюджету отримані";

розділ 82 "Асигнування та кошти передані";

розділ 83 "Кошти, передані іншим бюджетам";

розділ 84 "Розрахунки отримані";

розділ 85 "Розрахунки передані";

розділ 86 "Кошти державних цільових (позабюджетних) фондів, які обслуговуються органами Казначейства України";

розділ 87 "Операції з фінансування";

розділ 88 "Ліміти органів Казначейства";

розділ 89 "Контррахунок за операціями управлінського обліку".

Рахунки 8 класу кореспондують винятково з контррахунками свого класу. Застосування контррахунків необхідне для збалансування операцій.

Дев'ятий клас Плану рахунків відображає позабалансові статті. Він містить:

розділ 90 "Пропозиції та інші планові показники";

розділ 91 "Кошторисні призначення";

розділ 92 "Асигнування";

розділ 93 "Планові показники за доходами бюджету";

розділ 94 "Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів";

розділ 95 "Розрахункові документи не оплачені";

розділ 96 "Нараховані доходи, резерви та витрати";

розділ 97 "Фінансування бюджетів";

розділ 98 "Зобов'язання і вимоги за кредитуванням, всіма видами гарантій та цінними паперами";

розділ 99 "Контррахунки до рахунків 90 – 98 розділів".

Рахунки 9 класу кореспондують винятково з рахунками свого класу. Застосування контррахунків необхідне для збалансування операцій.

Слід зазначити, що активними є рахунки першого та сьомого класів (крім рахунків 713-ї та 723-ї груп, рахунка 7911 та 7921), пасивними –

другого, третього та шостого (крім рахунка 6911), активно-пасивними – четвертого та п'ятого. Що стосується рахунків восьмого та дев'ятого класів, то окремі з них, наприклад, рахунки 82, 83 та 93-го розділів є активними, а окремі, зокрема, рахунки 81, 90, 91, 92, 94, 95-го розділів – пасивними. Рахунки 7911, 8911 та 9911 є контрактивними, а рахунки 6911, 8921 та 9921 – контрпасивними. Контрактивні рахунки в бюджетному обліку, призначені для відображення операцій за системою подвійного запису, кореспондують з активними рахунками своїх класів, а рахунок 7911 наприкінці року кореспондує з рахунком 5911. Контрпасивні рахунки в бюджетному обліку, призначені для відображення операцій за системою подвійного запису, кореспондують із пасивними рахунками своїх класів, а рахунок 6911 наприкінці року кореспондує з рахунком 5911.

Інформацію про назви та призначення рахунків третього та четвертого порядків із зазначенням базових операцій за дебетом та кредитом рахунків наведено в Інструкції по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженій наказом Державного казначейства України від 28 листопада 2000 року № 119 [19]. Цей документ рекомендовано студентам для самостійного опрацювання.

3.3. Бухгалтерський облік операцій виконання бюджету

Завдання: ознайомитися з базовими операціями бюджетного обліку, набути навички у складанні бухгалтерських проведення обліку операцій за доходами, видатками та визначенні результату виконання бюджету.

Час: 50 хвилин.

Матеріали: картки із завданнями, папір.

Інструкція: тренери дають загальне уявлення про порядок здійснення бюджетного обліку. Учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи, вони формують картки із завданнями одна підгрупа для іншої. Як завдання запропоновано складання бухгалтерських записів за операціями бюджетного обліку. Після цього команди обмінюються картками за годинниковою стрілкою: команда 1 передає картку-завдання команді 2, команда 2 – команді 3, команда 3 – команді 4, команда 4 – команді 1. Командам дають не більше ніж 30 секунд для формування бухгалтерського проведення. Після закінчення встановленого часу учасники знову обмінюються картками із зазначеними на них варіантами відповіді

за тими ж правилами, передаючи картки за годинниковою стрілкою. Потім учасники команд ознайомлюються з варіантами відповідей інших команд на поставлені завдання, а лідери команди (чи інші учасники за погодженням (із командою) по черзі оголошують умову завдання та відповідь, що була надана іншою командою, і дають власний коментар щодо правильності такої відповіді. Якщо відповідь є частково чи повністю неправильною, необхідно запропонувати правильний, на думку оцінювача, варіант. За ходом подій уважно спостерігають усі інші учасники, право на оголошення підсумкового результату роботи підгруп на кожному етапі оцінювання роботи команд мають лідери підгруп, які формували картки із завданнями, та тренер.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, називають допущені помилки, визначають кращих доповідачів.

Приклади завдань для формування карток

1. На підставі затвердженого розпису місцевого бюджету уведено планові зведені показники річного розпису призначень за доходами загального фонду такого бюджету.

2. На підставі меморіальних документів Державної казначейської служби України перераховано кошти загального фонду Державного бюджету України в національній валюті для розміщення на депозит.

3. На підставі висновку Державної фіскальної служби України, погодженому з відповідним фінансовим органом, та платіжними документами органів Державної казначейської служби України, звіреними з виписками банків, повернуто помилково сплачені кошти спеціального фонду місцевого бюджету платникам обов'язкових платежів.

4. На підставі інформації, отриманої від головних управлінь Державної казначейської служби України проведено операції із заключення рахунків бюджетного обліку на суму видатків Державного бюджету України.

5. На підставі платіжного доручення і підтвердних документів на здійснення видатків загального фонду місцевого бюджету проведено оплату рахунків розпорядників та отримувачів коштів місцевих бюджетів.

6. Відображено в бухгалтерському обліку суму отриманої до загального фонду місцевого бюджету короткотермінової позички.

7. На підставі інформації, отриманої від головних управлінь Державної казначейської служби України проведено операції із заключення рахунків бюджетного обліку на суму доходів Державного бюджету України.

8. На підставі меморіальних документів органів Державної казначейської служби України перераховано кошти спеціального фонду місцевого бюджету на погашення позички в іноземній валюті.

9. Відображено в бухгалтерському обліку суму коштів, які надійшли до спеціального фонду місцевих бюджетів від розміщення цінних паперів.

10. На підставі меморіальних документів органів Державної казначейської служби України погашено заборгованість за взаємними розрахунками між місцевими бюджетами на суму коштів, передану між загальними фондами місцевих бюджетів.

11. На підставі меморіальних документів Державної казначейської служби України, сформованих на підставі розпорядження Державної казначейської служби України, проведено запозичення коштів єдиного казначейського рахунка до загального фонду Державного бюджету України.

12. На підставі платіжних доручень платників податків, файла початкових платежів від системи електронних платежів НБУ відображено в бухгалтерському обліку суму доходів, що надійшли до загального фонду місцевого бюджету.

13. На підставі затвердженого розпису місцевого бюджету введено планові зведені показники річного розпису призначень за фінансуванням загального фонду такого бюджету.

14. На підставі помісячного розпису Державного бюджету України, отриманого від Міністерства фінансів України, уведено показники помісячного розпису видатків і кредитування спеціального фонду в Державній казначейській службі України.

15. На підставі розподілу виділених бюджетних асигнувань проведено такий розподіл та зараховано кошти на спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників коштів місцевих бюджетів.

16. На підставі річного розпису Державного бюджету України, отриманого від Міністерства фінансів України, уведено показники річного розпису доходів загального фонду в Державній казначейській службі України.

17. На підставі меморіальних документів органів Державної казначейської служби України з урахуванням нормативно-правової бази бюджетного процесу проведено розподіл коштів між загальним та спеціальним фондами місцевого бюджету.

18. На підставі платіжних доручень платників податків, файла початкових платежів від системи електронних платежів НБУ Державною

казначейською службою України відображено в бухгалтерському обліку доходи, які надішли до загального фонду Державного бюджету України в національній валюті.

19. На підставі затвердженого помісячного розпису місцевого бюджету введено планові зведені показники бюджетних призначень за видатками та кредитуванням спеціального фонду.

20. На підставі платіжних доручень платників податків, звірених із виписками банків або файла початкових платежів від системи електронних платежів НБУ Державною казначейською службою України відображено надходження коштів, які підлягають розподілу між загальним та спеціальним фондами Державного бюджету України.

21. На підставі меморіальних документів Державної казначейської служби України відображено суму відкритих асигнувань загального фонду Державного бюджету України головним розпорядникам, відповідно до затверджених пропозицій щодо видатків, не зарахованих до захищених.

22. На підставі меморіальних документів, сформованих на виконання реєстру фінансових зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та оригіналів документів або їхніх копій, що підтверджують факт узяття фінансового зобов'язання, проведено в бухгалтерському обліку суму фінансового зобов'язання, узятого розпорядником бюджетних коштів за загальним фондом місцевого бюджету.

23. На підставі меморіального документа Державної казначейської служби України, сформованого на підставі виписки Національного банку України з рахунка Державної казначейської служби України в цінних паперах та розпорядження Міністерства фінансів України, проведено емісію та розміщення облігацій внутрішньої державної позики.

24. На підставі розпорядження фінансового органу виділено кошти загального фонду місцевого бюджету розпорядникам коштів.

25. На підставі заявки на видачу готівки Державною казначейською службою України зараховано кошти спеціального фонду Державного бюджету України на реєстраційні рахунки розпорядників бюджетних коштів для здійснення платежу та перераховано кошти на рахунки Державної казначейської служби України в установах банків для виплати готівкових коштів розпорядникам бюджетних коштів за чеками.

26. На підставі виписки з валютного рахунка Державної казначейської служби України в бухгалтерському обліку відображено надходження

до загального фонду Державного бюджету України коштів від розміщення облігацій зовнішньої державної позики.

27. На підставі файла початкових платежів від системи електронних платежів НБУ Державною казначейською службою України відображено надходження коштів у національній валюті, які належать до власних надходжень бюджетних установ та, відповідно до законодавства, є джерелом формування спеціального фонду Державного бюджету України.

28. На підставі меморіальних документів Державної казначейської служби України, сформованих на підставі розпорядження Міністерства фінансів України, відображено в бухгалтерському обліку операції з обслуговування зовнішнього Державного боргу України по загальному фонду.

29. На підставі платіжного доручення та підтвердних документів для проведення видатків на надання кредитів надано кредит розпорядникові бюджетних коштів із загального фонду місцевого бюджету.

30. На підставі платіжних доручень, файла початкових платежів від системи електронних платежів НБУ Державною казначейською службою відображено суму кредиту, повернутого до загального фонду Державного бюджету України.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Відображення в бухгалтерському обліку операцій із виконання бюджетів регламентовано: щодо Державного бюджету України – Порядком, затвердженим наказом Державного казначейства України від 11 серпня 2008 року № 327 [46]; щодо місцевих бюджетів – Порядком, затвердженим наказом Державного казначейства України від 14 грудня 2007 року № 233 [45].

Перелік можливих операцій містить:

- для Державного бюджету України:

- облік операцій за плановими показниками;

- облік операцій за доходами;

- облік операцій за власними надходженнями бюджетних установ та їхнім використанням;

- облік операцій з обліку зобов'язань розпорядників бюджетних коштів;

- облік операцій за відкритими асигнуваннями та видатками Державного бюджету України, у тому числі наданням кредитів;

облік операцій з управління єдиним казначейським рахунком;
облік операцій за відкритими асигнуваннями та проведеними загальнодержавними видатками;

облік операцій за відкритими асигнуваннями розпорядникам, які обслуговуються транзитними головними управліннями через базові головні управління Державної казначейської служби України;

облік операцій у Державній казначейській службі України за окремими видатками розпорядників бюджетних коштів, рахунки яким відкриті в установах банків;

облік операцій у Державній казначейській службі України за коштами, отриманими за вчинення консульських дій, та іншими коштами, що отримують закордонні дипломатичні установи України в іноземній валюті;

облік операцій із повернення бюджетних кредитів;

облік у Державній казначейській службі України активних операцій та операцій, пов'язаних із державним боргом;

облік операцій за взаємними розрахунками між державним та місцевими бюджетами;

відображення операцій із річного заключення рахунків;

- для місцевих бюджетів:

уведення планових показників на початку бюджетного періоду;

реєстрація зобов'язань розпорядників коштів місцевого бюджету;

здійснення операцій за доходами місцевого бюджету;

облік операцій за власними надходженнями бюджетних установ та їхнім використанням;

здійснення операцій за видатками місцевого бюджету;

здійснення операцій із коштами бюджету розвитку місцевого бюджету, розміщених в установах банків;

здійснення операцій із надання з місцевого бюджету бюджетних кредитів та їхнього повернення;

здійснення операцій із фінансування місцевих бюджетів;

здійснення операцій із взаємних розрахунків між бюджетами;

відображення операцій із річного заключення рахунків.

Виходячи з окресленого переліку операцій, стає зрозуміло, що кількість бухгалтерських проведень обліку виконання державного та місцевих бюджетів є надзвичайно великою. Переважна кількість таких операцій є складною, тобто її одночасно відображають за дебетом та кредитом не одного, а кількох (двох, трьох, чотирьох і більшої кількості) рахунків.

Ураховуючи той факт, що охопити повною мірою та детально описати всю систему кореспонденції рахунків бюджетного обліку в межах цього навчального посібника неможливо, слід подати далі (виключно з навчальною метою) принципову схему бухгалтерського обліку доходів, видатків, операцій кредитування та фінансування на прикладі місцевого бюджету (табл. 30).

Таблиця 30

**Принципова схема бухгалтерського обліку операцій
із виконання місцевого бюджету**

Зміст операцій	Дебет	Кредит
1	2	3
Облік операцій за доходами		
Уведення планових показників доходів	93 Планові показники за доходами бюджету	9911 Контррахунок для активних рахунків
Надходження доходів на рахунки Державної казначейської служби України	1711 Субрахунки єдиного казначейського рахунка	31 Кошти бюджетів
Одночасно цю суму зараховують до доходів бюджету	6911 Контррахунок за операціями за доходами бюджетів	61 Доходи бюджету
Сума, що фактично надійшла на рахунок Державної казначейської служби України, коригує суму, що має надійти до кінця звітнього року	991 Контррахунок для активних рахунків	93 Планові показники за доходами бюджету
Облік операцій за видатками		
Уведення планових показників річного та помісячного розпису видатків, показників зведеного кошторису, зведеного плану асигнувань та надання кредитів, індивідуальних показників бюджетних призначень, узяття зобов'язань і фінансових зобов'язань розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів	9921 Контррахунок для пасивних рахунків позабалансового обліку	92 Асигнування, 91 Кошторисні призначення, 94 Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів

1	2	3
Виділення коштів бюджету розпорядникам та отримувачам коштів	31 Кошти бюджетів	35 Рахунки розпорядників та отримувачів бюджетних коштів у Казначействі України
	92 Асигнування	9921 Контррахунок для пасивних рахунків позабалансового обліку
Оплата рахунків розпорядників та отримувачів коштів бюджету	35 Рахунки розпорядників та отримувачів бюджетних коштів у Казначействі України	1711 Субрахунки єдиного казначейського рахунка
Одночасно цю суму зараховують на видатки бюджету	72 Видатки місцевого бюджету	7911 Контррахунок за видатковими операціями
Сума, що фактично була списана з рахунка, коригує суму кошторисних призначень, фінансових бюджетних зобов'язань бюджету	91 Кошторисні призначення, 94 Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів	9921 Контррахунок для пасивних рахунків позабалансового обліку
Облік операцій за наданням кредитів із бюджету та поверненням кредитів до бюджету		
Надання бюджетних кредитів	35 Рахунки розпорядників та отримувачів бюджетних коштів	1711 Субрахунки єдиного казначейського рахунка
Відображення заборгованості позичальників за наданими їм кредитами	15 Надані бюджетні кредити	443 Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету
Одночасно цю суму зараховують на збільшення величини кредитування	723 Кредитування місцевого бюджету за вирахуванням погашення	7921 Контррахунок за операціями із кредитуванням за вирахуванням погашення
Повернення кредитів позичальниками	1711 Субрахунки єдиного казначейського рахунка	314 Кошти загального фонду місцевих бюджетів
Відображення зменшення заборгованості позичальників за наданими кредитами з бюджету	443 Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету	15 Надані бюджетні кредити
Одночасно цю суму зараховують на зменшення величини кредитування	7921 Контррахунок за операціями із кредитуванням за вирахуванням погашення	723 Кредитування місцевого бюджету за вирахуванням погашення

1	2	3
Облік операцій із фінансування бюджетів (на прикладі залучення та погашення внутрішніх позик)		
Уведення планових показників фінансування	9921 Контррахунок для пасивних рахунків позабалансового обліку	97 Фінансування бюджетів
Залучені позики до бюджету	1711 Субрахунки єдиного казначейського рахунка	325 Кредити, отримані місцевими бюджетами, та кошти, направлені на їхнє погашення
Відображення заборгованості за отриманими позиками	443 Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету	223 Внутрішнє фінансування місцевих бюджетів
Одночасно цю суму зараховують на зменшення планової величини фінансування	97 Фінансування бюджетів	9921 Контррахунок для пасивних рахунків позабалансового обліку
Перерахування коштів на погашення позички	325 Кредити, отримані місцевими бюджетами, та кошти, направлені на їхнє погашення	1711 Субрахунки єдиного казначейського рахунка
Відображення погашення заборгованості за отриманими позиками	223 Внутрішнє фінансування місцевих бюджетів	443 Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету
Визначення результату виконання бюджету		
Списання доходів бюджету на результати його виконання	61 Доходи бюджету	51 Результати виконання бюджету
Списання видатків бюджету на результати його виконання	51 Результати виконання бюджету	72 Видатки бюджету
Закриття контррахунків	59 Контррахунок за результатом виконання бюджету	69 Контррахунок за операціями за доходами бюджетів
	7921 Контррахунок за операціями із кредитуванням за вирахуванням погашення	5911 Контррахунок за результатом виконання бюджету
	991 Контррахунок для активних рахунків	93 Планові показники за доходами бюджету
	92 Асигнування, 91 Кошторисні призначення, 94 Зобов'язання розпорядників бюджетних коштів	992 Контррахунок для пасивних рахунків

Слід зазначити, що в наведеній таблиці автором умисно пропущено ряд бухгалтерських проведеннь, що здійснюють у практичній діяльності органів Державної казначейської служби України, а тому після усвідомлення базових засад бюджетного обліку студентам рекомендовано самостійно ознайомитися з чинними порядками відображення операцій із виконання бюджетів у бухгалтерському обліку [45; 46], що дозволить якісно виконати цю частину програми тренінгу.

3.4. Складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку

Завдання: ознайомитися із процедурою складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів.

Час: 60 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, картки із завданнями, папір.

Інструкція: тренери пояснюють базові засади формування Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку виконання бюджетів. Учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи та отримують завдання для складання Звіту про фінансовий стан (баланс) державного та місцевого бюджетів. Після виконання завдання кожна з підгруп презентує та пояснює результати своєї роботи.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, називають допущені помилки, визначають кращих доповідачів.

Варіанти завдань для виконання студентами

Завдання для підгруп 1 і 3. Складіть Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України станом на кінець звітного року, згрупувавши та правильно розмістивши в активі та пасиві Балансу наведені залишки за рахунками (табл. 31).

Таблиця 31

Вихідні дані для виконання завдання, тис. грн

Сальдо за рахунком (рахунками) / групою рахунків станом на кінець звітного року	Завдання для учасників тренінгу	
	підгрупи 1	підгрупи 3
1	2	3
112	33 397 950,5	40 250 297,3
122	4 786 104,4	4 894 541,0
124	326,7	326,7

Закінчення табл. 31

1	2	3
1411	317 205 121,0	331 498 426,2
1511, 1512, 1513, 1514	54 280 763,1	55 897 481,9
1531, 1532, 1533, 1534	46 459 087,7	48 673 537,9
161	64 644,5	64 644,5
163	10,2	10,2
168	13 125 903,0	5 529 949,6
212	505 257 434,7	547 700 234,1
213	98 638,0	0,0
217	415 269 932,7	448 456 303,5
221	2 645 050,5	2 578 924,2
222	410 589 655,2	437 460 308,4
3112	25 854 657,4	24 761 601,2
3122, 3124, 3125	9 559 576,6	9 921 261,7
3521, 3523, 3525	0,0	42 336,5
3522, 3524, 3526	13 068 892,6	12 626 308,7
3611	299 444,4	198 401,5
3612	2 527 723,7	3 125 215,1
431 (дебетовий залишок)	920 626 005,4	996 156 537,7
431 (кредитовий залишок)	317 205 121,0	331 498 426,2
442 (дебетовий залишок)	372 393 319,3	397 344 815,0
442 (кредитовий залишок)	100 739 850,8	104 571 019,8
445 (дебетовий залишок)	40 841 386,4	42 694 417,5
445 (кредитовий залишок)	64 644,5	64 644,5

Завдання для підгруп 2 і 4. Складіть Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету станом на кінець звітнього року, згрупувавши та правильно розмістивши в активі та пасиві Балансу наведені залишки за рахунками (табл. 32).

Таблиця 32

Вихідні дані для виконання завдання, грн

Сальдо за рахунками / групою рахунків станом на кінець звітнього року	Завдання для учасників тренінгу	
	підгрупи 2	підгрупи 4
1	2	3
152	134 199,59	118 156,00
166 та інформація про зобов'язання за бюджетними коштами	2 185 764,68	3 890 630,25

1	2	3
3142, 3144	1 506 845,02	1 902 365,15
3152, 3154	519 910,85	1 518 214,21
3532, 3542, 3544, 3546 розпорядників та отримувачів коштів, які є клієнтами органу Державної казначейської служби України, що обслуговує місцевий бюджет	159 008,81	470 050,89
443	134 199,59	118 156,00

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України складають за формою 1дб, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2011 року № 1774 [76] (додаток Л). Під час складання звіту слід керуватися Порядком заповнення форми 1дб (додаток 1 до Інструкції про складання Державною казначейською службою України звітності про виконання Зведеного бюджету України, Державного бюджету України і місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя [81] (додаток М).

Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету складають за формою 1мб, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30 січня 2012 року № 60 [75]. Показники цієї форми загалом відповідають показникам форми 1дб. Під час складання Балансу місцевого бюджету слід дотримуватися Порядку заповнення та звірки показників форми 1мб (додаток 1 до Інструкції про складання органами Державної казначейської служби України фінансової та бюджетної звітності про виконання місцевих бюджетів [96] (додаток Н).

Учасники тренінгу також мають звернути увагу на те, що в активі й пасиві Балансу є розділ "Розрахунки", кожний із яких до того ж містить однаковий перелік статей. Інформація, що за ними відображена, відповідає залишкам на рахунках класу 4 Плану рахунків виконання державного та місцевих бюджетів "Розрахунки", які за своєю сутністю є активно-пасивними – дебетові залишки за такими рахунками потрапляють до розрахунків в активі Балансу, кредитові – до розрахунків у пасиві Балансу.

День четвертий.

4. Звітність про виконання бюджетів

4.1. Знайомство зі складом звітності про виконання Державного бюджету України

Завдання: закріпити інформацію про склад та терміни складання бюджетної та фінансової звітності про виконання Державного бюджету України.

Час: 30 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, банк із назвами форм звітності, папір.

Інструкція: тренер нагадує учасникам про необхідність розрізняти звітність, яку складають розпорядники та отримувачі бюджетних коштів, та звітність про виконання бюджетів, яку складають органи Державної казначейської служби України. Предметом аналізу буде звітність про виконання Державного бюджету України. Для засвоєння її складових форм, розмежування бюджетної та фінансової звітності й періодичності її складання учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи та пропонують здійснити розподіл наданого переліку форм звітності по двох скринях: 1) бюджетна звітність; 2) фінансова звітність. На другому етапі учасники мають сформулювати в кожній зі скринь по чотири відділення за термінами подання звітності: відділення 1 – місячна та річна звітність; відділення 2 – квартальна та річна звітність; відділення 3 – місячна, квартальна та річна звітність; відділення 4 – річна звітність. Після виконання поставленого завдання студентські колективи доповідають результати своєї роботи; правомірність наповнення скринь і відділень контролює решта студентів та тренер.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, звертають увагу на допущені помилки та неточності.

Приблизний перелік форм звітності, які пропонують учасникам для дослідження, наведено в табл. 33.

Таблиця 33

Перелік форм звітності для групування за скринями студентськими колективами

№ команд	Назви форм звітності про виконання Державного бюджету України
1	2
1	1. Інформація про надані державні гарантії
	2. Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України

1	2
	<p>3. Звіт про прострочену заборгованість суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії</p> <p>4. Інформація про виконання захищених видатків Державного бюджету України</p> <p>5. Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (інших дотацій та субвенцій) із Державного бюджету України місцевим бюджетам</p> <p>6. Звіт про повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів із Державного бюджету України</p>
2	<p>1. Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на здійснення правосуддя в розрізі місцевих та апеляційних судів</p> <p>2. Звіт про виконання Державного бюджету України</p> <p>3. Звіт про стан державного боргу та гарантованого державою боргу</p> <p>4. Звіт про використання коштів із резервного фонду Державного бюджету України</p> <p>5. Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (базова та реверсна дотації, освітня та медична субвенції з Державного бюджету України місцевим бюджетам)</p> <p>6. Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України</p>
3	<p>1. Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями</p> <p>2. Інформація про використання коштів Державного фонду регіонального розвитку</p> <p>3. Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України</p> <p>4. Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України</p> <p>5. Звіт про стан державного боргу та гарантованого державою боргу</p> <p>6. Інформація про здійснені операції з управління державним боргом</p>
4	<p>1. Звіт про бюджетну заборгованість</p> <p>2. Звіт про рух грошових коштів</p> <p>3. Інформація щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)</p> <p>4. Звіт про виконання Державного бюджету України</p> <p>5. Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (базова та реверсна дотації, освітня та медична субвенції з Державного бюджету України місцевим бюджетам)</p> <p>6. Звіт про платежі з виконання державою гарантійних зобов'язань</p>

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Звітність про виконання бюджету містить дві складових частини: бюджетну звітність та фінансову звітність. Бюджетна звітність відображає стан виконання бюджету, містить інформацію в аспекті бюджетної класифікації; фінансова звітність відображає фінансовий стан бюджету та результати його виконання за звітний період.

Метою складання звітності є надання повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан виконання Державного бюджету України користувачам для ухвалення управлінських рішень. Звітність складається на підставі даних бухгалтерського обліку органів Державної казначейської служби України та окремих даних звітів розпорядників (отримувачів) коштів Державного бюджету України за затвердженими формами. Місячну та квартальну звітність формують наростаючим підсумком із початку звітного року, річну звітність складають за звітний рік. Інакше кажучи, місячна звітність фактично відображає таку інформацію: січнева – за січень; лютнева – за січень – лютий; березнева – за січень – березень тощо. Звітність за I квартал містить показники за січень – березень; звітність за II квартал – за січень – червень; звітність за III квартал – за січень – вересень. Показники у звітності наводять у гривнях із копійками.

Склад звітності про виконання Державного бюджету України, періодичність та терміни її подання, порядок заповнення та вимоги до розкриття інформації визначено:

- 1) ст. 59 – 61 Бюджетного кодексу України [14];
- 2) інструкцією про складання органами Державної казначейської служби України звітності про виконання державного бюджету, затвердженою наказом Державної казначейської служби України від 13 лютого 2012 року № 52 [20];
- 3) наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2011 року № 1774 "Про організацію роботи зі складання Державною казначейською службою України звітності про виконання Зведеного бюджету України, Державного бюджету України і бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя" [76];
- 4) інструкцією про складання Державною казначейською службою України звітності про виконання Зведеного бюджету України, Державного бюджету України і бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст

Києва та Севастополя, затвердженою наказом Державної казначейської служби України від 13 лютого 2012 року № 53 [81].

Форми фінансової звітності про виконання Державного бюджету України та періодичність їхнього складання подано в табл. 34.

Таблиця 34

Фінансова звітність про виконання Державного бюджету України

Форми звітності	Періодичність подання	
	квартальна	річна
Ф. 1дб "Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України"	+	+
Ф. 2дб "Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України"	+	+
Ф. 3дб "Звіт про рух грошових коштів"	–	+
Звіт про власний капітал	–	+*

* Заплановано до впровадження, починаючи зі звіту за 2017 рік.

Слід зазначити також, що форма 2дб "Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України" складається не лише за рік, а й поквартально, починаючи зі звіту за I квартал 2015 р., а форма 3дб "Звіт про рух грошових коштів", яку нині подають лише за рік, до 2013 р. складалася й поквартально.

Форми бюджетної звітності про виконання Державного бюджету України та періодичність їхнього складання подано в табл. 35.

Таблиця 35

Бюджетна звітність про виконання Державного бюджету України

Форми звітності	Періодичність подання		
	місячна	квартальна	річна
1	2	3	4
Звіт про виконання Державного бюджету України	+	+	+
Звіт про бюджетну заборгованість	+	–	+
Інформація про виконання захищених видатків Державного бюджету України	+	–	+
Звіт про використання коштів із резервного фонду Державного бюджету України	+	–	+

1	2	3	4
Звіт про стан державного боргу та гарантованого державою боргу	–	+	+
Звіт про прострочену заборгованість суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії	–	+	+
Звіт про платежі з виконання державою гарантійних зобов'язань	–	+	+
Інформація про надані державні гарантії	+	+	+
Інформація про здійснені операції з управління державним боргом	+	+	+
Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України	–	+	+
Звіт про повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів із Державного бюджету України	–	+	+
Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями	–	+	+
Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на здійснення правосуддя в розрізі місцевих та апеляційних судів	–	+	+
Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (базова та реверсна дотації, освітня та медична субвенції з Державного бюджету України місцевим бюджетам)	–	+	+
Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (інших дотацій та субвенцій) із Державного бюджету України місцевим бюджетам	–	+	+
Інформація щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)	–	+	+
Інформація про використання коштів Державного фонду регіонального розвитку	+	–	+

4.2. Знайомство зі складом звітності про виконання місцевих бюджетів

Завдання: закріпити інформацію про склад та періодичність складання бюджетної та фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів.

Час: 30 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, банк із назвами форм звітності, папір.

Інструкція: тренер нагадує учасникам, що звітність про виконання місцевих бюджетів формують та складають, відповідно до вимог, установлених щодо звітності про виконання Державного бюджету України, і пропонує пригадати склад звітності про виконання Державного бюджету України. Із метою засвоєння складу та з'ясування періодичності складання звітності про виконання місцевих бюджетів, кожному учасникові тренінгу пропонують витягти картку, на якій подано назву форми звітності, та покласти її до однієї із двох скринь: 1) бюджетна звітність; 2) фінансова звітність. Правомірність вибору учасників контролює решта студентів та тренер. На другому етапі учасники мають сформувати в кожній зі скринь по п'ять відділень за термінами подання звітності: відділення 1 – місячна звітність; відділення 2 – місячна та річна звітність; відділення 3 – місячна, квартальна та річна звітність; відділення 4 – квартальна та річна звітність; відділення 5 – річна звітність.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, звертають увагу на допущені помилки та неточності.

Перелік форм звітності, які пропонують учасникам для дослідження:

1. Звіт про виконання місцевих бюджетів (ф. 2ммб).
2. Звіт про рух грошових коштів.
3. Звіт про бюджетну заборгованість.
4. Звіт про використання коштів із резервного фонду.
5. Інформація про надані місцеві гарантії.
6. Звіт про фінансовий стан (баланс).
7. Розшифровка інформації, відображеної на рахунках групи 123 "Інші рахунки за коштами місцевих бюджетів в банках".
8. Звіт про виконання місцевих бюджетів (ф. 2кмб (мб)).
9. Інформація про стан місцевих боргів.
10. Звіт про фінансові результати виконання місцевих бюджетів.
11. Розшифровка операцій, відображених на рахунках груп 153 "Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання" та 155 "Кредити, що надавались під місцеві гарантії та/або за рахунок коштів, залучених місцевими бюджетами".
12. Звіт про надання та використання місцевими бюджетами дотацій та субвенцій, отриманих із державного бюджету.

13. Інформація про стан гарантованих, відповідно, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами боргів.

14. Інформація про виконання захищених видатків місцевих бюджетів.

15. Розшифровка операцій відображених на рахунках групи 152 "Кредити, надані з місцевого бюджету".

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Склад звітності про виконання місцевих бюджетів, періодичність та терміни її подання, порядок заповнення та вимоги до розкриття інформації встановлені, відповідно до:

1) ст. 80 Бюджетного кодексу України, яка визначає, що зазначені питання вирішує Державна казначейська служба України, згідно з вимогами, установленними для подання звітності про виконання Державного бюджету України у статтях 58 – 61 Бюджетного кодексу України (тим самим фактично забезпечено єдиний підхід до складання звітності про виконання бюджетів) [14];

2) наказу Міністерства фінансів України від 30 січня 2012 року № 60 "Про організацію роботи зі складання Державною казначейською службою України звітності про виконання місцевих бюджетів" [75];

3) інструкції про складання органами Державної казначейської служби України фінансової та бюджетної звітності про виконання місцевих бюджетів [96].

Форми фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів та періодичність їхнього складання подано в табл. 36.

Таблица 36

Фінансова звітність про виконання місцевих бюджетів

Форми звітності	Періодичність подання	
	квартальна	річна
Ф. 1мб "Звіт про фінансовий стан (баланс)"	+	+
Ф. 2мб "Звіт про фінансові результати виконання місцевих бюджетів"	+	+
Ф. 3мб "Звіт про рух грошових коштів"	–	+
Звіт про власний капітал	–	+*

* Заплановано до впровадження, починаючи зі звіту за 2017 рік.

Як можна бачити, склад фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів повністю відповідає складові та періодичності подання звітності про виконання Державного бюджету України.

Форми бюджетної звітності про виконання місцевих бюджетів та періодичність їхнього складання подано в табл. 37.

Таблиця 37

Бюджетна звітність про виконання місцевих бюджетів

Форми звітності	Періодичність подання		
	місячна	квартальна	річна
Ф. 2ммб "Звіт про виконання місцевих бюджетів"	+	-	-
Ф. 2кмб (мб) "Звіт про виконання місцевих бюджетів"	-	+	+
Ф. 7мб "Звіт про бюджетну заборгованість"	+	-	+
Інформація про виконання захищених видатків місцевих бюджетів	+	-	+
Звіт про використання коштів із резервного фонду	+	-	+
Звіт про надання та використання місцевими бюджетами дотацій та субвенцій, отриманих із державного бюджету	+	+	+
Інформація про стан місцевих боргів	-	+	+
Інформація про стан гарантованих, відповідно, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами боргів	-	+	+
Інформація про надані місцеві гарантії	-	+	+

Слід зазначити також, що органи Державної казначейської служби України щомісячно, щоквартально та на кінець звітного року готують і подають до органу Державної казначейської служби України вищого рівня інформацію про уточнення окремих показників звітних даних. Перелік показників, що підлягають поясненню та розшифруванню, наведено в інструкції про складання органами Державної казначейської служби України фінансової та бюджетної звітності про виконання місцевих бюджетів [96].

Разом із цією інформацією щоквартально та на кінець звітного року подають такі додатки:

1. Розшифровка інформації, відображеної на рахунках групи 123 "Інші рахунки за коштами місцевих бюджетів в банках".

2. Розшифровка операцій, відображених на рахунках групи 152 "Кредити, надані з місцевого бюджету".

3. Розшифровка операцій, відображених на рахунках груп 153 "Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання" та 155 "Кредити, що надавались під місцеві гарантії та/або за рахунок коштів, залучених місцевими бюджетами".

4.3. Знайомство зі змістом та показниками звітності про виконання бюджетів

Завдання: ознайомитися з формами бюджетної та фінансової звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, навчитися тлумачити зміст показників такої звітності; набути навичок у роботі зі звітністю про виконання Державного бюджету України.

Час: 20 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, вихідні дані для виконання індивідуальних завдань учасниками.

Інструкція: студенти мають пригадати склад бюджетної та фінансової звітності про виконання державного та місцевих бюджетів. Далі тренери коротко характеризують зміст кожної з форм звітності, їхні особливості та показники, що в них відображають, називають відмінності у складі звітності про виконання державного та місцевих бюджетів. Із метою більш ґрунтовного опанування питання, кожному учаснику пропонують знайти у формах звітності про виконання Державного бюджету України за останній звітний рік значення показників, згідно із запропонованим переліком, зафіксувати їх у звіті, зазначивши назву відповідної форми звітності (відповідних форм звітності), у якій (у яких) міститься цей показник. Це завдання учасники виконують самостійно у вільний час поза межами аудиторії. Для того щоб із ним упоратися, студентам необхідно протягом десяти хвилин аудиторного часу ознайомитися з порядком і вимогами до виконання поставленого завдання та, за потреби, поставити запитання тренеріві. Результати виконаної роботи слід подати в табличній формі та, за потреби, дати необхідні текстові пояснення.

Закінчення: тренери радять учасникам під час виконання завдань за індивідуальними варіантами уважно прочитати інформацію, рекомендовану для ознайомлення, та навчитися трактувати зміст показників, що досліджують.

Варіанти завдань для виконання студентами наведено в табл. 38.

Таблиця 38

**Перелік показників, що пропонують
учасникам тренінгу для дослідження**

№ варіанта	Номери та назви показників
1	2
1	<p>1. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на обслуговування боргу</p> <p>2. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Вінницької області</p> <p>3. Чистий грошовий потік від фінансової діяльності по спеціальному фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік</p> <p>4. Інші рахунки Державної казначейської служби України у НБУ станом на початок звітного року</p> <p>5. Податкові надходження Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>6. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Дніпропетровської області (фактичний показник)</p> <p>7. Планові видатки спеціального фонду Державного бюджету України на придбання землі та нематеріальних активів</p> <p>8. Дебіторська заборгованість Апарату Верховної Ради України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року</p> <p>9. Кредитування економічної діяльності з Державного бюджету України (фактичний показник)</p> <p>10. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству фінансів України за звітний рік (фактичний показник)</p>
2	<p>1. Загальний плановий обсяг залучення кредитів (позик) державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)</p> <p>2. Освітня субвенція, перерахована до бюджету Івано-Франківської області (фактичний показник)</p> <p>3. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на громадський порядок, безпеку та судову владу</p> <p>4. Фінансування Державного бюджету України за рахунок позик банківських установ (фактичний показник)</p>

1	2
	5. Загальна величина операційних доходів загального фонду Державного бюджету України за звітний рік
	6. Розрахунки за цінними паперами державного бюджету станом на початок звітного року
	7. Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	8. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Львівської області
	9. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на обслуговування боргових зобов'язань
	10. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству молоді та спорту України за звітний рік (фактичний показник)
3	1. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Житомирської області (фактичний показник)
	2. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на фінансову та фіскальну діяльність
	3. Загальна планова величина субвенцій із Державного бюджету України до бюджету Дніпропетровської області
	4. Дебіторська заборгованість Міністерства внутрішніх справ України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року
	5. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Закарпатської області
	6. Чистий грошовий потік від фінансової діяльності по загальному фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік
	7. Облігації внутрішньої державної позики станом на початок звітного року
	8. Кошти, що перераховує Національний банк України, відповідно до Закону України "Про Національний банк України", зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	9. Планові видатки спеціального фонду Державного бюджету України на оплату праці
	10. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що був спрямований до бюджету Волинської області
4	1. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки загального фонду Державного бюджету України на соціальний захист пенсіонерів
	2. Рахунки розпорядників коштів Державного бюджету України, відкриті в установах банків, за коштами спеціального фонду, станом на початок звітного року

1	2	
	3. Медична субвенція, перерахована до бюджету Полтавської області (фактичний показник)	
	4. Доходи від операцій із капіталом, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)	
	5. Кредиторська заборгованість Міністерства юстиції України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року	
	6. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на заробітну плату	
	7. Погашені позики, залучені до Державного бюджету України від банківських установ (фактичний показник)	
	8. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя господарським судом Волинської області	
	9. Загальна величина операційних доходів спеціального фонду Державного бюджету України за звітний рік	
	10. Фактична величина простроченої заборгованості суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії, на початок звітного року	
	5	1. Отримані позики до Державного бюджету України шляхом випуску цінних паперів (фактичний показник)
		2. Податок на додану вартість, зарахований до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
3. Загальна фактична величина субвенцій із Державного бюджету України, перерахована до бюджету Дніпропетровської області		
4. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на будівництво		
5. Чистий грошовий потік від фінансової діяльності по спеціальному фонду Державного бюджету України за звітний рік		
6. Інші рахунки за коштами Державного бюджету України в банках станом на початок звітного року		
7. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань		
8. Дебіторська заборгованість Міністерства економічного розвитку і торгівлі України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року		
9. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Закарпатської області (фактичний показник)		
10. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя господарським судом Київської області		
6	1. Освітня субвенція, перерахована до бюджету Черкаської області (фактичний показник)	

1	2
	2. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки спеціального фонду Державного бюджету України на поліклініки й амбулаторії, швидку та невідкладну допомогу
	3. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення законотворчої діяльності Верховної Ради України
	4. Фактичний обсяг здійснених державних внутрішніх запозичень
	5. Загальна величина операційних доходів загального фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік
	6. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на грошове забезпечення військовослужбовців
	7. Кредиторська заборгованість Антимонопольного комітету України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року
	8. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству інфраструктури України за звітний рік (фактичний показник)
	9. Кошти від продажу землі та нематеріальних активів, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	10. Фінансування Державного бюджету України за рахунок залишків коштів на рахунках бюджетних установ
	7
2. Дебіторська заборгованість Міністерства закордонних справ України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року	
3. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Рівненської області (фактичний показник)	
4. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на соціальний захист безробітних	
5. Доходи від власності та підприємницької діяльності, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)	
6. Внутрішнє фінансування Державного бюджету України за рахунок випуску цінних паперів (фактичний показник)	
7. Загальна величина операційних доходів спеціального фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік	
8. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на нарахування на оплату праці	
9. Зобов'язання Державного бюджету України за іншими цінними паперами станом на початок звітного року	
10. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству аграрної політики та продовольства України за звітний рік (фактичний показник)	

1	2
8	1. Медична субвенція, перерахована до бюджету Харківської області (фактичний показник)
	2. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на предмети, матеріали, обладнання та інвентар
	3. Екологічний податок, зарахований до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	4. Планові (із урахуванням унесених змін) видатки загального фонду Державного бюджету України на вищу освіту
	5. Повернення бюджетних коштів Державного бюджету України з депозитів (фактичний показник)
	6. Інші рахунки Державної казначейської служби України у НБУ станом на кінець звітного року (після річного заключення рахунків)
	7. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Запорізьким окружним адміністративним судом
	8. Загальна величина операційних видатків і кредитування спеціального фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік
	9. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на виготовлення державних нагород та пам'ятних знаків
	10. Кредиторська заборгованість Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року
9	1. Дебіторська заборгованість Міністерства культури України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року
	2. Реверсна дотація, зарахована до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	3. Результат виконання Державного бюджету України за звітний рік
	4. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Харківської області (фактичний показник)
	5. Загальна величина операційних видатків і кредитування загального фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік
	6. Чистий грошовий потік від операційної діяльності по загальному фонду Державного бюджету України за звітний рік
	7. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на медикаменти та перев'язувальні матеріали
	8. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Івано-Франківської області
	9. Позики, надані до Державного бюджету України міжнародними фінансовими організаціями (фактичний показник)
	10. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки спеціального фонду Державного бюджету України на паливно-енергетичний комплекс

1	2
10	1. Загальна величина операційних видатків і кредитування спеціального фонду Державного бюджету України за звітний рік
	2. Надходження від реалізації державних запасів товарів, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	3. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки спеціального фонду Державного бюджету України на фундаментальні та прикладні дослідження і розробки в галузях економіки
	4. Кредиторська заборгованість Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітнього року
	5. Освітня субвенція, перерахована до бюджету Одеської області (фактичний показник)
	6. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на продукти харчування
	7. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Київським окружним адміністративним судом
	8. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на підготовку кадрів для органів внутрішніх справ вищими закладами освіти III і IV рівнів акредитації
	9. Фактичний обсяг погашення Державного внутрішнього боргу
	10. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення внесків України до бюджету СОТ та єдиного бюджету органів СНД
11	1. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Тернопільської області (фактичний показник)
	2. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на відрядження
	3. Загальна величина операційних видатків і кредитування загального фонду Державного бюджету України за звітний рік
	4. Дебіторська заборгованість Міністерства оборони України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітнього року
	5. Планові (із урахуванням унесених змін) видатки загального фонду Державного бюджету України на цивільну оборону
	6. Надання кредитів підприємствам, установам, організаціям зі спеціального фонду Державного бюджету України (фактичний показник)
	7. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Херсонської області
	8. Кошти бюджетів і розпорядників бюджетних коштів станом на кінець звітнього року (після річного заключення рахунків)

1	2
	<p>9. Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>10. Фактична величина простроченої заборгованості суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії, станом на кінець звітного року</p>
12	<p>1. Кредиторська заборгованість Служби безпеки України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року</p> <p>2. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на оплату комунальних послуг та енергоносіїв</p> <p>3. Медична субвенція, перерахована до бюджету Миколаївської області (фактичний показник)</p> <p>4. Плановий обсяг належних до використання коштів резервного фонду Державного бюджету України</p> <p>5. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на проведення виборів та референдумів</p> <p>6. Облігації зовнішньої державної позики станом на початок звітного року</p> <p>7. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Київської області</p> <p>8. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству соціальної політики України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>9. Державний внутрішній борг у частині заборгованості перед банківськими та іншими фінансовими установами станом на кінець звітного року</p> <p>10. Акцизний податок із вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції), зарахований до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p>
13	<p>1. Чистий грошовий потік від операційної діяльності по спеціальному фонду Державного бюджету України за звітний рік</p> <p>2. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Сумської області (фактичний показник)</p> <p>3. Цінні папери в активі Державного бюджету України станом на початок звітного року</p> <p>4. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань</p> <p>5. Офіційні трансферти, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>6. Дебіторська заборгованість Міністерства освіти і науки України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітного року</p> <p>7. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на судову владу</p>

1	2
	<p>8. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Чернівецької області</p> <p>9. Державний внутрішній борг у частині заборгованості за випущеними цінними паперами станом на кінець звітнього року</p> <p>10. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Сумським окружним адміністративним судом</p>
14	<p>1. Надходження коштів від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, зарахованих до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>2. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на оплату теплопостачання</p> <p>3. Кредиторська заборгованість Національної академії України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітнього року</p> <p>4. Видатки загального фонду Державного бюджету України на керівництво та управління у сфері статистики</p> <p>5. Фактичний обсяг виділених асигнувань із резервного фонду Державного бюджету України</p> <p>6. Освітня субвенція, перерахована до бюджету Тернопільської області (фактичний показник)</p> <p>7. Планові (із урахуванням унесених змін) видатки загального фонду Державного бюджету України на лісове господарство та мисливство</p> <p>8. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству охорони здоров'я України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>9. Державний зовнішній борг у частині заборгованості за позиками, отриманими від міжнародних фінансових організацій станом на кінець звітнього року</p> <p>10. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Полтавської області</p>
15	<p>1. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Чернігівської області</p> <p>2. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки спеціального фонду Державного бюджету України на охорону навколишнього природного середовища</p> <p>3. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Тернопільським окружним адміністративним судом</p> <p>4. Повернення кредитів підприємствами, установами, організаціями до Державного бюджету України (фактичний показник)</p> <p>5. Кошти спеціального фонду Державного бюджету України, які спрямовують на спеціальні видатки станом на кінець звітнього року (після річного заключення рахунків)</p>

1	2
	<p>6. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на капітальне будівництво (придбання)</p> <p>7. Фактичний обсяг погашення державного зовнішнього боргу</p> <p>8. Виконавчий збір, зарахований до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>9. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Одеської області (фактичний показник)</p> <p>10. Дебіторська заборгованість Міністерства охорони здоров'я України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітнього року</p>
16	<p>1. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на фізичну культуру та спорт</p> <p>2. Загальна фактична величина субвенцій із Державного бюджету України, перерахована до бюджету Сумської області</p> <p>3. Чистий грошовий потік від операційної діяльності по загальному фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік</p> <p>4. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на соціальне забезпечення</p> <p>5. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству освіти і науки України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>6. Кредиторська заборгованість Національної академії педагогічних наук України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітнього року</p> <p>7. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя апеляційним судом Харківської області</p> <p>8. Внутрішнє фінансування Державного бюджету України станом на початок звітнього року</p> <p>9. Внутрішні податки на товари та послуги, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>10. Державний зовнішній борг у частині заборгованості за позиками, отриманими від органів управління іноземних держав станом на кінець звітнього року</p>
17	<p>1. Вивізне мито, зараховане до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>2. Дебіторська заборгованість Міністерства соціальної політики України за загальним фондом Державного бюджету України станом на початок звітнього року</p> <p>3. Фактичні видатки бюджету на фінансову підтримку національних театрів</p> <p>4. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству оборони України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>5. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на виплату пенсій і допомог</p>

1	2
	6. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Херсонської області (фактичний показник)
	7. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на загальну середню освіту
	8. Загальний фактичний обсяг залучення кредитів (позик) державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)
	9. Плановий обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, що підлягає спрямуванню до бюджету Сумської області
	10. Облігації внутрішньої державної позики станом на кінець звітного року (після річного заключення рахунків)
18	1. Загальна фактична величина субвенцій із Державного бюджету України, перерахована до бюджету Львівської області
	2. Надання внутрішніх кредитів зі спеціального фонду Державного бюджету України (плановий показник з урахуванням унесених змін)
	3. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на дошкільну освіту
	4. Власні надходження бюджетних установ, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	5. Кредиторська заборгованість Національної академії медичних наук України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року
	6. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству культури України за звітний рік (фактичний показник)
	7. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на оплату водопостачання та водовідведення
	8. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя апеляційним судом Одеської області
	9. Державний зовнішній борг у частині заборгованості за позиками, отриманими від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ станом на кінець звітного року
	10. Валюта Балансу Державного бюджету України станом на кінець звітного року (після річного заключення рахунків)
19	1. Загальна величина державного боргу станом на кінець звітного року
	2. Надходження в рамках програм допомоги Європейського Союзу, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	3. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Чернігівської області (фактичний показник)
	4. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на військову оборону
	5. Планові видатки спеціального фонду Державного бюджету України на оплату електроенергії

1	2
	<p>6. Дебіторська заборгованість Міністерства промислової політики України за загальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року</p> <p>7. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на керівництво та управління у сфері охорони здоров'я</p> <p>8. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Тернопільської області</p> <p>9. Облігації зовнішньої державної позики станом на кінець звітного року (після річного заключення рахунків)</p> <p>10. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя апеляційним судом Чернігівської області</p>
20	<p>1. Кредиторська заборгованість Управління Державної охорони України за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року</p> <p>2. Загальна величина зовнішнього державного боргу станом на кінець звітного року</p> <p>3. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на культуру та мистецтво</p> <p>4. Зовнішнє фінансування Державного бюджету України станом на початок звітного року</p> <p>5. Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>6. Чистий грошовий потік від операційної діяльності по спеціальному фонду Державного бюджету України за попередній звітний рік</p> <p>7. Загальна фактична величина субвенцій із Державного бюджету України, перерахована до бюджету Запорізької області</p> <p>8. Планові видатки спеціального фонду Державного бюджету України на створення державних запасів і резервів</p> <p>9. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Балаклійським районним судом Харківської області</p> <p>10. Виділено коштів за захищеними видатками Державному комітету з телебачення і радіомовлення України за звітний рік (фактичний показник)</p>
21	<p>1. Кредити, надані з Державного бюджету України</p> <p>2. Дебіторська заборгованість Міністерства аграрної політики та продовольства України за загальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року</p> <p>3. Неподаткові надходження, зараховані до доходів спеціального фонду Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>4. Державний зовнішній борг у частині заборгованості за випущеними цінними паперами станом на кінець звітного року</p>

1	2
	5. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на протипожежний захист та рятування
	6. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Цюрупинським районним судом Херсонської області
	7. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Миколаївської області (фактичний показник)
	8. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Рівненської області
	9. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на придбання основного капіталу
	10. Фактичний обсяг здійснених державних зовнішніх запозичень
22	1. Кредиторська заборгованість Вінницької обласної Державної адміністрації за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року
	2. Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності по загальному фонду Державного бюджету України за звітний рік
	3. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки спеціального фонду Державного бюджету України на житлово-комунальне господарство
	4. Кошти спеціального фонду Державного бюджету України, які спрямовують на спеціальні видатки станом на початок звітного року
	5. Загальна фактична величина субвенцій із Державного бюджету України, перерахована до бюджету Закарпатської області
	6. Державний внутрішній борг у частині заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями станом на кінець звітного року
	7. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на оплату природного газу
	8. Цільові фонди, сформовані у складі дохідної частини Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)
	9. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству закордонних справ України за звітний рік (фактичний показник)
	10. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Ізяславським районним судом Хмельницької області
23	1. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Хмельницької області (фактичний показник)
	2. Планові видатки спеціального фонду Державного бюджету України на здійснення виконавчої влади в Київській області
	3. Дебіторська заборгованість Міністерства інфраструктури України за загальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року
	4. Інші рахунки за коштами Державного бюджету України в банках станом на кінець звітного року (після річного заключення рахунків)

1	2
	<p>5. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Миколаївської області</p> <p>6. Планові (з урахуванням унесених змін) видатки загального фонду Державного бюджету України на нафтогазову галузь</p> <p>7. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству економічного розвитку і торгівлі України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>8. Загальна величина гарантованого державою зовнішнього державного боргу станом на кінець звітного року</p> <p>9. Увізне мито, зараховане до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>10. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на придбання обладнання і предметів довгострокового користування</p>
24	<p>1. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на сільське господарство</p> <p>2. Загальна фактична величина субвенцій із Державного бюджету України, перерахована до бюджету Житомирської області</p> <p>3. Надходження від реалізації матеріальних цінностей державного резерву, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>4. Кредиторська заборгованість Одеської обласної Державної адміністрації за спеціальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року</p> <p>5. Державний зовнішній борг у частині заборгованості за довгостроковими зобов'язаннями станом на кінець звітного року</p> <p>6. Виділено коштів за захищеними видатками Міністерству енергетики та вугільної промисловості України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>7. Спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами спеціального фонду Державного бюджету України станом на початок звітного року</p> <p>8. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Менським районним судом Чернігівської області</p> <p>9. Кошти Державного бюджету України в дорозі станом на кінець звітного періоду (після річного заключення рахунків)</p> <p>10. Планові видатки загального фонду Державного бюджету України на оплату інших енергоносіїв</p>
25	<p>1. Надходження від продажу основного капіталу, зараховані до доходів Державного бюджету України за звітний рік (фактичний показник)</p> <p>2. Кредити, що надавали під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою станом на початок звітного року</p> <p>3. Фактичний обсяг коштів Державного фонду регіонального розвитку, спрямований до бюджету Харківської області</p> <p>4. Фактичні видатки загального фонду Державного бюджету України на електроенергетичну галузь</p>

1	2
	5. Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності по спеціальному фонду Державного бюджету України за звітний рік
	6. Фактичний обсяг видатків на обслуговування державного боргу
	7. Базова (реверсна) дотація, перерахована до бюджету (із бюджету) Львівської області (фактичний показник)
	8. Дебіторська заборгованість Міністерства надзвичайних ситуацій України за загальним фондом Державного бюджету України станом на кінець звітного року
	9. Планові видатки спеціального фонду Державного бюджету України на капітальний ремонт
	10. Фактичні видатки спеціального фонду Державного бюджету України на здійснення правосуддя Черкаським районним судом Черкаської області

Далі наведено форму звіту, за якою студенти-учасники тренінгу мають оформити результати виконання цього завдання (табл. 39).

Таблиця 39

Звіт про результати виконання завдання

№ варіанта	Номери та назви показників	Значення показників	Джерела інформації		
			№ 1	№ 2	...
	1.				
	2.				
	...				

Слід звернути увагу, що окремі показники, які характеризують результати виконання Державного бюджету України, одночасно відображають у різних формах звітності. У такому разі студенти, формуючи звіт про результати виконання цього завдання, мають назвати всі такі форми звітності, де вміщено досліджувані показники.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Загальна характеристика форм фінансової звітності про виконання Державного бюджету України.

Форму 1дб "Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України" складають на кінець останнього дня звітного періоду

(року) на підставі даних сальдового балансу за рахунками 1 – 5 класів Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів. Баланс бюджету забезпечує урівноваження статей, наведених в активі та пасиві. Актив Балансу містить два розділи: 1) активи; 2) розрахунки; пасив – три розділи: 1) зобов'язання; 2) кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів; 3) розрахунки. Характеристику складових частин Балансу буде надано далі.

Форма 2дб "Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України" демонструє результати виконання бюджету за звітний рік, складається за загальним та спеціальним фондами та містить три розділи: 1) операційний дохід; 2) операційні видатки та кредитування; 3) фінансування.

Інформацію про операційний дохід розшифровують в аспекті груп (податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій із капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди) і підгруп доходів бюджету, відповідно до бюджетної класифікації.

Інформацію про податкові надходження деталізують за такими складовими частинами (підгрупами), як: а) податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості; б) рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів; в) внутрішні податки на товари та послуги; г) податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції; д) збори на паливно-енергетичні ресурси; е) інші податки та збори.

Інформацію про неподаткові надходження деталізують за такими складовими частинами (підгрупами), як: а) доходи від власності та підприємницької діяльності; б) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; в) інші неподаткові надходження; г) власні надходження бюджетних установ.

Інформацію про доходи від операцій із капіталом деталізують за такими складовими частинами (підгрупами), як: а) надходження від продажу основного капіталу; б) надходження від реалізації державних запасів товарів; в) кошти від продажу землі та нематеріальних активів;

Інформацію про надходження від офіційних трансфертів деталізують за такими складовими частинами (підгрупами), як: а) трансферти від органів державного управління; б) трансферти від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій.

Інформацію про надходження до цільових фондів деталізують за такими складовими частинами: а) надходження до Фонду соціального захисту інвалідів; б) надходження до цільового фонду для забезпечення оборони та безпеки держави.

Інформацію про операційні видатки та кредитування у формі 2дб "Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України" подають в аспекті функцій держави (за функціональною класифікацією видатків та кредитування), що містить такі складові частини, як: 1) загальнодержавні функції; 2) оборона; 3) громадський порядок, безпека та судова влада; 4) економічна діяльність; 5) охорона навколишнього природного середовища; 6) житлово-комунальне господарство; 7) охорона здоров'я; 8) духовний та фізичний розвиток; 9) освіта; 10) соціальний захист та соціальне забезпечення. Слід звернути увагу, що повернення бюджетних кредитів відображають із від'ємним знаком.

Фінансування у формі 2дб "Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України" наводять в аспекті таких складових частин, як: 1) фінансування за борговими операціями; 2) надходження від приватизації державного майна; 3) фінансування за активними операціями. У свою чергу, показники фінансування за борговими операціями деталізують за обсягами здійснених та погашених запозичень в аспекті окремих їхніх видів (довгострокові, середньострокові, короткострокові зобов'язання, векселі та інші зобов'язання). Фінансування за активними операціями відображають із деталізацією інформації про: а) зміни обсягів депозитів і цінних паперів, що використовують для управління ліквідністю; б) зміни обсягів бюджетних коштів; в) фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка; г) зміни обсягів товарно-матеріальних цінностей.

Показник бюджетного дефіциту (профіциту), що наводять у формі 2дб відповідає загальній величині фінансування бюджету, але має протилежний знак.

Форма 3дб "Звіт про рух грошових коштів" надає розгорнуту інформацію про рух коштів бюджету за звітний рік та рік, що передує звітному, за загальним та спеціальним фондами. Звіт складається з чотирьох розділів: 1) операційна діяльність; 2) інвестиційна діяльність; 3) нерозподілені видатки; 4) фінансова діяльність. За кожним видом діяльності наводять отримані доходи (надходження для фінансової діяльності), здійснені видатки (витрати для фінансової діяльності) та величину

отриманого чистого потоку. Сума чистих потоків від усіх видів діяльності дозволяє судити про величину загального чистого потоку від загальної діяльності.

Доходи від операційної діяльності наведено в аспекті груп (податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій із капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди) і підгруп доходів бюджету, відповідно до бюджетної класифікації. Операційні видатки подають в аспекті окремих статей, відповідно до економічної класифікації видатків. Наведено, зокрема, такі показники, як: оплата праці; нарахування на оплату праці; медикаменти та перев'язувальні матеріали; продукти харчування; оплата послуг (крім комунальних); видатки на відрядження; видатки та заходи спеціального призначення; оплата комунальних послуг та енергоносіїв; дослідження та розробки, окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм; обслуговування боргових зобов'язань; поточні трансферти; соціальне забезпечення; інші поточні видатки. Показники кредитування демонструють інформацію про надані кредити з Державного бюджету України та повернуті кредити до Державного бюджету України.

Інвестиційна діяльність характеризується наявністю виключно інвестиційних видатків. Інформацію наводять в аспекті таких складових частин, як: придбання основного капіталу (із виокремленням статей "Придбання обладнання та предметів довгострокового користування"; "Капітальне будівництво (придбання)"; "Капітальний ремонт"; "Реконструкція та реставрація"; "Створення державних запасів і резервів"; "Придбання землі та нематеріальних активів") та капітальні трансферти. Відповідно до інструкції про складання Державною казначейською службою України звітності про виконання Зведеного бюджету України, Державного бюджету України і бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, затвердженої наказом Державної казначейської служби України від 13.02.2012 року № 53, за статтею "Інвестиційні доходи" форми Здб "Звіт про рух грошових коштів" проставляють нуль. Відповідно, чистий потік від інвестиційної діяльності є від'ємним або у виняткових ситуаціях відсутності інвестиційних видатків характеризується нульовим значенням.

Незважаючи на наявність окремого розділу "Нерозподілені видатки" у формі Здб "Звіт про рух грошових коштів", він заповненню не підлягає, що також впливає з вимог згаданої інструкції [81].

Показники фінансової діяльності відображають в аспекті окремих надходжень (запозичення, надходження від приватизації державного майна, повернення коштів із депозитів, надходження, унаслідок продажу/подання цінних паперів) і витрат (погашення зобов'язань, розміщення коштів на депозитах, придбання цінних паперів) з урахуванням наявних змін обсягів бюджетних коштів, товарно-матеріальних цінностей, фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка.

Студенти мають можливість ознайомитися з названими формами фінансової звітності про виконання Державного бюджету України та показниками, які в них відображають, у додатках Л, П, Р.

Загальна характеристика форм бюджетної звітності про виконання Державного бюджету України

Звіт про виконання Державного бюджету України надає детальну інформацію про планові та фактичні показники виконання Державного бюджету України за звітний період загалом та за загальним та спеціальним фондами. Звіт містить такі розділи та підрозділи:

1. Доходи.

2. Видатки:

2.1. Видатки за програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету.

2.2. Видатки за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету.

2.3. Видатки за економічною класифікацією видатків бюджету.

3. Кредитування державного бюджету:

3.1. Кредитування за програмною класифікацією видатків та кредитування державного бюджету.

3.2. Кредитування за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету.

3.3. Кредитування за класифікацією кредитування бюджету.

4. Фінансування:

4.1. Фінансування за класифікацією фінансування бюджету за типом кредитора.

4.2. Фінансування за класифікацією фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання.

Звіт про бюджетну заборгованість надає детальну інформацію про фактичну заборгованість розпорядників та отримувачів коштів

Державного бюджету України станом на початок звітнього року та кінець звітнього періоду (року). Інформацію наводять окремо за загальним та спеціальним фондами Державного бюджету України в аспекті кодів програмної класифікації видатків та кредитування, економічної класифікації видатків і класифікації кредитування бюджету. Звіт містить такі розділи:

1. Дані про наявність дебіторської та кредиторської заборгованості розпорядників та отримувачів коштів державного бюджету;

2. Інформація про заборгованість розпорядників та отримувачів коштів державного бюджету за окремими програмами.

За першим розділом звіту додатково подають: інформацію про дебіторську заборгованість: а) прострочену заборгованість на кінець звітнього періоду (року) та б) заборгованість, списану за період з початку року; інформацію про кредиторську заборгованість: а) прострочену заборгованість на кінець звітнього періоду (року); б) суму заборгованості, термін оплати, якої не настав; в) заборгованість, списану за період з початку року.

За другим розділом звіту додатково подають суму простроченої дебіторської та кредиторської заборгованості на кінець звітнього періоду (року). Окремо в обох розділах звіту подають дані про зареєстровані бюджетні фінансові зобов'язання на кінець звітнього періоду (року). Зазначена додаткова інформація дозволяє об'єктивніше оцінювати стан та тенденції зміни бюджетної заборгованості.

Інформація про виконання захищених видатків Державного бюджету України дозволяє оцінити стан виконання Державного бюджету України за видатками, які чинним бюджетним законодавством зараховано до складу захищених, таких, обсяг яких не може змінюватися в разі здійснення скорочення затверджених бюджетних призначень. Вичерпний перелік захищених видатків закріплений у ст. 55 Бюджетного кодексу України та містить, зокрема: видатки на оплату праці працівників бюджетних установ (КЕКВ 2110); нарахування на заробітну плату (КЕКВ 2120); придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів (КЕКВ 2220); продукти харчування (КЕКВ 2230); оплату комунальних послуг та енергоносіїв (КЕКВ 2270) тощо. Інформацію про виконання захищених видатків Державного бюджету України наводять за кожною статтею таких видатків в аспекті головних розпорядників бюджетних коштів. Окремо подають також інформацію за кодами програмної класифікації видатків та кредитування бюджету, видатки за якими зараховані до захищених, в аспекті

кодів економічної класифікації видатків бюджету, визначених Міністерством фінансів України. Наприклад, за головним розпорядником бюджетних коштів – Міністерством освіти і науки України – стандартно розшифровують видатки за КЕКВ 2110, 2120, 2220, 2230, 2270, 2700. Також розшифровуванню підлягають видатки за КЕКВ 2282 "Окремі заходи з реалізації державних (регіональних програм), не віднесені до заходів розвитку", здійснені Міністерством освіти за програмами "Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації та забезпечення діяльності їхніх баз практики" та "Підготовка кадрів вищими навчальними закладами III і IV рівнів акредитації та забезпечення діяльності їхніх баз практики" (коди програмної класифікації видатків і кредитування 2201150 та 2201160, відповідно), оскільки видатки зазначеного напрямку належать до захищених.

Інформація про виконання захищених видатків Державного бюджету України містить планові показники звітного року, планові показники з урахуванням унесених змін, дані про обсяг виділених коштів за звітний період (рік) та касові видатки звітного періоду (року).

Звіт про використання коштів із резервного фонду Державного бюджету України надає інформацію про затверджену в Державному бюджеті України величину резервного фонду – спеціально й обов'язково створюваного фонду для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру та не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету – на звітний рік, напрями його використання в аспекті головних розпорядників бюджетних коштів із деталізацією видатків за кодами економічної класифікації та кодами класифікації кредитування бюджету.

Беручи до уваги, що використання коштів із резервного фонду регламентовано Кабінетом Міністрів України, звіт містить посилання на відповідні нормативні акти Уряду, якими передбачалося виділення коштів із фонду на ту чи іншу мету. У звіті подають як планові показники використання коштів фонду, так і фактично виділені асигнування, у тому числі на умовах повернення; здійснені касові видатки за звітний період (рік) та залишок невикористаних спрямованих асигнувань на кінець звітного періоду (року).

Звіт про стан державного боргу та гарантованого державою боргу надає інформацію про величину та складові частини державного

боргу та гарантованого державою боргу станом на перший день наступного за звітним періоду). Інформацію про державний борг подають за такими розділами:

I. Державний внутрішній борг (класифікований за типом кредитора).

II. Державний зовнішній борг (класифікований за типом кредитора).

III. Державний внутрішній борг (класифікований за типом боргового зобов'язання).

IV. Державний зовнішній борг (класифікований за типом боргового зобов'язання).

Зрозуміло, що підсумки за розділами I і III та II і IV є однаковими: розшифровують одні й ті ж показники боргу, класифіковані, проте, за різними ознаками.

Класифікація внутрішнього державного боргу за типом кредитора передбачає деталізацію його за такими складовими частинами, як: заборгованість за позиками, отриманими з бюджетів різних рівнів та державних фондів; заборгованість перед банківськими та іншими фінансовими установами; заборгованість перед іншими органами управління; заборгованість за випущеними цінними паперами; заборгованість, не зарахована до інших категорій.

Класифікація зовнішнього державного боргу за типом кредитора передбачає деталізацію його за такими складовими частинами, як: заборгованість за позиками, отриманими від міжнародних фінансових організацій; заборгованість за позиками, отриманими від органів управління іноземних держав; заборгованість за позиками, отриманими від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ; заборгованість за випущеними цінними паперами; заборгованість, не зарахована до інших категорій.

Класифікація державного боргу (як внутрішнього, так і зовнішнього) за типом боргового зобов'язання передбачає деталізацію його за такими складовими частинами, як: заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; заборгованість за середньостроковими зобов'язаннями; заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями та вексями; заборгованість за іншими внутрішніми зобов'язаннями.

Гарантований державою борг розшифровують за такими складовими частинами, як: а) внутрішній борг і б) зовнішній борг. Слід також

зазначити, що величину внутрішнього боргу (державного та гарантованого) відображають у національній валюті; величину ж зовнішнього боргу (державного та гарантованого) – у доларовому та гривневому еквівалентах за офіційним курсом Національного банку України станом на останній день звітного періоду.

Звіт про прострочену заборгованість суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії, надає інформацію про стан такої заборгованості на початок звітного періоду, виникнення нових сум заборгованості; погашення наявної заборгованості суб'єктами господарювання протягом звітного періоду, списання державою окремих сум заборгованості та стан простроченої заборгованості станом на кінець звітного періоду.

Держава, будучи гарантом повернення кредитів суб'єктами господарювання, з одного боку, полегшує останнім доступ до кредитних ресурсів, та збільшує свої доходи через стягнення плати за надання таких послуг, а з іншого – наражається на ризик неповернення боргу безпосереднім позичальником, унаслідок його неплатоспроможності, незаконних дій тощо. У такій ситуації ярмо відповідальності перекладають на державу-гаранта, вимушену виконувати взяті на себе зобов'язання з погашення та обслуговування боргу, що виник. Підсумком таких операцій є виставлення державою вимог до позичальників, за яких нею було здійснено розрахунки із кредиторами щодо відшкодування зазначених витрат.

Інформацію у звіті подають за двома групами боржників: а) функціонуючими суб'єктами господарювання та б) суб'єктами господарювання, стосовно яких здійснено державну реєстрацію припинення юридичної особи. Дані наводять окремо за кожним позичальником-боржником у валюті кредиту та гривневому еквіваленті іноземної валюти за встановленим Національним банком України офіційним курсом гривні до іноземних валют на відповідну дату (початок та кінець звітного періоду, дату збільшення чи зменшення заборгованості). Додатково зазначають курсову різницю, що виникає, унаслідок коливання курсів гривні до іноземних валют; її відображають станом на кінець звітного періоду та пояснюють наявні відхилення обчисленої прямим способом суми заборгованості у гривневому еквіваленті від суми заборгованості, відображеної у звіті. За прямим розрахунком суми заборгованості у гривневому еквіваленті на кінець звітного

періоду визначають як суму заборгованості на початок звітної періоду, збільшену на суму новоутвореної заборгованості та зменшену на суму погашеної та списаної заборгованості. Заборгованість, що відображають у звіті, відповідає гривневому еквіваленту заборгованості в іноземній валюті. Наявну різницю між показниками якраз і пояснює відображена курсова різниця.

Звіт про платежі з виконання державою гарантійних зобов'язань надає детальну інформацію про суб'єктів господарювання, за яких держава у звітному періоді здійснила (згідно з попередньо взятим на себе зобов'язанням гаранта) розрахунки із кредитором за кожним із кредитних договорів, за якими безпосередні позичальники виявилися кредитнеспроможними. Суми здійснених платежів наводять у валюті кредиту та гривневому еквіваленті іноземної валюти. Сума платежу містить як величину основного зобов'язання, так і суми комісій, штрафів та інших витрат, пов'язаних із виконанням державою гарантійних зобов'язань. Під час розрахунку гривневого еквіваленту платежу до уваги беруть також витрати, пов'язані з конвертацією валюти, та комісії іноземних банків за виконання платежів. Дані звіту про платежі з виконання державою гарантійних зобов'язань кореспондують безпосередньо з даними звіту про прострочену заборгованість суб'єктів господарювання перед державою за кредитами (позиками), залученими під державні гарантії, деталізуючи показники новоутворених сум простроченої заборгованості суб'єктів господарювання перед державою.

Інформація про надані державні гарантії дозволяє оцінити обсяги гарантійних зобов'язань, узятих на себе державою протягом звітної періоду. Інформацію подають за двома позиціями: а) внутрішні зобов'язання, надані під державні гарантії, та б) зовнішні зобов'язання, надані під державні гарантії. За кожною з позицій подають детальні дані за кожним із суб'єктів господарювання, який отримав позику на умовах її гарантування державою. Величину гарантійних зобов'язань наводять у валюті кредиту та гривневому еквіваленті іноземної валюти. Окремо зазначено перелік додаткових зобов'язань, що гарантують.

Інформація про здійснені операції з управління державним боргом демонструє обсяги здійснених та погашених протягом звітної періоду запозичень за такими складовими частинами, як: а) внутрішні запозичення та б) зовнішні запозичення, а також дає уявлення про загальну

(без деталізації) суму зазначених видатків на обслуговування державного боргу. Дані цієї форми звітності кореспондують щодо здійснених та погашених запозичень із відповідними показниками Звіту про виконання Державного бюджету України щодо фінансування, Звіту про фінансові результати виконання Державного бюджету України та Звіту про рух грошових коштів. Інформація про суму видатків на обслуговування державного боргу із цієї форми відповідає аналогічній інформації у Звіті про виконання Державного бюджету України щодо видатків.

Сім наступних форм бюджетної звітності є цікавими тим, що формат, за яким подають у них інформацію, та її зміст, повністю погоджено зі змістом та форматом відповідних додатків до закону про Державний бюджет України. Зазначений підхід дозволяє повноцінно та якісно оцінити результати виконання Державного бюджету України за відповідними позиціями, порівнявши планові (затверджені Верховною Радою України) та фактичні (надані Державною казначейською службою України) бюджетні показники. Слід назвати ці форми звітності та додатки закону про Державний бюджет України, які з ними кореспондують (табл. 40).

Таблиця 40

**Форми бюджетної звітності про виконання
Державного бюджету України та відповідні їм додатки
до Закону України "Про Державний бюджет України"**

Назви форм бюджетної звітності про виконання Державного бюджету України	Номери* та назви додатків до Закону України "Про Державний бюджет України"
1	2
Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України	Додаток 3 "Розподіл видатків Державного бюджету України"
Звіт про повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів із Державного бюджету України	Додаток 4 "Повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів із Державного бюджету України"
Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями	Додаток 5 "Розподіл видатків Державного бюджету України на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями"

1	2
Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на здійснення правосуддя в розрізі місцевих та апеляційних судів	Додаток 8 "Розподіл видатків Державного бюджету України на здійснення правосуддя в розрізі місцевих та апеляційних судів"
Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (базова та реверсна дотації, освітня та медична субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам)	Додаток 6 "Міжбюджетні трансферти (базова та реверсна дотації, освітня та медична субвенції із державного бюджету місцевим бюджетам)"
Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (інших дотацій та субвенцій) із Державного бюджету України місцевим бюджетам	Додаток 7 "Міжбюджетні трансферти (інші дотації та субвенції) із Державного бюджету України місцевим бюджетам"
Інформація щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів)	Додаток 9 "Перелік кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України"

* У законі про Державний бюджет України на 2016 р.

Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України надає інформацію про планові та фактичні показники виконання Державного бюджету України за видатками у звітному періоді. Дані подано за головними розпорядниками бюджетних коштів в аспекті програм, що вони виконували (планували до виконання). Показники подають окремо за загальним та спеціальним фондами з виокремленням видатків споживання та розвитку. У складі видатків споживання додатково розшифровують видатки на оплату праці та комунальні послуги й енергоносії.

Звіт про повернення кредитів до Державного бюджету України та розподіл надання кредитів із Державного бюджету України надає інформацію про планові та фактичні показники виконання Державного бюджету України за операціями кредитування (надання кредитів, повернення кредитів, кредитування усього) у звітному періоді. Дані подано за головними розпорядниками бюджетних коштів в аспекті програм,

що вони виконували (планували до виконання). Показники подають окремо за загальним та спеціальним фондами.

Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями надає інформацію про планові та фактичні суми коштів, які планували до виділення (було виділено) із Державного бюджету України за встановленим переліком бюджетних програм кожній з областей та м. Києву. Наприклад, у 2014 р. такою була програма "Видання, придбання, зберігання та доставка підручників і посібників для студентів вищих навчальних закладів, учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів та вихованців дошкільних навчальних закладів", а у 2015 р. – "Придбання шкільних автобусів для перевезення дітей, що проживають у сільській місцевості".

Звіт про виконання показників розподілу видатків Державного бюджету України на здійснення правосуддя в розрізі місцевих та апеляційних судів надає інформацію про планові та фактичні суми коштів, які планували до виділення (було виділено) із Державного бюджету України кожному з обласних господарських судів, Апеляційному суду України, обласним апеляційним судам, місцевим (районним, міським) загальним судам, апеляційним господарським судам, апеляційним адміністративним судам, місцевим адміністративним судам. Показники подають окремо за загальним та спеціальним фондами з виокремленням видатків споживання та розвитку. У складі видатків споживання додатково розшифровують видатки на оплату праці та комунальні послуги й енергоносії.

Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (базова та реверсна дотації, освітня та медична субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам) демонструє затверджені та фактично перераховані протягом звітного періоду суми чотирьох названих трансфертів із Державного бюджету України бюджетам відповідних адміністративно-територіальних одиниць, які мають безпосередні відносини з Державним бюджетом України (бюджети областей, районів, міст обласного значення, бюджети створених, відповідно до чинного законодавства, об'єднаних територіальних громад та бюджет м. Києва). Базова та реверсна дотації є інструментами горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів, медична та освітня субвенції –

інструментами фінансування визначених Бюджетним кодексом України видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я та освіту; їхні планові обсяги визначають за спеціально розробленими формулами.

Інформація про виконання показників міжбюджетних трансфертів (інших дотацій та субвенцій) із Державного бюджету України місцевим бюджетам демонструє затверджені та фактично перераховані протягом звітного періоду суми інших дотацій і субвенцій (із визначенням субвенцій загального та спеціального фонду) із Державного бюджету України бюджетам відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Кількість і перелік інших дотацій та субвенцій, щороку змінюється: протягом 2009 – 2016 рр. планувалося від 3 до 10 різновидів додаткових дотацій та від 16 до 52 – субвенцій. Слід назвати окремі з таких трансфертів: стабілізаційна дотація (додаткова дотація, що передбачають у видатковій частині Державного бюджету України протягом 2015 – 2017 рр. для покриття можливих фактичних диспропорцій під час запровадження нової моделі взаємовідносин Державного бюджету України з місцевими бюджетами); додаткова дотація з Державного бюджету України на забезпечення утримання соціальної інфраструктури міста Славутича; субвенція на виплату допомоги сім'ям із дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам із дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової Державної допомоги дітям та допомоги на догляд за інвалідами I чи II групи, унаслідок психічного розладу; субвенція на надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання та водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот; субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого і рідкого пічного побутового палива та скрапленого газу тощо.

Інформація щодо кредитів (позик), що залучаються державою до спеціального фонду Державного бюджету України від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів) демонструє планові та фактичні суми залучення коштів до спеціального фонду Державного бюджету України в аспекті кредиторів та інвестиційних програм (проектів), що реалізують за рахунок кредитів (позик).

Інформація про використання коштів Державного фонду регіонального розвитку демонструє планові та фактичні обсяги коштів,

які призначалися до перерахування та були перераховані з Державного фонду регіонального розвитку, що утворюється у складі загального фонду Державного бюджету України, до конкретних місцевих бюджетів на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад). Мета фінансування – розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків, відповідно до пріоритетів, визначених у Державній стратегії регіонального розвитку та стратегіях розвитку відповідних регіонів.

Загальна характеристика форм фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів України

Слід зазначити, що структурна побудова та інформативне наповнення форм фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів України загалом аналогічні формам фінансової звітності про виконання Державного бюджету України, за винятком окремих показників, що демонструють специфіку формування та виконання місцевих бюджетів. У зв'язку із цим, під час характеристики форм фінансової звітності про виконання місцевих бюджетів слід зупинитися лише на їхніх особливостях.

Форму 1мб "Звіт про фінансовий стан (баланс)" складають станом на 1 число місяця, що слідує за звітним (квартальну форму звіту) та на кінець останнього дня звітного року (річну форму звіту). Назви розділів у Звіті про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету аналогічні назвам розділів у Звіті про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України. Склад статей активу та пасиву Балансу буде розглянуто та охарактеризовано далі.

Форма 2мб "Звіт про фінансові результати виконання місцевих бюджетів" містить аналогічні, що й Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України, розділи. Головна різниця полягає у складі підгруп доходів бюджету, статтях операційних видатків і кредитування та складових частин фінансування. Відмінний склад доходів пояснюють особливостями формування дохідної частини державного та місцевих бюджетів. Зокрема, податки на власність зараховують у встановлених пропорціях виключно до доходів місцевих бюджетів, тому названа складова частина знаходить відображення у формі 2мб, але відсутня у формі 2дб. Аналогічно податки на міжнародну торгівлю зараховують лише до доходів державної скарбниці, то ж зазначена складова

частина наявна у формі 2дб, але відсутня у формі 2мб, відмінним є склад цільових фондів, що формують у складі державного та місцевих бюджетів тощо.

Інформацію про операційні видатки та кредитування у формі 2мб "Звіт про фінансові результати виконання місцевих бюджетів" подають за такими складовими частинами, як: державне управління; правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави; освіта; охорона здоров'я; соціальний захист та соціальне забезпечення; житлово-комунальне господарство; культура і мистецтво; засоби масової інформації; фізична культура і спорт; будівництво; сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство; транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика; інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю; охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека; запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха; обслуговування боргу; цільові фонди; видатки, не віднесені до основних груп.

Фінансування у формі 2мб "Звіт про фінансові результати виконання місцевих бюджетів" містить лише дві складових частини: 1) фінансування за борговими операціями; 2) фінансування за активними операціями. Відсутність у формі 2мб такої статті фінансування, як "Надходження від приватизації державного майна", пояснено специфікою використання зазначених надходжень виключно для фінансування дефіциту Державного бюджету України.

Фінансові результати виконання місцевих бюджетів окремо визначають за загальним та спеціальним фондами (що відповідає підходові до складання Звіту про фінансові результати виконання Державного бюджету України), а також за бюджетом загалом. У складі спеціального фонду місцевих бюджетів додатково розшифровують показник "у тому числі на рахунках в установах банків", що пояснено наданим місцевим громадам правом розміщувати кошти на депозитах та/або переходити на часткове (щодо коштів бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ) обслуговування в установах банків.

Форма 3мб "Звіт про рух грошових коштів" місцевих бюджетів є максимально наближеною за змістом до форми 3дб "Звіт про рух грошових коштів" Державного бюджету України. Незначні відмінності мають місце у складі підгруп доходів бюджету та статтях фінансування, на що вже звертали увагу, порівнюючи форми 2 мб "Звіт про фінансові результати

виконання місцевих бюджетів" та № 2 дб "Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України". Крім того, у формі Змб "Звіт про рух грошових коштів" додатково деталізують показники руху коштів спеціального фонду з виділенням складової частини "у тому числі на рахунках в установах банків".

Загальна характеристика форм бюджетної звітності про виконання місцевих бюджетів України

Звіт про виконання місцевих бюджетів надає детальну інформацію про планові та фактичні показники виконання місцевого бюджету за звітний період загалом та в аспекті за загальним та спеціальним фондами. Інформацію подають в аспекті кодів бюджетної класифікації:

класифікації доходів бюджету;

тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів;

функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету;

економічної класифікації видатків бюджету;

програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів (у разі застосування програмно-цільового методу складання місцевих бюджетів);

класифікації кредитування бюджету;

класифікації фінансування бюджету за типом кредитора;

класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання.

Місячний звіт (за формою 2ммб) складають у спрощеному форматі, квартальний та річний звіти (за формою 2кмб (мб)) – у розширеному форматі.

Місячний звіт містить такі розділи та підрозділи:

1. Доходи.

2. Видатки:

2.К. Видатки за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

2.Б. Видатки за коштами на рахунках у банках.

3. Кредитування.

4. Фінансування бюджету:

4.К. Фінансування бюджету за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

4.Б. Фінансування бюджету за коштами на рахунках у банках.

Зведена форма, яка містить зведену інформацію за названими розділами 1 – 4.

Квартальний та річний звіт містить такі розділи та підрозділи:

1. Доходи:

1.1. Доходи загального фонду місцевих бюджетів.

1.2. Доходи спеціального фонду місцевих бюджетів.

2. Видатки:

2.1. Видатки загального фонду місцевих бюджетів.

2.2. Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів.

2.2.К. Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

2.2.Б. Видатки спеціального фонду місцевих бюджетів за коштами на рахунках у банках.

2.2.1. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами.

2.2.1.К. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами, за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

2.2.1.Б. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються бюджетними установами, за коштами на рахунках у банках.

2.2.2. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок коштів, отриманих з інших джерел власних надходжень бюджетних установ.

2.2.2.К. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок коштів, отриманих з інших джерел власних надходжень бюджетних установ, за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

2.2.2.Б. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок коштів, отриманих з інших джерел власних надходжень бюджетних установ, за коштами на рахунках у банках.

2.2.3. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок доходів спеціального фонду бюджету, що направляються на спеціальні видатки.

2.2.3.К. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок доходів спеціального фонду бюджету, що направляються на спеціальні видатки, за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

2.2.3.Б. Видатки спеціального фонду бюджету, проведені за рахунок доходів спеціального фонду бюджету, що направляються на спеціальні видатки, за коштами на рахунках у банках.

3. Кредитування:

3.1. Кредитування загального фонду місцевих бюджетів.

3.2. Кредитування спеціального фонду місцевих бюджетів.

4. Фінансування:

4.1. Фінансування загального фонду місцевих бюджетів.

4.2. Фінансування спеціального фонду місцевих бюджетів.

4.2.К. Фінансування спеціального фонду місцевих бюджетів за коштами на рахунках в органах Державної казначейської служби України.

4.2.Б. Фінансування спеціального фонду місцевих бюджетів за коштами на рахунках у банках.

Звіт про бюджетну заборгованість надає детальну інформацію про фактичну заборгованість розпорядників та отримувачів коштів місцевого бюджету станом на початок звітнього року та кінець звітнього періоду (року). Інформацію наводять окремо за загальним та спеціальним фондами місцевого бюджету в аспекті кодів тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів, функціональної класифікації видатків і кредитування бюджету, програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів (у разі застосування програмно-цільового методу складання місцевих бюджетів), економічної класифікації видатків бюджету. Звіт містить такі розділи:

1. Дані про заборгованість розпорядників та отримувачів коштів місцевих бюджетів.

2. Інформація про заборгованість розпорядників та отримувачів коштів місцевих бюджетів за окремими програмами.

Інформація про виконання захищених видатків місцевих бюджетів дозволяє оцінити стан виконання відповідного місцевого бюджету за видатками, які чинним бюджетним законодавством зараховані до складу захищених. Інформацію подають в аспекті кодів тимчасової класифікації

видатків та кредитування місцевих бюджетів і програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів (у разі застосування програмно-цільового методу складання місцевих бюджетів).

Звіт про використання коштів із резервного фонду (за умови його створення) містить інформацію про наявність коштів у резервному фонді відповідного місцевого бюджету на початок звітного періоду, збільшення чи зменшення його величини на підставі ухвалених рішень місцевих рад; заплановані та здійснені видатки за рахунок коштів фонду та залишок коштів у резервному фонді на кінець звітного періоду. Інформацію у звіті подають в аспекті кодів тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів, програмної класифікації видатків і кредитування місцевих бюджетів (у разі застосування програмно-цільового методу складання місцевих бюджетів) та економічної класифікації видатків бюджету.

Звіт про надання та використання місцевими бюджетами дотацій і субвенцій, отриманих із державного бюджету надає інформацію про наявні залишки трансфертів, отриманих відповідним місцевим бюджетом із Державного бюджету України, надходження нових сум трансфертів протягом звітного періоду та здійснені у звітному періоді касові видатки. Інформацію про залишки та рух трансфертів подають в аспекті відповідних дотацій і субвенцій. Залишки сум трансфертів на початок звітного року та кінець звітного періоду (року) деталізовано за такими складовими частинами, як: а) залишок на рахунках місцевих бюджетів; б) залишок на рахунках бюджетних установ.

Інформація про стан місцевих боргів дозволяє з'ясувати загальний обсяг місцевого боргу станом на кінець звітного періоду. Інформацію подають у гривневому еквіваленті за двома основними позиціями: 1) внутрішній борг; 2) зовнішній борг, кожен з яких додатково класифікують за типом боргового зобов'язання: а) заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; б) заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями; в) заборгованість за короткостроковими зобов'язаннями та векселями; г) заборгованість за іншими зобов'язаннями. Зазначені складові частини боргу додатково класифікують за типом кредитора та подають в аспекті таких позицій: позики банків та фінансових установ; позики за рахунок ресурсів єдиного казначейського рахунка; позики, що надавали між рівнями бюджетів до ухвалення Бюджетного кодексу України;

зобов'язання за цінними паперами місцевих бюджетів; зобов'язання за векселями; зобов'язання за взаємними розрахунками; інші зобов'язання.

Інформація про стан гарантованих, відповідно, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами боргів дозволяє з'ясувати загальний обсяг гарантованого боргу станом на кінець звітного періоду. Інформацію розшифровують за такими складовими частинами: а) внутрішній борг і б) зовнішній борг. Величину внутрішнього боргу відображають у національній валюті; зовнішнього – у доларовому та гривневому еквівалентах за офіційним курсом Національного банку України станом на останній день звітного періоду.

Інформація про надані місцеві гарантії дозволяє оцінити обсяги гарантійних зобов'язань, узятих на себе АР Крим чи територіальною громадою протягом звітного періоду. Надають детальні дані за кожним із суб'єктів господарювання, який отримав позику на умовах її гарантування АР Крим чи територіальною громадою. Величину гарантійних зобов'язань наводять у валюті кредиту та гривневому еквіваленті іноземної валюти. Окремо зазначають перелік додаткових зобов'язань, що гарантують.

Розшифровка інформації, відображеної на рахунках 123 "Інші рахунки за коштами місцевих бюджетів у банках", 152 "Кредити, надані з місцевого бюджету", 153 "Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання" та 155 "Кредити, що надавались під місцеві гарантії та/або за рахунок коштів, залучених місцевими бюджетами", що подають окремими додатками до основних форм звітності, дозволяють деталізувати відповідні показники бюджетної звітності.

4.4. Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету

Завдання: ознайомитися зі складом активу та пасиву Звіту про фінансовий стан бюджету, навчитися складати цю форму фінансової звітності, набути навичок у трактуванні змісту статей Балансу.

Час: 50 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, картки із завданнями, фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: тренери характеризують склад статей активу та пасиву Балансу виконання бюджету. Учасників тренінгу розподіляють на чотири підгрупи та дають завдання для складання Звіту про фінансовий стан

(баланс) державного та місцевого бюджетів за варіантами. Після виконання завдання кожна із підгруп презентує результати своєї роботи, характеризує зміст основних статей Балансу (до трьох хвилин).

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, звертають їхню увагу на уніфіковані форми та тотожність змісту звітів про фінансовий стан (баланс) державного та місцевого бюджетів, називають допущені учасниками помилки, визначають кращих доповідачів.

Варіанти завдань для виконання студентами

Завдання для підгрупи 1. Складіть Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України, згрупувавши та правильно розмістивши в активі та пасиві Балансу наведені статті (табл. 41). Дайте характеристику основних статей Балансу та простежте зв'язок між окремими складовими частинами цієї форми фінансової звітності. Визначте результат виконання Державного бюджету України.

Таблиця 41

Вихідні дані для виконання завдання, млн грн

Показники	Значення показників станом на кінець року
1	2
Кредити, що надавали під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою	46 459,1
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету в активі Балансу	920 626,0
Облігації внутрішньої державної позики	505 257,4
Інші рахунки Казначейства у НБУ	33 398,0
Спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами спеціального фонду державного бюджету	13 068,9
Інші рахунки за коштами державного бюджету в банках	4 786,1
Розрахунки за операціями з кредитами державного бюджету в активі Балансу	372 393,3
Інші зобов'язання органів Казначейства в активі Балансу	13 125,9
Внутрішнє фінансування державного бюджету	2 645,0
Інші розрахунки за коштами державного бюджету в пасиві Балансу	64,6
Дебіторська заборгованість за операціями з банками	0,3
Кошти державного бюджету в дорозі	64,6
Цінні папери в активі державного бюджету	317 205,1

1	2
Інші розрахунки за коштами державного бюджету в активі Балансу	40 841,4
Кредити, надані з державного бюджету	54 280,8
Облігації зовнішньої державної позики	415 270,0
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами спеціального фонду	2 527,7
Кошти загального фонду державного бюджету	25 854,7
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету в пасиві Балансу	317 205,1
Зобов'язання державного бюджету за іншими цінними паперами	98,6
Розрахунки за операціями із кредитами державного бюджету в пасиві Балансу	100 739,9
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами загального фонду	299,4
Зовнішнє фінансування державного бюджету	410 589,7
Кошти спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки	9 559,6

Завдання для підгрупи 2. Складіть Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету, згрупувавши та правильно розмістивши в активі та пасиві Балансу наведені статті (табл. 42). Дайте характеристику основних статей Балансу та простежте зв'язок між окремими складовими частинами цієї форми фінансової звітності. Визначте результат виконання місцевого бюджету.

Таблиця 42

Вихідні дані для виконання завдання, грн

Показники	Значення показників станом на кінець року
Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету в активі Балансу	466 354,60
Кошти загального фонду місцевих бюджетів	1 026 789,57
Особові та спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і спеціальні реєстраційні рахунки отримувачів коштів за спеціальним фондом місцевого бюджету	541 239,88
Інші активи місцевого бюджету	6 188 078,42
Внутрішнє фінансування місцевого бюджету	466 354,60
Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів, які направляються на спеціальні видатки	4 620 048,97

Завдання для підгрупи 3. Складіть Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України, згрупувавши та правильно розмістивши в активі та пасиві Балансу наведені статті (табл. 43). Дайте характеристику основних статей Балансу та простежте зв'язок між окремими складовими частинами цієї форми фінансової звітності. Визначте результат виконання Державного бюджету України.

Таблиця 43

Вихідні дані для виконання завдання, млн. грн

Показники	Значення показників станом на кінець року
1	2
Кредити, надані з державного бюджету	38 243,4
Облігації зовнішньої державної позики	272 509,3
Інші рахунки Казначейства у НБУ	10 564,9
Внутрішнє фінансування державного бюджету	2 777,3
Цінні папери в активі державного бюджету	241 987,0
Інші рахунки за коштами державного бюджету в банках	2 622,5
Дебіторська заборгованість за операціями з банками	0,3
Розрахунки за операціями із кредитами державного бюджету в активі Балансу	188 240,4
Спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами спеціального фонду державного бюджету	13 531,4
Облігації внутрішньої державної позики	458 137,9
Кредити, що надавали під державні гарантії та/або за рахунком коштів, залучених державою	32 245,0
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету в активі Балансу	730 735,6
Зобов'язання державного бюджету за іншими цінними паперами	88,4
Зовнішнє фінансування державного бюджету	213 517,5
Кошти спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки	22 334,3
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами спеціального фонду	1 153,3
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету в пасиві Балансу	241 987,0
Кошти державного бюджету в дорозі	64,6
Інші зобов'язання органів Казначейства в активі Балансу	23 905,6

1	2
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами загального фонду	74,3
Інші розрахунки за коштами державного бюджету в активі Балансу	28 054,4
Інші розрахунки за коштами державного бюджету в пасиві Балансу	64,6
Розрахунки за операціями з кредитами державного бюджету в пасиві Балансу	70 488,4

Завдання для підгрупи 4. Складіть Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету, згрупувавши та правильно розмістивши в активі та пасиві Балансу наведені статті (табл. 44). Дайте характеристику основних статей Балансу та простежте зв'язок між окремими складовими частинами цієї форми фінансової звітності. Визначте результат виконання місцевого бюджету.

Таблиця 44

Вихідні дані для виконання завдання, грн

Показники	Значення показників станом на кінець року
Особові та спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і спеціальні реєстраційні рахунки отримувачів коштів за спеціальним фондом місцевого бюджету	590 667,23
Інші активи місцевого бюджету	15 100 095,43
Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету в активі Балансу	5 570 500,00
Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів, які направляються на спеціальні видатки	13 236 235,67
Внутрішнє фінансування місцевого бюджету	5 570 500,00
Кошти загального фонду місцевих бюджетів	1 273 192,53

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України складають за формою 1дб, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2011 року № 1774 [76] (Додаток Л).

Зміст статей Балансу подано в табл. 45.

**Зміст статей Звіту про фінансовий стан (баланс)
Державного бюджету України**

Статті звіту	Зміст статей
1	2
Активи	
Кошти у НБУ до запитання	Залишки коштів на кореспондентських рахунках органів Державної казначейської служби України, відкритих в установах Національного банку України
Інші рахунки Казначейства у НБУ	Залишки коштів, спрямованих на виплату готівки розпорядникам коштів бюджету та отримувачам на рахунках в установах НБУ; залишки коштів на інших рахунках Державної казначейської служби України, відкритих у НБУ
Кошти бюджетів в інших банках до запитання (рахунки "Ностро")	Залишки коштів на кореспондентських рахунках Державної казначейської служби України, відкритих в інших банках-резидентах та банках-нерезидентах
Інші рахунки за коштами державного бюджету в банках	Залишки коштів розпорядників, які перебувають на казначейському обслуговуванні, але мають в установах банків відкриті рахунки для здійснення розрахунків із резидентами; залишки коштів на інших рахунках органів Державної казначейської служби України, відкритих в установах банків; залишки коштів, спрямованих на виплату готівки розпорядникам коштів бюджету та отримувачам на рахунках органів Державної казначейської служби України в установах уповноважених банків
Дебіторська заборгованість за операціями з банками	Суми дебіторської заборгованості за операціями з готівкою; суми іншої дебіторської заборгованості за операціями з банками
Депозити державного бюджету, розміщені в Національному банку	Сума коштів Державного бюджету України, розміщених на депозитах у Національному банку України; величина простроченої заборгованості за депозитами Державного бюджету України, розміщеними в Національному банку України
Інші депозити державного бюджету	Сума коштів Державного бюджету України, розміщених на депозитах в установах банків; величина простроченої заборгованості за іншими депозитами Державного бюджету України; суми коштів Державного бюджету України, розміщених на депозитах у банках-контрагентах та суми грошового покриття кредитного ризику за різними операціями в таких банках (депозитами, акредитивами)
Цінні папери в активі державного бюджету	Вартість цінних паперів контрагентів-емітентів у власності держави

1	2
Кредити, надані з державного бюджету	Суми заборгованості позичальників за кредитами, наданими з Державного бюджету України, та суми переоцінки залишків заборгованості; суми заборгованості позичальників, стосовно яких здійснено державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її ліквідації, за кредитами, наданими з Державного бюджету України; прострочена заборгованість за кредитами, наданими з Державного бюджету України; інша заборгованість за кредитами, наданими з Державного бюджету України
Кредити, що надавались під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою	Залишок заборгованості позичальників за кредитами, що надавали під державні гарантії за якими держава виконала гарантійні зобов'язання; залишок заборгованості позичальників за кредитами, наданими за рахунок коштів, залучених державою; залишок заборгованості позичальників, стосовно яких здійснено державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її ліквідації, за кредитами, наданими під державні гарантії; залишок заборгованості позичальників, стосовно яких здійснено державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її ліквідації, за кредитами, наданими за рахунок коштів, залучених державою; суми простроченої заборгованості за кредитами, що надавали під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою; суми іншої заборгованості за кредитами, що надавали під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою
Позики, надані за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка	Заборгованість головних розпорядників коштів Державного бюджету України за позиками, наданими за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка
Кошти державного бюджету в дорозі	Сума коштів Державного бюджету України, перерахована одним органом Державної казначейської служби України іншому в кінці звітного періоду, а надійшла за призначенням у наступному звітному періоді
Активи державного бюджету за взаємними розрахунками	Заборгованість місцевих бюджетів перед Державним бюджетом України, яка склалася за взаємними розрахунками у процесі виконання Державного бюджету України; заборгованість Пенсійного фонду України перед Державним бюджетом України, яка склалася за взаємними розрахунками

1	2
Інші активи державного бюджету	Залишок вартості товарно-матеріальних цінностей, що надійшли в рахунок сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до Державного бюджету України, та не були спрямовані на здійснення видатків Державного бюджету України; суми коштів Державного бюджету України, заблокованих на рахунках у банках
Зобов'язання інших органів Казначейства	Суми зобов'язань інших органів Державної казначейської служби України за коштами Державного бюджету України; суми зобов'язань інших органів Державної казначейської служби України за іншими коштами
Інші зобов'язання органів Казначейства	Інші зобов'язання на балансі одного органу Державної казначейської служби України за коштами загального та спеціального фондів Державного бюджету України; інші зобов'язання на балансі одного органу Державної казначейської служби України за коштами, які не можуть бути кваліфіковані як кошти загального або спеціального фонду Державного бюджету України
Розрахунки в активі Балансу	
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами загального фонду	Суми кредиторської заборгованості, які, відповідно до законодавства, належить передати із загального фонду Державного бюджету України місцевим бюджетам
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами спеціального фонду	Суми кредиторської заборгованості, які, відповідно до законодавства, належить передати зі спеціального фонду Державного бюджету України місцевим бюджетам
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету	Вартість розміщених державою цінних паперів (облігацій, казначейських зобов'язань, векселів тощо)
Розрахунки за операціями з кредитами державного бюджету	Заборгованість за кредитами, що надійшли до Державного бюджету України від кредиторів
Інші розрахунки за коштами державного бюджету	Кредиторська заборгованість за іншими розрахунками за коштами Державного бюджету України
Зобов'язання	
Зобов'язання за векселями державного бюджету	Заборгованість держави за виданими казначейськими векселями
Облігації внутрішньої державної позики	Заборгованість держави за емітованими облігаціями внутрішньої державної позики
Зобов'язання державного бюджету за іншими цінними паперами	Заборгованість держави перед кредиторами за іншими цінними паперами
Облігації зовнішньої державної позики	Заборгованість держави за емітованими облігаціями зовнішньої державної позики

1	2
Внутрішнє фінансування державного бюджету	Заборгованість держави перед резидентами за кредитами, не зарахованими до інших категорій, отриманими на погашення дефіциту Державного бюджету України; заборгованість держави перед резидентами за зобов'язаннями, не зарахованими до інших категорій
Зовнішнє фінансування державного бюджету	Заборгованість держави за кредитами, не зарахованими до інших категорій, отриманими від резидентів та нерезидентів на погашення дефіциту Державного бюджету України
Депозити, отримані державним бюджетом	Заборгованість держави за розміщеними в Державній казначейській службі України коштами на депозитах
Зобов'язання державного бюджету за взаємними розрахунками	Суми боргових зобов'язань Державного бюджету України перед місцевими бюджетами, що виникли у процесі виконання загального фонду Державного бюджету України
Зобов'язання перед іншими органами Казначейства	Боргові зобов'язання за коштами Державного бюджету України перед іншими органами Державної казначейської служби України; боргові зобов'язання перед іншими органами Державної казначейської служби України за іншими коштами
Інші зобов'язання органів Казначейства	Інші зобов'язання на балансі одного органу Державної казначейської служби України за коштами загального та спеціального фондів Державного бюджету України; інші боргові зобов'язання на балансі одного органу Державної казначейської служби України за іншими коштами, що не можуть бути кваліфіковані як кошти загального або спеціального фонду Державного бюджету України
Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів	
Кошти загального фонду державного бюджету	Суми акумульованих на рахунках Державної казначейської служби України коштів загального фонду Державного бюджету України
Кошти спеціального фонду державного бюджету, які направляються на спеціальні видатки	Суми акумульованих коштів спеціального фонду Державного бюджету України, які спрямовують на спеціальні видатки
Реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами загального фонду державного бюджету	Залишки коштів, виділених розпоряднику із загального фонду Державного бюджету України на утримання установи; залишки коштів, виділених отримувачам із загального фонду Державного бюджету України на виконання окремих програм; залишки коштів загального фонду Державного бюджету України за загальнодержавними видатками

1	2
Спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами спеціального фонду державного бюджету	Залишки коштів, виділених розпоряднику зі спеціального фонду Державного бюджету України та власних надходжень на утримання установи; залишки коштів, виділених отримувачам зі спеціального фонду Державного бюджету України на виконання окремих програм; залишки коштів спеціального фонду Державного бюджету України за загальнодержавними видатками
Кошти розпорядників коштів бюджетів у розрахунках	Залишки коштів розпорядників коштів бюджетів у розрахунках (акредитиви, чеки, гарантовані платіжні доручення, розрахунки за разовими заліками та ін.)
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами загального фонду	Залишки коштів загального фонду Державного бюджету України на рахунках розпорядників коштів Державного бюджету України, відкритих в установах банків
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами спеціального фонду	Залишки коштів спеціального фонду Державного бюджету України на рахунках розпорядників коштів Державного бюджету України, відкритих в установах банків
Розрахунки в пасиві Балансу	
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами загального фонду	Суми дебіторської заборгованості, які, відповідно до законодавства, належить отримати до загального фонду Державного бюджету України з місцевих бюджетів
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами спеціального фонду	Суми дебіторської заборгованості, які, відповідно до законодавства, належить отримати до спеціального фонду Державного бюджету України з місцевих бюджетів
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету	Вартість придбаних державою цінних паперів
Розрахунки за операціями із кредитами державного бюджету	Заборгованість позичальників за кредитами, наданими з Державного бюджету України
Інші розрахунки за коштами державного бюджету	Дебіторська заборгованість за іншими розрахунками за коштами Державного бюджету України

Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету складається за формою 1мб, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30 січня 2012 року № 60 [75]. Ураховуючи, що перелік показників, які наводять у формі 1мб, відповідає переліку показників, поданих у формі 1дб, із певними незначними коригуваннями, що відображають специфіку виконання саме місцевих бюджетів, студентам, які будуть складати Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету, необхідно ознайомитися з інформацією, наведеною в поданій раніше табл. 45.

Слід також запам'ятати, що результат виконання бюджетів визначають як різницю між величиною активів бюджету та обсягом наявних зобов'язань.

4.5. Складання фінансової звітності про виконання Державного бюджету України

Завдання: на підставі вихідних (станом на 1 січня звітного року) залишків за статтями Звіту про фінансовий стан Державного бюджету України та переліку операцій, що відбулися протягом звітного року, скласти фінансову звітність про виконання бюджету.

Час: 60 хвилин.

Матеріали: картки із завданнями, фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: учасники тренінгу називають склад форм річної фінансової звітності про виконання Державного бюджету України. Після цього формують три підгрупи, кожна з яких виконує індивідуальне завдання, складаючи визначену форму звітності. Після виконання завдань підгрупи обмінюються визначеними результатами, дискутують щодо обґрунтованості здійснених розрахунків та правомірності заповнення форм фінансової звітності.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, демонструючи наявний зв'язок між окремими формами звітності.

Вихідні дані для складання форм фінансової звітності подано в табл. 46.

Таблиця 46

Дані Звіту про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України станом на 1 січня поточного року

Статті Звіту про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України	Значення показників, млрд грн
Разом за статтями: Інші рахунки Казначейства у НБУ; Інші рахунки за коштами державного бюджету в банках; Інші зобов'язання органів Казначейства	27,1
Цінні папери в активі державного бюджету	103,8
Кредити, надані з державного бюджету	21,7
Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання	16,0
Розрахунки за активом Балансу	399,2

Протягом звітнього року відбулися такі операції, млрд грн:

- отримані доходи – 339,2;
- здійснені видатки, усього – 403,5; із них поточні видатки – 382,6;
- надані кредити з бюджету – 6,0;
- повернені кредити до бюджету – 5,5;
- здійснені запозичення – 160,9;
- погашені запозичення – 79,8;
- отримані надходження від приватизації державного майна – 1,5;
- придбані цінні папери в межах управління ліквідністю бюджету – 14,7.

Варіанти завдань для виконання студентами

Завдання для підгрупи 1. Сформуйте Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України за агрегованими (укрупненими) показниками станом на початок та кінець звітнього періоду та визначте результат виконання бюджету.

Завдання для підгрупи 2. Сформуйте Звіт про фінансові результати виконання Державного бюджету України за агрегованими (укрупненими) показниками за звітний період.

Завдання для підгрупи 3. Сформуйте Звіт про результати фінансування Державного бюджету України за агрегованими (укрупненими) показниками за звітний період.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Форми фінансової звітності про виконання Державного бюджету України затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2011 року № 1774 та подано в додатках Л, П, Р.

Під час складання Звіту за формою 1дб слід чітко розуміти складові частини активу і пасиву Балансу. Так, актив Балансу містить два розділи: "Активи" та "Розрахунки"; пасив – три розділи: "Зобов'язання", "Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів", "Розрахунки". Статті за кожним із розділів подані в додатку Л. У межах цієї форми звітності наявні зв'язки між окремими показниками. Слід назвати ті з них, що необхідні для виконання поточного завдання тренінгу. Насамперед, підсумок за активом Балансу, що цілком зрозуміло, має відповідати підсумкові за пасивом Балансу. Рівність простежують також між підсумками за розділами "Розрахунки" в активі Балансу та "Зобов'язання", сумарний залишок

за статтями "Кредити, надані з державного бюджету" та "Кредити, що надавались під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою" відповідає показникові "Розрахунки за операціями із кредитами державного бюджету" у пасиві Балансу; залишок за статтею "Цінні папери в активі державного бюджету" – залишку за статтею "Розрахунки за цінними паперами державного бюджету" в пасиві Балансу; "Розрахунки за цінними паперами державного бюджету" в активі Балансу – сумарному залишкові за статтями "Зобов'язання за векселями державного бюджету", "Облігації внутрішньої державної позики", "Зобов'язання державного бюджету за іншими цінними паперами", "Облігації зовнішньої державної позики"; сумарний залишок за статтями "Кошти у НБУ до запитання", "Інші рахунки Казначейства у НБУ", "Кошти бюджетів в інших банках до запитання (рахунки "Ностро")", "Інші рахунки за коштами державного бюджету в банках", "Дебіторська заборгованість за операціями з банками", "Активи державного бюджету за взаємними розрахунками", "Інші активи державного бюджету", "Інші зобов'язання органів Казначейства" – підсумкові за розділом "Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів"; сумарний залишок за статтями "Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами загального фонду" та "Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами спеціального фонду" в активі Балансу – підсумкові за статтею "Зобов'язання державного бюджету за взаємними розрахунками".

Під час визначення залишків за статтями Балансу на кінець звітнього року слід урахувати вплив операцій, що відбулися протягом звітнього року. Перш за все доцільно з'ясувати величину залишку коштів бюджетів та розпорядників бюджетних коштів станом на кінець звітнього року. Для цього до наявного залишку на початок звітнього року за умовами завдання слід додати величину отриманих доходів, повернутих до бюджету кредитів, здійснених запозичень, отриманих надходжень від приватизації державного майна та відняти, відповідно, суму профінансованих видатків, наданих із бюджету кредитів, погашених запозичень, придбаних цінних паперів.

Слід навести приклади визначення залишків за деякими іншими статтями. Так, залишок за статтею "Цінні папери в активі державного бюджету" на кінець року визначають як залишок за цією статтею на початок звітнього року, збільшений на суму придбаних цінних паперів

та зменшений на суму вартості їхньої реалізації. Залишок за статтею "Кредити, надані з державного бюджету " визначають як залишок за цією статтею на початок звітного року, збільшений на величину наданих кредитів та зменшений на величину повернутих кредитів. Величину зобов'язань на кінець року визначають як суму зобов'язань на початок звітного року, збільшену на суму здійснених запозичень протягом року та зменшену на суму погашених запозичень.

Під час складання Звіту про фінансові результати виконання Державного бюджету України слід детально вивчити перелік операцій, що відбулися протягом звітного року, і визначити загальну величину операційного доходу, обсяг операційних видатків та кредитування, розмір дефіциту (профіциту) бюджету й загальну величину його фінансування. Дефіцит (профіцит) бюджету у звіті про фінансові результати визначають за правилами, установленними Бюджетним кодексом України, як різницю між доходами та видатками бюджету з урахуванням сальдо операцій кредитування (різниці між кредитами наданими з бюджету та кредитами, повернутими до бюджету). Якщо результат таких математичних дій є від'ємним, має місце дефіцит бюджету, якщо позитивним – профіцит. Величина дефіциту (профіциту) місцевого бюджету відповідає загальній величині його фінансування. Інформацію про фінансування доцільно навести в аспекті відповідних складових частин: фінансування за борговими операціями, надходження від приватизації державного майна та фінансування за активними операціями.

Під час складання Звіту про рух грошових коштів Державного бюджету України варто пам'ятати про його наближеність за змістом до Звіту про фінансові результати виконання Державного бюджету України. Показники у звіті необхідно навести в аспекті відповідних видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової – із визначенням чистих потоків за кожним видом діяльності та загального чистого потоку від загальної діяльності. Необхідно також пам'ятати, що підсумковий показник звіту про рух грошових коштів має набрати нульового значення: це зумовлено тим, що обсяг проведених з бюджету видатків має відповідати обсягові отриманих доходів та сумі фінансування наявного дефіциту або обсяг доходів буде дорівнювати сумі видатків та коштів, спрямованих на відповідні цілі, дозволені законодавцем в умовах бюджетного профіциту. Визначення такого результату підтвердить правомірність здійснених розрахунків.

4.6. Складання фінансової звітності про виконання місцевого бюджету

Завдання: на підставі запропонованих форм бюджетної звітності про виконання місцевого бюджету за звітний рік скласти фінансову звітність про виконання місцевого бюджету.

Час: 70 хвилин.

Матеріали: картки із завданнями, фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: учасники тренінгу називають склад форм річної фінансової та бюджетної звітності про виконання місцевого бюджету. Після цього формують три підгрупи, кожна з яких виконує індивідуальне завдання, складаючи конкретну форму фінансової звітності про виконання місцевого бюджету. Після виконання завдань підгрупи обмінюються визначеними результатами, дискутують щодо обґрунтованості здійснених розрахунків та правомірності заповнення форм фінансової звітності.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, демонструючи наявний зв'язок між окремими формами бюджетної та фінансової звітності.

Вихідні дані для складання форм фінансової звітності подано в табл. 47 – 51.

Таблиця 47

Витяг зі Звіту про виконання місцевого бюджету за доходами

Коди бюджетної класифікації	Виконано за звітний рік, грн	
	загальний фонд	спеціальний фонд
11000000	16 329 903,91	–
12000000	–	35 651,92
13000000	3 572 387,14	–
18000000	136 877,33	829 082,08
19000000	429 576,48	15 781,62
21000000	8 965,14	–
22000000	57 163,76	–
24000000	28 789,36	–
25000000	–	2 514 686,96
33000000	–	398 500,06
40000000	53 363 072,97	2 066 370,04

Витяг зі Звіту про виконання місцевого бюджету за видатками

Коди бюджетної класифікації		Виконано за звітний рік, грн	
тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів	економічної класифікації видатків бюджету	загальний фонд	спеціальний фонд
010116	2000	5 253 494,57	638,50
010116	3100	–	132 131,00
070000	2000	29 717 322,05	418 882,92
070000	3100	–	623 190,95
070000	3200	–	600 800,00
080000	2000	12 125 261,68	601 651,25
080000	3100	–	398 180,00
090000	2000	17 784 251,34	318 190,10
090000	3100	–	93 600,00
090000	3200	–	63 841,40
100000	2000	188 032,98	383 621,24
100000	3100	–	175 954,04
110000	2000	3 884 999,53	112 015,99
110000	3100	–	156 713,28
120000	2000	53 800,00	–
130000	2000	498 360,15	–
150000	3100	–	911 499,81
160000	2000	203 168,88	8 473,23
170000	2000	13 324,30	157 838,89
170000	3100	–	32 857,00
240000	2000	–	3 000,00
240000	3100	–	5 000,00
250000	2000	191 868,07	–
250302	2000	535 201,20	–
250311	2000	1 273 300,00	–
250380	2000	370 444,79	–
250380	3200	–	43 800,00

**Розшифрування операцій, відображених на рахунках групи 152
"Кредити, надані з місцевого бюджету" станом на 1 січня звітного року**

Показники			Значення показників, грн
Загальний фонд	дебіторська заборгованість	на початок звітного року	97 160,00
		на кінець звітного року	77 815,00
	кредиторська заборгованість	на початок звітного року	97 160,00
		на кінець звітного року	77 815,00
Спеціальний фонд	дебіторська заборгованість	на початок звітного року	23 689,00
		на кінець звітного року	45 410,00
	кредиторська заборгованість	на початок звітного року	23 689,00
		на кінець звітного року	45 410,00
Надання кредитів		загальний фонд	0,00
		спеціальний фонд	24 600,00
Повернення кредитів		загальний фонд	0,00
		спеціальний фонд	22 224,00
Сума коштів, відображених на рахунках групи 152		на початок звітного року	120 849,00
		на кінець звітного року	123 225,00

**Витяг зі Звіту про виконання місцевого бюджету
за операціями фінансування**

Назви показників	Виконано за звітний рік, грн	
	загальний фонд	спеціальний фонд
1	2	3
Фінансування за рахунок залишків коштів на рахунках бюджетних установ	?	?
на початок періоду	–	275 836,14
на кінець періоду	–	285 444,46
Інші розрахунки	–	-466,43
Фінансування за рахунок зміни залишків коштів бюджетів	?	?

1	2	3
на початок періоду	1 250 097,26	1 174 490,81
на кінець періоду	2 450 106,23	2 414 130,72
Кошти, що передаються із загального фонду бюджету до бюджету розвитку (спеціального фонду)	-633 897,58	633 897,58

Таблиця 51

**Витяг зі Звіту про виконання місцевого бюджету
за операціями внутрішнього кредитування**

Назви	Виконано за звітний рік, грн	
	загальний фонд	спеціальний фонд
Надання внутрішніх кредитів	–	24 600
Повернення внутрішніх кредитів	–	-22 224

Додаткова інформація. Станом на початок та кінець звітного періоду відсутні залишки за такими статтями Звіту про фінансовий стан місцевого бюджету, як: "Місцеві борги"; "Гарантовані територіальною громадою борги"; "Інші рахунки Казначейства в Національному банку України"; "Дебіторська заборгованість за операціями з банками"; "Депозити місцевого бюджету"; "Кредити, надані під гарантійні зобов'язання"; "Кошти місцевого бюджету в дорозі" та "Активи місцевого бюджету за взаємними розрахунками".

Варіанти завдань для виконання студентами

Завдання для підгрупи 1. Сформуйте Звіт про фінансові результати виконання місцевого бюджету за агрегованими показниками.

Завдання для підгрупи 2. Сформуйте Звіт про рух грошових коштів місцевого бюджету за агрегованими показниками.

Завдання для підгрупи 3. Сформуйте Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету за агрегованими показниками станом на початок та кінець звітного періоду та визначте результат виконання бюджету.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Форми фінансової звітності про виконання місцевого бюджету затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 січня 2012 року № 60 [75]. Показники цих форм фінансової звітності пов'язано та погоджено з показниками, відображеними в бюджетній звітності про виконання місцевих бюджетів. Так, у Звіті про фінансові результати виконання місцевого бюджету відображають із належною деталізацією доходи та видатки з урахуванням операцій кредитування, дефіцит (профіцит) такого бюджету та джерела його фінансування. Доходи бюджету відображають в аспекті таких окремих складових частин, як: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди, а сума за названими складовими частинами становить величину операційного доходу місцевого бюджету. Ці показники відповідають аналогічним показникам Звіту про виконання місцевого бюджету щодо доходів.

Видатки місцевого бюджету у Звіті про фінансові результати відображають в аспекті таких окремих функцій цього бюджету, як: державне управління; правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави; освіта; охорона здоров'я; соціальний захист та соціальне забезпечення; житлово-комунальне господарство; культура і мистецтво; засоби масової інформації; фізична культура і спорт; будівництво; сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство; транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика; інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю; охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека; запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха; обслуговування боргу; цільові фонди; видатки, не віднесені до основних груп. Сума за названими складовими частинами становить величину операційних видатків та кредитування місцевого бюджету. Ці показники відповідають аналогічним показникам Звіту про виконання місцевого бюджету щодо видатків та кредитування.

Дефіцит (профіцит) місцевого бюджету у Звіті про фінансові результати визначають за правилами, установленими Бюджетним кодексом України, як різницю між доходами та видатками бюджету з урахуванням сальдо операцій кредитування (різниці між кредитами наданими з бюджету та кредитами, повернутими до бюджету). Інакше кажучи,

повернуті до бюджету кредити додають до визначеної різниці між доходами та видатками, а надані – віднімають. Якщо результат таких математичних дій є від'ємним, має місце дефіцит бюджету, якщо позитивним – профіцит. Величина дефіциту (профіциту) місцевого бюджету відповідає загальній величині його фінансування.

Інформацію про фінансування бюджету, що подають у Звіті про фінансові результати, містить такі складові частини, як: фінансування за борговими операціями та фінансування за активними операціями. Результат фінансування за борговими операціями визначають як різницю між обсягом здійснених та погашених запозичень. Результат фінансування за активними операціями є підсумком операцій, пов'язаних зі зміною обсягів депозитів та цінних паперів, що використовують для управління ліквідністю, зміною залишків бюджетних коштів, у тому числі через передавання коштів із загального фонду бюджету до бюджету розвитку (спеціального фонду), здійснення операцій фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка та деяких інших операцій. Показники, що наводять у цій формі фінансової звітності відповідають аналогічним показникам Звіту про виконання місцевого бюджету щодо фінансування.

Звіт про рух грошових коштів місцевого бюджету формують в аспекті таких видів діяльності, як: операційна, інвестиційна та фінансова. Окремо подають інформацію про обсяг нерозподілених видатків. Загальний чистий потік від загальної діяльності є сумою чистих потоків від названих видів діяльності, зменшеною на величину нерозподілених видатків. Чистий потік від операційної діяльності є різницею між обсягом операційних доходів та операційних видатків з урахуванням операцій кредитування. Інформацію про операційні доходи у Звіті про рух грошових коштів подають із відповідною деталізацією в аспекті таких окремих складових частин, як: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій із капіталом, офіційні трансферти, цільові фонди – вона відповідає інформації, поданій у Звіті про виконання місцевого бюджету щодо доходів та Звіті про фінансові результати виконання місцевого бюджету. Інформація про операційні видатки Звіту про рух грошових коштів відповідає обсягові поточних видатків, наведених у Звіті про виконання місцевого бюджету щодо видатків. Таку інформацію подають в аспекті окремих статей, відповідно до економічної класифікації видатків. Інформацію про кредитування у Звіті про рух грошових коштів подають в аспекті

наданих і повернутих кредитів; вона відповідає даним, поданим у Звіті про виконання місцевого бюджету щодо кредитування.

Чистий потік від інвестиційної діяльності є різницею між інвестиційними доходами та інвестиційними видатками. Інвестиційними доходами є доходи, призначені для фінансування капітальних укладень. Інформацію про інвестиційні видатки Звіту про рух грошових коштів подають в аспекті окремих статей, відповідно до економічної класифікації видатків, вона відповідає обсягові капітальних видатків, наведених у Звіті про виконання місцевого бюджету щодо видатків.

Чистий потік від фінансової діяльності визначають як підсумковий результат операцій за борговими та активними операціями місцевого бюджету. Інформацію про фінансову діяльність наводять із відповідною деталізацією в аспекті таких складових частин, як: фінансування за борговими операціями та фінансування за активними операціями – і вона відповідає показникам Звіту про виконання місцевого бюджету щодо фінансування та Звіту про фінансові результати виконання місцевого бюджету.

Слід звернути увагу на те, що бюджети в Україні виконують за касовим методом щодо доходів і видатків: доходи визнають у момент надходження коштів, а видатки – під час сплати коштів за тим чи іншим напрямом, згідно з бюджетним розписом. Зазначене робить показники звітів про фінансові результати виконання бюджету та рух грошових коштів майже тотожними. Необхідно також пам'ятати, що підсумковий показник Звіту про рух грошових коштів має набрати нульового значення: це обумовлено тим, що обсяг проведених із бюджету видатків має відповідати обсягові отриманих доходів та сумі фінансування наявного дефіциту або обсяг доходів буде дорівнювати сумі видатків та сумі коштів, спрямованих на відповідні цілі, дозволені законодавцем в умовах бюджетного профіциту. Визначення такого результату підтвердить правомірність здійснених розрахунків.

Формуючи Звіт про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету необхідно пам'ятати, що показники цієї форми фінансової звітності пов'язано з іншими показниками форм як фінансової, так і бюджетної звітності. Так, залишки за статтями Балансу "Кредити, надані з місцевого бюджету" та "Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання" відповідають інформації, наведеній у Розшифровці операцій, відображених на рахунках групи 152 "Кредити, надані з місцевого бюджету" та Розшифровці

операцій, відображених на рахунках групи 153 "Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання", відповідно; залишки за статтею "Інші рахунки за коштами місцевих бюджетів у банках" відповідають даним форми "Розшифровка інформації, відображеної на рахунках групи 123 "Інші рахунки за коштами місцевих бюджетів у банках"; загальна величина зобов'язань місцевого бюджету та за окремими складовими частинами відповідає даним форми бюджетної звітності "Інформація про стан місцевих боргів". Також слід зазначити, що загальний підсумок за розділом Балансу "Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів" відповідає інформації про залишки обсягів бюджетних коштів у Звіті про рух грошових коштів та даним Звіту про виконання місцевого бюджету щодо фінансування.

У межах самої форми Звіту про фінансовий стан (баланс) місцевого бюджету також є відповідні зв'язки між показниками. Зокрема, підсумок за активом логічно відповідає підсумкові за пасивом, сумарний залишок за статтями "Кредити, надані з місцевого бюджету" та "Кредити, що надавались під гарантійні зобов'язання" відповідає показникові "Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету" в пасиві Балансу; залишок за статтею "Цінні папери в активі місцевого бюджету" – залишку за статтею "Розрахунки за цінними паперами місцевого бюджету" в пасиві Балансу; підсумок за розділом "Розрахунки" в активі бюджету відповідає підсумку за розділом "Зобов'язання".

День п'ятий.

5. Контроль за виконанням бюджету

5.1. Органи контролю за дотриманням бюджетного законодавства

Завдання: з'ясувати склад органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства, розглянути перелік їхніх повноважень у ході виконання контрольних функцій.

Час: 45 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор фліпчарт, папір, маркери.

Інструкція: тренер надає учасникам загальну інформацію про базові засади державного фінансового контролю в бюджетному процесі. Далі студентів розподіляють на п'ять груп та на розданих аркушах паперу розміром 5×10 см пропонують зафіксувати перелік органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства.

На виконання цієї роботи виділяють не більше від двох хвилин, після чого учасники тренінгу шифрують картки з відповідями та обмінюються ними між собою. Після цього тренер запрошує до дошки по одному представнику від кожної команди для перенесення інформації з карток на дошку. Учасники тренінгу презентують на дошці результати роботи інших команд, своїх опонентів. Далі відбувається порівняння точок зору всіх команд, пошук однакових, близьких та оригінальних відповідей. Учасники обговорюють отримані результати та визначають найбільш повну та чітку відповідь. Оголошують шифр команди, точку зору якої було визнано найкращою. Після цього розпочинають другий етап роботи. На дошці в один рядок із необхідним відступами фіксують назви органів, що здійснюють державний контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Представники команд по черзі тягнуть картки, на яких охарактеризовано певну контрольну функцію певного державного органу. Завдання учасника – прочитати про себе (не вголос) інформацію з картки, підійти до дошки та розмістити таку картку під назвою того органу, який, на думку студента, є відповідальним за виконання зазначеної в картці функції. Правильність відповідей учасників контролює решта студентів та тренер.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, звертають увагу на часткове дублювання окремих контрольних функцій різними державними органами.

Приклади контрольних функцій для формування карток

- 1) контроль у процесі визначення Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період;
- 2) контроль за станом державного боргу і гарантованого державою боргу, порядком утворення, обслуговування та погашення таких боргів;
- 3) контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо місцевих бюджетів;
- 4) контроль за відповідністю бюджетному законодавству кошторисів бюджетних установ, що фінансують із бюджетів нижчого рівня;
- 5) контроль за відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;
- 6) контроль за досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- 7) контроль за станом і достовірністю бухгалтерського обліку та фінансової звітності розпорядників бюджетних коштів;

8) внутрішній контроль за повнотою надходжень, узяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та отримувачами бюджетних коштів;

9) контроль у процесі використання кредитів (позик), що залучає держава від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій;

10) контроль за цільовим та ефективним використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), залучених державою до спеціального фонду Державного бюджету України;

11) контроль за виконанням плану заходів із приведення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до встановлених чинним законодавством вимог;

12) контроль за цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії;

13) контроль за відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням;

14) контроль за відповідністю бюджетному законодавству показників затверджених бюджетів нижчого рівня;

15) контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо Державного бюджету України;

16) контроль за дотриманням граничного обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу;

17) контроль за відповідністю законопроектів, інших нормативно-правових актів законодавству, що регулює бюджетні відносини;

18) контроль за цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів розпорядниками бюджетних коштів;

19) контроль за дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного та місцевих бюджетів;

20) контроль за дотриманням правил за операціями з бюджетними коштами в іноземній валюті;

21) контроль у процесі внесення змін до закону про Державний бюджет України;

22) контроль за виконанням рішення про місцевий бюджет;

23) внутрішній контроль за ефективним, результативним і цільовим використанням бюджетних коштів розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та отримувачами бюджетних коштів;

24) контроль за відповідністю бюджетному законодавству розпису бюджетів нижчого рівня;

25) контроль за веденням бухгалтерського обліку надходжень і витрат державного й місцевих бюджетів, складенням і поданням розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів фінансової та бюджетної звітності;

26) контроль у процесі розгляду проекту та ухвалення закону про Державний бюджет України;

27) контроль за дефіцитом (профіцитом) Державного бюджету України та джерелами фінансування Державного бюджету України;

28) контроль за дотриманням розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог законодавства у сфері закупівель щодо наявності, відповідності та правильності оформлення документів;

29) контроль за достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників;

30) контроль у процесі розгляду річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Ефективне державне управління неможливе без належно організованої системи фінансового контролю. Особливе місце в цій системі належить фінансовому контролю у бюджетному процесі. Це пов'язано з тим, що саме через бюджет щороку перерозподіляють близько 30 % ВВП (за 2013 – 2015 рр. від 28,7 до 32,9 % [33; 34]), зростає ризик імовірних зловживань із боку осіб, наділених бюджетними повноваженнями, то ж необхідність у належному контролі в цій сфері набуває особливого значення.

Під фінансовим контролем у бюджетному процесі варто розуміти контроль держави на макрорівні, який здійснюють державні органи влади й управління під час складання, розгляду, затвердження бюджетів, їхнього виконання та контролю за їхнім виконанням, а також затвердження звітів про виконання бюджетів, що входять до бюджетної системи України [3].

Глава 17 Бюджетного кодексу України називає органи бюджетного контролю, відповідальні за дотримання бюджетного законодавства, та в загальних рисах характеризує їхні повноваження під час виконання ними контрольних функцій.

Верховна Рада України забезпечує контроль за дотриманням бюджетного законодавства під час:

а) визначення Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період;

б) розгляду проекту та ухвалення закону про Державний бюджет України;

в) унесення змін до закону про Державний бюджет України;

г) виконання закону про Державний бюджет України, у тому числі шляхом заслуховування звітів про виконання Державного бюджету України;

д) розгляду річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України;

е) використання кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій [14].

Спеціально створений у Верховній Раді України **Комітет із питань бюджету** вирішує різноманітні питання, пов'язані з державною бюджетною політикою, бюджетним процесом, а також цей орган уповноважений здійснювати контроль за виконанням бюджету та відповідністю законопроектів, інших нормативно-правових актів законодавству, що регулює бюджетні відносини [78].

Верховна Рада АР Крим та місцеві ради забезпечують контроль за виконанням відповідних рішень про місцеві бюджети.

Рада Міністрів АР Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органів місцевих рад здійснюють контроль за відповідністю бюджетному законодавству показників затверджених бюджетів та розписів бюджетів нижчого рівня, а також кошторисів бюджетних установ, що фінансують з відповідних бюджетів нижчого рівня. Тобто, наприклад, обласні державні адміністрації здійснюють відповідний контроль за районними бюджетами такої області та бюджетами міст обласного значення цієї області. У свою чергу, районні державні адміністрації виконують контрольні функції щодо міських (міст районного значення), селищних та сільських бюджетів такого району тощо.

Міністерство фінансів України здійснює контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу щодо Державного бюджету України, починаючи від перевірки поданих головними розпорядниками бюджетних коштів бюджетних запитів, контролю за відповідністю бюджетного розпису показникам затвердженого бюджету, контролю за відповідністю фактичних показників доходів їхнім

плановим значенням, контролю за законністю, ефективністю та раціональністю бюджетних видатків і закінчуючи контролем за звітністю про виконання бюджету.

Місцеві фінансові органи забезпечують аналогічний контроль за відповідними місцевими бюджетами.

Рахункова палата є особливим органом державного фінансового контролю, про що зазначено у ст. 98 Конституції України, відповідно до якої Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їхнім використанням [23]. Розгорнуто контрольні функції Рахункової палати окреслено в Законі України "Про рахункову палату" № 576-VIII від 2 липня 2015 року, згідно з яким Рахункова палата здійснює контроль за:

а) станом державного боргу та гарантованого державою боргу, порядком їхнього утворення, обслуговування та погашення;

б) дефіцитом (профіцитом) Державного бюджету України та джерелами фінансування Державного бюджету України;

в) цільовим та ефективним використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), залучених державою до спеціального фонду Державного бюджету України;

г) дотриманням граничного обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу, а також виконанням плану заходів із приведення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до встановлених вимог;

д) відшкодуванням суб'єктами господарювання, які отримали кредити (позики) під державні гарантії, витрат Державного бюджету України, що виникли, унаслідок виконання державою гарантійних зобов'язань перед кредиторами;

е) відшкодуванням суб'єктами господарювання, які отримали кредити (позики) під державні гарантії, витрат Державного бюджету України, що виникли, унаслідок виконання державою гарантійних зобов'язань перед кредиторами [80].

Державна казначейська служба України, відповідно до Положення про Державну казначейську службу України, затвердженого Постановою Уряду від 15 квітня 2015 року № 215, здійснює контроль за:

а) веденням бухгалтерського обліку надходжень і витрат державного та місцевих бюджетів, складанням і поданням розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів фінансової та бюджетної звітності;

б) бюджетними повноваженнями під час зарахування надходжень бюджету;

в) відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;

г) відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі);

д) відповідністю платежів узятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням;

е) дотриманням правил за операціями з бюджетними коштами в іноземній валюті;

є) дотриманням порядку проведення лотерей із використанням електронних систем прийняття сплати за участь у лотереї в режимі реального часу;

ж) дотриманням розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог законодавства у сфері закупівель щодо наявності, відповідності та правильності оформлення документів [66].

Державна аудиторська служба України здійснює контроль у міністерствах, інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах, суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують чи отримували кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують чи використовували державне чи комунальне майно. Контрольні функції Державної аудиторської служби України поширено також на суб'єктів господарської діяльності, незалежно від форми власності, що не названі, за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні.

Державна аудиторська служба України, відповідно до Положення про Державну аудиторську службу України [65], здійснює контроль за:

а) цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів;

б) досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;

в) цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії;

г) достовірністю визначення потреби в бюджетних коштах під час складання планових бюджетних показників та відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі);

д) дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного та місцевих бюджетів;

е) дотриманням законодавства про державні закупівлі розпорядниками бюджетних коштів;

є) веденням бухгалтерського обліку, а також складанням фінансової та бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм і звітів про їхнє виконання (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі), кошторисів та інших документів, що застосовують у процесі виконання бюджету;

ж) станом і достовірністю бухгалтерського обліку та фінансової звітності;

з) станом внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в розпорядників бюджетних коштів, станом внутрішнього контролю в інших підконтрольних установах;

и) усуненням виявлених недоліків і порушень.

Головні розпорядники бюджетних коштів, відповідно до ст. 22 Бюджетного кодексу України, здійснюють контроль за своєчасним поверненням у повному обсязі до бюджету коштів, наданих за операціями із кредитування бюджету, а також кредитів (позик), отриманих державою, АР Крим чи територіальною громадою міста, та коштів, наданих під державні чи місцеві гарантії, а також забезпечують внутрішній контроль за повнотою надходжень, узяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та отримувачами бюджетних коштів і витрачанням ними бюджетних коштів [14].

5.2. Порушення бюджетного законодавства та заходи впливу за вчинені бюджетні правопорушення

Завдання: ознайомитися з потенційним переліком бюджетних правопорушень, з'ясувати передбачену законодавством України відповідальність за їхнє скоєння.

Час: 45 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, папір, картки із завданнями.

Інструкція: тренер надає учасникам загальну інформацію про бюджетні правопорушення та відповідальність, передбачену за їхнє скоєння Бюджетним, Цивільним, Кримінальним кодексами України, Кодексом законів про працю України та Кодексом України про адміністративні правопорушення. Далі студентів розподіляють на чотири підгрупи для виконання групових завдань зі встановлення переліку санкцій, що можуть бути застосовані за порушення бюджетного законодавства в ситуаціях, запропонованих для розгляду, визначення умов та порядку їхнього застосування. Після виконання завдань підгрупи обмінюються визначеними результатами, дискутують щодо правомірності ухвалених рішень із притягнення винних осіб до відповідальності та встановлення видів такої відповідальності. Обґрунтованість відповідей учасників контролює тренер.

Закінчення: тренери підсумовують результати роботи учасників, визначають групи, що найкраще впоралися з поставленим завданням.

Приклади порушень бюджетного законодавства, що пропонують учасникам для дослідження, наведено в табл. 52.

Таблиця 52

Приклади порушень бюджетного законодавства для аналізу учасниками тренінгу

№ команди	Описи правопорушень
1	2
1	1) включення до складу спеціального фонду міського бюджету доходів, що чинним законодавством вважають доходами загального фонду
	2) укладання бюджетною організацією договору з контрагентом на постачання товарів без відповідних бюджетних асигнувань
	3) здійснення закупівлі товарів, виконання робіт і отримання послуг без застосування передбачених законодавством процедур
	4) нецільове використання службовою особою розпорядника бюджетних коштів на суму 29 000 грн
	5) формування головним розпорядником бюджетних коштів бюджетного запиту без належного обґрунтування включених до нього показників
2	1) ухвалення рішення про бюджет району на плановий рік 28 грудня поточного року
	2) ведення бухгалтерського обліку розпорядником бюджетних коштів із порушенням установленого порядку

1	2
	<p>3) порушення процедури використання коштів резервного фонду обласного бюджету</p> <p>4) видання службовою особою нормативно-правових актів, що збільшують витрати бюджету, у супереч закону, на суму 108 000 грн</p> <p>5) здійснення розпорядником бюджетних коштів попередньої оплати за науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи 1 червня поточного року. Подання документів, що свідчать про виконання таких робіт виконавцем, до органу Державної казначейської служби України 7 вересня поточного року</p>
3	<p>1) укладення з учасником, який став переможцем торгів, договору про закупівлю за цінами та обсягами, що не відповідають вимогам документації конкурсних торгів (кваліфікаційної документації)</p> <p>2) використання коштів розпорядника бюджетних коштів, що надійшли за статтею 2111 на оплату відряджень у сумі 2 500 грн</p> <p>3) подання розпорядником бюджетних коштів Реєстру бюджетних зобов'язань до органу Державної казначейської служби України на 10-й день після взяття бюджетного зобов'язання</p> <p>4) нерозміщення даних про виконання селищного бюджету у друкованому засобі інформації</p> <p>5) здійснення (за попередньою змовою групою осіб) видатків бюджету з перевищенням установлених бюджетних призначень, у супереч Бюджетному кодексу України, в обсязі 215 000 грн</p>
4	<p>1) подання розпорядником бюджетних коштів Реєстру бюджетних фінансових зобов'язань до органу Державної казначейської служби України на 12-й день після отримання розпорядником бюджетних коштів товарів від постачальника</p> <p>2) помилкове застосування кодів бюджетної класифікації під час складання бюджетної звітності розпорядником бюджетних коштів</p> <p>3) надання міською радою гарантії за договором позики юридичної особи з іноземним банком під реалізацію інвестиційного проекту розвитку комунальної інфраструктури без погодження з Міністерством фінансів України</p> <p>4) невідповідність даних, наведених у фінансовій звітності розпорядника бюджетних установ, даним бухгалтерського обліку</p> <p>5) здійснення бюджетною установою запозичення в банку</p>

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Відповідно до норм Бюджетного кодексу України, порушенням бюджетного законодавства визнано порушення учасником бюджетного процесу встановлених Бюджетним кодексом України чи іншим бюджетним законодавством норм щодо складання, розгляду, затвердження, унесення змін, виконання бюджету та звітування про його виконання [14].

Стаття 116 Бюджетного кодексу називає 40 видів порушень, за які передбачено відповідальність. Цей список не є вичерпним, оскільки останній пункт у цьому списку звучить, як "інші випадки порушення бюджетного законодавства учасником бюджетного процесу". Слід зазначити, що відповідальність стосується порушень на всіх стадіях бюджетного процесу, починаючи від включення недостовірних даних до бюджетних запитів, порушення порядку чи термінів подання проектів закону (рішення) про бюджет, порушення порядку та термінів відкриття (закриття) рахунків і закінчуючи порушенням вимог до ведення обліку та складання звітності, оприлюднення інформації про бюджет.

Розгорнуто перелік можливих порушень та заходи впливу за такі порушення наведено в табл. 53.

Таблиця 53

Види порушень бюджетного законодавства

Види порушень	Заходи впливу*
1	2
Включення недостовірних даних до бюджетних запитів	1, 2
Порушення встановлених термінів подання бюджетних запитів або їхнього неподання	1, 2
Визначення недостовірних обсягів бюджетних коштів під час планування бюджетних показників	1, 2
Планування надходжень або витрат Державного бюджету України (місцевого бюджету), не зарахованих до таких Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України	1
Порушення встановленого порядку або термінів подання проекту закону про Державний бюджет України (проекту рішення про місцевий бюджет) на розгляд Верховної Ради України (Верховної Ради АР Крим, місцевої ради)	1
Порушення встановленого порядку або термінів розгляду проекту та ухвалення закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет)	1, 2
Ухвалення рішення про місцевий бюджет із порушенням вимог Бюджетного кодексу України чи закону про Державний бюджет України (у тому числі щодо складання бюджету в частині міжбюджетних трансфертів)	1, 6
Порушення вимог Бюджетного Кодексу України щодо затвердження Державного бюджету України (місцевого бюджету) із дефіцитом або профіцитом	1
Включення до складу спеціального фонду бюджету надходжень із джерел, не зарахованих до таких Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України	1

1	2
Зарахування доходів бюджету на будь-які рахунки, крім єдиного казначейського рахунка (за винятком окремих випадків, визначеним Бюджетним кодексом України), а також акумулювання їх на рахунках органів, що контролюють стягнення надходжень до бюджету	1, 2
Зарахування доходів бюджету до іншого, ніж визначено Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України, бюджету, у тому числі внаслідок здійснення розподілу податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів між бюджетами з порушенням визначених розмірів	1, 2
Здійснення державних (місцевих) запозичень, надання державних (місцевих) гарантій із порушенням вимог Бюджетного кодексу України	1
Ухвалення рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного (місцевого) боргу чи граничних обсягів надання державних (місцевих) гарантій	1
Розміщення тимчасово вільних коштів бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу України	1, 2
Створення позабюджетних фондів, порушення вимог Бюджетного кодексу України щодо відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів	1, 2
Порушення порядку або термінів подання, розгляду і затвердження кошторисів та інших документів, що застосовують у процесі виконання бюджету, затвердження в кошторисах показників, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями	1, 2
Порушення вимог Бюджетного кодексу України щодо затвердження головними розпорядниками бюджетних коштів порядків використання бюджетних коштів	1,2
Порушення порядку або термінів подання та затвердження паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі)	1, 2
Порушення встановлених термінів доведення документів про обсяги бюджетних асигнувань до розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня або отримувачів бюджетних коштів	1, 2
Порушення порядку та термінів відкриття (закриття) рахунків в органах Державної казначейської служби України	1, 2
Узяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, установлених Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України	1, 2, 3
Порушення порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань, включаючи необґрунтовану відмову в реєстрації або несвоєчасну реєстрацію бюджетних зобов'язань	1, 2

1	2
Порушення вимог Бюджетного кодексу України під час здійснення попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку і термінів здійснення такої оплати	1, 2, 3
Здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань, відсутності підтвердних документів чи включення до платіжних документів недостовірної інформації, а також безпідставна відмова у проведенні платежу органами Державної казначейської служби України	1, 2, 3
Нецільове використання бюджетних коштів	1, 2, 3, 4 ^{**} ; 5 ^{***}
Порушення вимог Бюджетного кодексу України під час здійснення витрат Державного бюджету України (місцевого бюджету) у разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України (несвоєчасного ухвалення рішення про місцевий бюджет)	1, 2, 3
Надання кредитів із бюджету чи повернення кредитів до бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу України та/або встановлених умов кредитування бюджету	1, 2, 3
Здійснення бюджетними установами запозичень у будь-якій формі або надання бюджетними установами юридичним чи фізичним особам кредитів із бюджету, усупереч Бюджетному кодексу України	1, 2, 3
Здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які, відповідно до Бюджетного кодексу України, мають проводити з іншого бюджету	1, 2, 3, 7
Здійснення видатків бюджету чи надання кредитів із бюджету без установлених бюджетних призначень або з їхнім перевищенням, усупереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України	1, 2, 3, 4
Порушення вимог Бюджетного кодексу України щодо виділення коштів із резервного фонду бюджету	1
Порушення встановлених вимог до застосування бюджетної класифікації	1
Включення недостовірних даних до звітів про виконання Державного бюджету України (місцевого бюджету), річного звіту про виконання закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет), а також порушення порядку та термінів подання таких звітів	1, 2
Порушення встановлених вимог до ведення бухгалтерського обліку та складання звітності про виконання бюджетів	1, 2
Порушення встановлених порядку або термінів подання фінансової та бюджетної звітності бюджетних установ, а також подання такої звітності в неповному обсязі	1, 2
Невідповідність даних, наведених у фінансовій і бюджетній звітності бюджетних установ, даним бухгалтерського обліку	1, 2
Включення недостовірних даних до звітів про виконання паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі), а також порушення порядку та термінів подання таких звітів	1, 2
Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету, усупереч закону	1

1	2
Здійснення видатків на утримання бюджетної установи одночасно з різних бюджетів, у супереччя Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України	1, 2, 3, 4
Порушення вимог статті 28 Бюджетного кодексу України до оприлюднення та доступності інформації про бюджет	1
Інші випадки порушення бюджетного законодавства учасником бюджетного процесу	1, 2, 3

* Номер заходу впливу, згідно з наведеним далі рис. 2;

** Стосовно розпорядників бюджетних коштів;

*** Щодо субвенцій та коштів, наданих отримувачам бюджетних коштів.

Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства встановлено ст. 117 Бюджетного кодексу України та наведено на рис. 2.

Рис. 2. **Заходи впливу за порушення бюджетного законодавства**

Як видно, Бюджетним кодексом України передбачено вісім різновидів заходів впливу за порушення бюджетного законодавства. Найбільш поширений, який застосовують щодо кожного порушення, попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою до усунення порушення бюджетного законодавства. Другий за кількістю випадків імовірного застосування – зупинення операцій із бюджетними коштами (застосовують щодо 29 пп. (правопорушень)). Призупинення бюджетних асигнувань може бути застосовано щодо 11 випадків правопорушень, а зменшення бюджетних асигнувань – щодо трьох випадків порушень бюджетного законодавства.

П'ятий, шостий та сьомий заходи впливу (повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету, зупинення дії рішення про місцевий бюджет, безспірне вилучення коштів із місцевих бюджетів) застосовують у виключних конкретних випадках: нецільового використання бюджетних коштів, ухвалення рішення про місцевий бюджет із порушенням вимог Бюджетного кодексу України чи закону про Державний бюджет України, здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які, відповідно до Бюджетного кодексу України, мають проводити з іншого бюджету, відповідно. Інші заходи впливу можуть бути визначені законом про Державний бюджет України.

Слід звернути увагу на те, що за одне й те ж порушення бюджетного законодавства може бути застосовано від одного до п'яти заходів впливу одночасно. Більш детально цю інформацію наведено в табл. 54.

Таблиця 54

Кількість заходів впливу, що можуть бути одночасно застосовані за відповідне порушення бюджетного законодавства

Заходи впливу, що застосовують щодо	Кількість заходів впливу, які можуть бути застосовані одночасно
10 видів порушень	1
20 видів порушень	2
7 видів порушень	3
3 видів порушень	4
1 виду порушень	5

Найбільше карають через такі порушення бюджетного законодавства, як: нецільове використання бюджетних коштів (за таке порушення

може бути застосовано п'ять заходів впливу одночасно) здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які, відповідно до Бюджетного кодексу України, мають проводити з іншого бюджету; здійснення видатків бюджету чи надання кредитів із бюджету без установлених бюджетних призначень або з їхнім перевищенням, у супереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України та здійснення видатків на утримання бюджетної установи одночасно з різних бюджетів, у супереч Бюджетному Кодексу України чи закону про Державний бюджет України (за такі порушення може бути застосовано чотири заходи впливу одночасно).

Ухвалюючи рішення про застосування заходів впливу до порушників бюджетного законодавства, фахівці Державної казначейської служби України керуються Методичними рекомендаціями, затвердженими наказом ДКСУ від 29 грудня 2012 року № 394 [28]. Застосування окремих заходів впливу додатково регулюють окремими нормативними документами. Порядок зупинення операцій із бюджетними коштами окреслено Постановою Уряду від 19 січня 2011 року № 21 [47]. Порядок призупинення бюджетних асигнувань визначено наказом Міністерства фінансів України від 15 травня 2002 року № 319 [52]. Порядок повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в разі їхнього нецільового використання регламентовано Постановою Уряду від 22 грудня 2010 року № 1163 [51]. Порядок безспірного вилучення коштів із місцевих бюджетів, витрачених на здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які мають проводити з іншого бюджету, урегульовано Постановою Уряду від 26 березня 2003 року № 386 [42].

Відповідно до ст. 121 Бюджетного кодексу України, посадові особи, із вини яких допущено порушення бюджетного законодавства, зазнають цивільної, дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності.

Цивільну відповідальність передбачено ч. 4 ст. 1191 Цивільного кодексу України, яка визначає відповідальність службових осіб за ухвалені незаконні рішення, дії чи бездіяльність у бюджетній сфері: "Держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, відшкодувавши шкоду, завдану посадовою, службовою особою ... мають право зворотної вимоги до винної особи в розмірі виплаченого відшкодування (крім відшкодування виплат, пов'язаних із трудовими відносинами та відшкодуванням моральної шкоди)" [95].

Дисциплінарну відповідальність та порядок застосування дисциплінарних стягнень визначено ст. 147 – 149 Кодексу законів України про

працю, де, зокрема, за порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано тільки один із заходів стягнення: 1) догану; 2) звільнення [21]. Разом із тим зазначено, що законодавством, статутами та положеннями про дисципліну може бути передбачено для окремих категорій працівників й інші дисциплінарні стягнення. Це стосується, зокрема, відповідальності державних службовців, щодо яких, відповідно до ст. 66 Закону України "Про державну службу". може бути застосовано один із чотирьох видів дисциплінарного стягнення: 1) зауваження; 2) догану; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) звільнення з посади державної служби [67].

Адміністративну відповідальність за порушення бюджетного законодавства передбачено Кодексом законів України про адміністративні правопорушення (табл. 55).

Таблица 55

**Адміністративна відповідальність
за порушення бюджетного законодавства [22]**

Виявлені бюджетні правопорушення	Розміри штрафів, грн, за дії, учинені відповідальною особою	
	уперше протягом року	якій протягом року вже накладали адміністративне стягнення за такі ж порушення
1	2	3
Включення недостовірних даних до бюджетних запитів, що призвело до затвердження необґрунтованих бюджетних призначень або необґрунтованих бюджетних асигнувань	510 – 850	850 – 1 190
Порушення вимог Бюджетного кодексу України під час здійснення попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку і термінів здійснення такої оплати		

1	2	3
Здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань за відсутності підтвердних документів чи включення до платіжних документів недостовірної інформації, а також безпідставна відмова у проведенні платежу органами, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів		
Порушення вимог Бюджетного кодексу України під час здійснення витрат Державного бюджету України (місцевого бюджету) у разі несвоєчасного набрання чинності законом про Державний бюджет України (несвоєчасного ухвалення рішення про місцевий бюджет) на відповідний рік		
Узяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, установлених Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України на відповідний рік	850 – 1 190	1 190 – 1 445
Включення до складу спеціального фонду бюджету надходжень із джерел, не зарахованих до таких Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України на відповідний рік		
Зарахування доходів бюджету на будь-які рахунки, крім єдиного казначейського рахунка (за винятком коштів, що отримують установи України, які функціонують за кордоном), а також акумулювання їх на рахунках органів, що контролюють стягнення надходжень бюджету		
Зарахування доходів бюджету до іншого, ніж визначено Бюджетним кодексом України чи законом про Державний бюджет України на відповідний рік, бюджету, у тому числі внаслідок здійснення розподілу податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів між бюджетами з порушенням визначених розмірів		
Здійснення державних (місцевих) запозичень, надання державних (місцевих) гарантій із порушенням вимог Бюджетного кодексу України		
Ухвалення рішень, що призвели до перевищення граничних обсягів державного (місцевого) боргу чи граничних обсягів надання державних (місцевих) гарантій		
Розміщення тимчасово вільних коштів бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу України		
Створення позабюджетних фондів, порушення вимог Бюджетного кодексу України до відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів		
Надання кредитів із бюджету чи повернення кредитів до бюджету з порушенням вимог Бюджетного кодексу України та/або встановлених умов кредитування бюджету		
Здійснення бюджетними установами запозичень у будь-якій формі або надання бюджетними установами юридичним чи фізичним особам кредитів із бюджету, усупереч Бюджетному кодексу України		
Порушення вимог Бюджетного кодексу України до виділення коштів із резервного фонду бюджету		

1	2	3
Здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які, відповідно до Бюджетного кодексу України, мають проводити з іншого бюджету		
Здійснення видатків бюджету чи надання кредитів із бюджету без установлених бюджетних призначень або з їхнім перевищенням, у супереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік	1 190 – 1 445	1 445 – 1 700
Нецільове використання бюджетних коштів		
Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету, у супереч закону		
Здійснення видатків на утримання бюджетної установи одночасно з різних бюджетів, у супереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік		

Слід зазначити, що описані в табл. 55 порушення бюджетного законодавства України, переважно, супроводжують порушення законодавства з фінансових питань і законодавства про закупівлі, відповідальність за які передбачено ст. 164-2 та 164-14 Кодексу законів України про адміністративні правопорушення, відповідно. Мінімальні штрафні санкції за ст. 164-2 і 164-14 – 136 та 11 900 грн, максимальні – 340 та 25 500 грн, відповідно [22].

Кримінальну відповідальність за бюджетні правопорушення застосовують, згідно з вимогами ст. 210 та 211 Кримінального кодексу України (табл. 56).

Таблиця 56

Кримінальна відповідальність за порушення бюджетного законодавства [26]

Виявлені бюджетні правопорушення	Відповідальність за дії, учинені службовою особою
1	2
Нецільове використання бюджетних коштів службовою особою, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів із бюджету без установлених бюджетних призначень або з їхнім перевищенням, у супереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік, якщо предметом таких дій були бюджетні кошти: у великих розмірах (понад 500 ПМ*)	Штраф 1 700 – 5 100 грн; або виправні роботи на термін до двох років; або обмеження волі на термін до трьох років, із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на термін до трьох років або без такого

1	2
в особливо великих розмірах (понад 1 500 ПМ), або вчинені повторно, або за попередньою змовою групою осіб	Обмеження волі на термін від двох до п'яти років; або позбавлення волі на термін від двох до шести років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на термін до трьох років
Видання службовою особою нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету, усупереч закону, якщо предметом таких дій були бюджетні кошти: у великих розмірах (понад 500 ПМ)	Штраф 1 700 – 6 800 грн; або виправні роботи на термін до двох років; або обмеження волі на термін до п'яти років; або позбавлення волі на термін до чотирьох років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на термін до трьох років
в особливо великих розмірах (понад 1 500 ПМ) або вчинені повторно	Позбавлення волі на термін від двох до шести років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на термін до трьох років

* Величина прожиткового мінімуму (ПМ) на працездатну особу (у розрахунку на місяць), встановлена чинним законодавством станом на 1 січня звітного року.

5.3. Результати здійснення контрольних заходів органами бюджетного та податкового контролю

Завдання: ознайомитися з результатами роботи органів державного контролю за дотриманням бюджетного й податкового законодавства, проаналізувати виявлені порушення та заходи, ужиті щодо порушників, виявити обсяги незаконно використаних коштів і суми, повернуті контролюючими органами до бюджету.

Час: 60 хвилин.

Матеріали: мультимедійний проектор, мережа Internet, папір.

Інструкція: тренери пропонують для чотирьох сформованих груп студентів підготувати короткі повідомлення-презентації (до трьох хвилин) про результати контрольної діяльності протягом останніх кількох років таких державних органів, як: 1) Рахункова палата; 2) Державна казначейська служба України; 3) Державна аудиторська служба України; 4) Державна фіскальна служба України.

Закінчення: студенти шляхом голосування визначають кращу презентацію, тренер підсумовує результати роботи команд.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Підготовка презентацій, відповідно до поставлених перед студентами завдань, потребує виконання якісної пошукової роботи на офіційних сайтах державних органів [32 – 35; 38] та в наукових періодичних журналах. Описуючи контрольні заходи, ужиті *Рахунковою палатою*, доцільно ознайомитися з офіційними повідомленнями, прес-релізами, бюлетенями цього органу. Варто звернути увагу на виявлені Рахунковою палатою недоліки під час формування дохідної частини Державного бюджету України, фінансування видатків та здійснення операцій кредитування, недоліки та порушення, допущені в ході фінансування бюджетного дефіциту, формування та обслуговування державного та гарантованого державою боргу, порушення щодо розподілу та використання міжбюджетних трансфертів тощо.

Досліджуючи показники контрольної роботи *Державної казначейської служби України*, необхідно розглянути підсумки здійсненого попереднього та поточного контролю працівниками органів Державної казначейської служби України, результати застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, у тому числі кількість зроблених попереджень, інформацію про найбільш суттєві запобігання порушенням бюджетного законодавства під час обслуговування коштів Державного та місцевих бюджетів, відомості щодо усунутих правопорушень тощо.

Розглядаючи результати контрольної діяльності *Державної аудиторської служби України*, необхідно дослідити інформацію, наведену в аналітичних і статистичних звітах цього контролюючого органу, зокрема з'ясувати кількість ужитих контрольних заходів за їхніми видами, кількість та обсяги виявлених фінансових порушень, проаналізувати заходи, ужиті за результатами перевірок із виокремленням кількості осіб, притягнутих до адміністративної, дисциплінарної та кримінальної відповідальності, ознайомитися з інформацією про стан усунення фінансових порушень, розглянути конкретні приклади порушень фінансово-бюджетної дисципліни окремими установами та організаціями тощо.

Вивчаючи результати контрольної діяльності *Державної фіскальної служби України*, необхідно звернути увагу на кількість здійснених виїзних та камеральних перевірок фахівцями служби, проведені донарахування сум обов'язкових платежів загалом і за окремими податками та зборами, застосовані штрафні санкції до порушників податкового законодавства,

ознайомитися з динамікою прострочених платежів до бюджету, у тому числі за основними бюджетоформувальними податками, розглянути результати ужитих заходів із боротьби з податковими шахрайствами тощо.

5.4. Набуття практичних навичок у контролі за правомірністю планування та виконання бюджетних показників

Завдання: набуття досвіду перевірки розрахунків бюджетних показників та визначення їхньої достовірності.

Час: 60 хвилин.

Матеріали: картки із завданнями, мережа Internet, папір.

Інструкція: наприкінці четвертого дня тренінгу тренери пропонують п'яти сформованим групам студентів підготувати картки із практичними ситуаціями для наступного обміну між собою та виконання передбачених у картках завдань. Сутність завдань має передбачати перевірку іншими учасниками тренінгу наведених у картках розрахунків бюджетних показників. Обмін картками із завданнями відбувається п'ятого дня тренінгу. Після ознайомлення з розрахунками, наведеними в картках, та виправлення допущених у них помилок студенти повертають картки назад до груп, від яких вони їх отримали. Учасники груп-опонентів перевіряють правомірність зроблених виправлень та в разі незгоди з ними дають можливість студентам групи, які виконували завдання, ознайомитися із власним варіантом виконання розрахунків. Спірні питання, що виникають у таких ситуаціях, допомагає вирішити тренер.

Закінчення: тренери підсумовують результати виконаної роботи та називають групи студентів, які найкраще впоралися з поставленими перед ними завданнями.

Приклади розрахунків та форм звітності для перевірки студентами

Приклад 1. У штаті вищого навчального закладу IV рівня акредитації заплановано додаткову посаду доцента, кандидата економічних наук, доцента зі стажем педагогічної роботи вісім років. Економічний відділ навчального закладу зробив розрахунки та визначив такі додаткові видатки закладу освіти за статтями 2111 та 2120:

Видатки за статтею 2111:

посадовий оклад працівника становить $1\,450 \times 3,42 = 4\,959$ грн;

доплата за вчений ступінь – $4\,959 \times 15\% = 743,85$ грн;

доплата за стаж педагогічної роботи – $4\,959 \times 10\% = 495,90$ грн;
 разом місячні видатки на оплату праці – $6\,198,75$ грн;
 річні видатки на оплату праці – $6\,198,75 \times 12 = 74\,385$ грн.

Видатки за статтею 2120: $74\,385 \times 36,3\% = 27\,001,76$ грн.

Приклад 2. Фахівці фінансового управління під час складання проєкту міського (міста обласного значення) бюджету на плановий рік запланували такі надходження за податками (табл. 57).

Таблиця 57

**План надходжень за податками
до бюджету міста обласного значення (витяг)**

Назви доходів, згідно із класифікацією доходів бюджету	Планова загальна сума нарахованого податку, тис. грн	Сума податку, що залишають у розпорядженні міської ради, тис. грн
Податок на доходи фізичних осіб, що сплачують податкові агенти, із доходів платника податку у ви- гляді заробітної плати	450 000	337 500
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	318	286,2
Податок на додану вартість із ви- роблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	950 000	190 000
Акцизний податок із реалізації суб'- єктами господарювання роздрібної торгівлі підакцизних товарів	42 300	42 300
Земельний податок із юридичних осіб	16 150	9 690

Приклад 3. Фахівці Державної казначейської служби України сформува-
ли Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету селищної ради
(табл. 58).

Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету селищної ради

Назви груп	Залишки на початок звітнього року, грн
Інші депозити місцевого бюджету	48 100,00
Кредити, надані з місцевого бюджету	42 978,00
Разом активи	12 470 827,08
Баланс	12 470 827,08
Кошти загального фонду місцевих бюджетів	7 526 056,38
Кошти спеціального фонду місцевих бюджетів, які направляються на спеціальні видатки	3 886 709,28
Особові та спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і спеціальні реєстраційні рахунки отримувачів коштів за спеціальним фондом місцевого бюджету	968 983,42
Разом кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів	11 381 749,08
Розрахунки за операціями із кредитами місцевого бюджету	48 100,00
Інші розрахунки за коштами місцевого бюджету	42 978,00
Разом розрахунки	91 078,00
Баланс	12 472 827,08
Результат виконання місцевого бюджету	12 379 749,08

Довідкова інформація. Відомо, що складові частини активу Балансу наведено у звіті без помилок.

Інформація, рекомендована для ознайомлення

Під час розроблення завдань за цим розділом роботи студентам необхідно використовувати здобуті під час тренінгу знання, пропонуючи для перевірки окремі розрахунки, наприклад: планових показників доходів чи видатків бюджету, величини його фінансування тощо; складені документи, зокрема: кошториси бюджетних установ, лімітні довідки, плани асигнувань, платіжні доручення, форми фінансової та бюджетної звітності про виконання бюджетів тощо. Контроль за правомірністю виконаних розрахунків, сформованих документів та форм звітності здійснюють із посиленням на норми чинного законодавства.

Структура звіту із тренінгу

За результатами проходження тренінгу студенти формують та захищають звіт, що повинен мати таку структуру:

Вступ.

1. Базові засади бюджетного планування.
2. Виконання бюджету.
3. Бухгалтерський облік виконання бюджетів.
4. Звітність про виконання бюджетів.
5. Контроль за виконанням бюджету.

Висновки.

Додатки.

У *вступі* описують особливості та переваги такої форми навчання, як тренінг; визначають його мету та основні завдання.

За *кожним пунктом* звіту із тренінгу студенти здійснюють стислий теоретичний огляд відповідного питання, визначають основні найбільш цікаві, неординарні, складні, абсолютно нові речі, про які вони дізналися чи з якими зіткнулися під час виконання поставлених завдань.

Окремо в межах кожного питання здійснюють передбачені програмою тренінгу розрахунки, які виконували студенти індивідуально чи у групах, дають необхідні пояснення до них, обґрунтовують визначені в документах та звітності про виконання бюджетів показники.

У *висновках* характеризують основні результати тренінгу, називають набуті студентами компетентності та дають оцінку як власної роботи учасників, так і роботи їхніх команд та тренерів.

У *додатках* необхідно вмістити сформовані під час проходження тренінгу документи, фінансові та бюджетні звіти, слайди із презентаціями тощо.

Використана та рекомендована література

1. Бюджетна система : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с.
2. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова та ін. ; за заг. ред. В. Федосова. – Київ : КНЕУ, 2004. – 864 с.
3. Бюджетний менеджмент : підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. В. Погріщук. – Тернопіль : Крок, 2015. – 522 с.
4. Економіка підприємства : формування компетентностей на основі тренінгів : навч.-практ. посіб. / Афанасьєв М. В. та ін. ; за ред. М. В. Афанасьєва ; Харків. нац. екон. ун-т. – Харків : ІНЖЕК, 2013. – 356 с.
5. Желюк Л. О. Бухгалтерський облік виконання бюджетів / Л. О. Желюк, Ю. М. Іванечко, М. Р. Лучко. – Тернопіль : Вид. "Економічна думка", 2006. – 306 с.
6. Зварич О. В. Податкові надходження: методологія прогнозування : монографія / О. В. Зварич. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. – 444 с.
7. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / Л. Є. Клець. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
8. Кондусова Л. Ф. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / Л. Ф. Кондусова, В. І. Грачов, І. П. Отенко. – Харків : ХНЕУ, 2005. – 248 с.
9. Стоян В. І. Казначейська система виконання бюджету : навч. посіб. / В. І. Стоян, В. М. Русін. – Тернопіль : Астон, 2015. – 372 с.
10. Стоян В. І. Казначейська система : підручник / В. І. Стоян, О. С. Даневич, М. Й. Мац. – 3-тє вид., змін. й доп. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 868 с.
11. Управління Державним бюджетом України : підручник / колектив авторів [заг. ред. М. Я. Азарова]. – Київ : Міністерство фінансів України, 2010. – 816 с.
12. Юшко С. В. Бюджетна система : навч. посіб. / С. В. Юшко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 352 с.
13. Аналітична доповідь до Щорічного послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf.
14. Бюджетний кодекс України : Закон України № 2456-VI від 8 липня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1452768931925726>.

15. Державна програма активізації розвитку економіки на 2013 – 2014 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27 лютого 2013 року № 187 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/187-2013-п>.

16. Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетних програм, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10 грудня 2010 року № 1536 (у ред. наказу Міністерства фінансів України від 15 червня 2015 року № 553) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1353-10>.

17. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

18. Інструкція з підготовки бюджетних запитів, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 6 червня 2012 року № 687 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1057-12>.

19. Інструкція по застосуванню Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання Державного та місцевих бюджетів, затверджена наказом Державного Казначейства України від 28 листопада 2000 року № 119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category;jsessionid=18D55ED7B45A59A26C22CB6314622F1D?cat_id=215068&page=0.

20. Інструкція про складання органами Державної казначейської служби України звітності про виконання Державного бюджету, затверджена наказом Державної казначейської служби України від 13 лютого 2012 року № 52. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category;jsessionid=18D55ED7B45A59A26C22CB614622F1D?cat_id=215068&page=0.

21. Кодекс законів про працю України : Закон Української РСР № 322-VIII від 10 грудня 1971 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1465810930134527>.

22. Кодекс України про адміністративні правопорушення, затверджений Постановою Верховної Ради Української РСР від 7 грудня 1984 року № 8074-10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1445579913430515>.

23. Конституція України : Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/print1443284177666658>.

24. Концепція застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2002 року № 538-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-р>.

25. Концепція реформування місцевих бюджетів, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 308-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/308-2007-р>.

26. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1433832865523972>.

27. Методичні рекомендації щодо переліку підтвердних документів, які надаються розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів на стадії реєстрації зобов'язань та оплати рахунків, затверджені наказом Державного казначейства України від 14.09.2010 р. № 330 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DKU1033.html.

28. Методичні рекомендації щодо порядку застосування органами Державної казначейської служби України заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, затверджені наказом Державної казначейської служби України від 29 грудня 2012 року № 394 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/215061>.

29. Міжгалузеві норми споживання електричної та теплової енергії для установ і організацій бюджетної сфери України, затверджені наказом Державного комітету України з енергозбереження від 25 жовтня 1999 року № 91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0175-00>.

30. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України № 2801-XII від 19.11.1992 р. // Відомості Верховної Ради України від 26.01.1993 р. – № 4. – Ст. 19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/ed20120402.

31. Основні прогностичні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2014 рік, схвалені Постановою Кабінету Міністрів

України від 18 грудня 2013 року № 978 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/978-2013-п>.

32. Офіційний веб-сайт Державної аудиторської служби України. – Режим доступу : <http://www.dkrs.gov.ua>.

33. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://treasury.gov.ua>.

34. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

35. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

36. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

37. Офіційний веб-сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

38. Офіційний веб-сайт Рахункової палати України. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua>.

39. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 2 червня 2013 року № 611 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13>.

40. План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затверджений наказом Державної казначейської служби України від 28 листопада 2000 року № 119 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category?catid=215068&page=0>.

41. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1445579913430515>.

42. Порядок безспірного вилучення коштів з місцевих бюджетів, витрачених на здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які мають проводитися з іншого бюджету, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2003 року № 386 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/386-2003-п>.

43. Порядок відкриття аналітичних рахунків для обліку операцій по виконанню бюджетів в системі Державної казначейської служби України, затверджений наказом Державної казначейської служби України від

27.12.2013 р. № 217 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category;jsessionid=945C12C3D7995AE4243B9805495E7955?cat_id=215068&page=1.

44. Порядок відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 22 червня 2012 року № 758 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12/print1445579913430515>.

45. Порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій по виконанню місцевих бюджетів, затверджений наказом Державного казначейства України від 14 грудня 2007 року № 233 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/215068>.

46. Порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій по виконанню державного бюджету, затверджений наказом Державного казначейства України від 11 серпня 2008 року № 327 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/215068>.

47. Порядок зупинення операцій з бюджетними коштами, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 19 січня 2011 року № 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/21-2011-п>.

48. Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24 грудня 2012 року № 1407 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13/print1465810930134527>.

49. Порядок казначейського обслуговування доходів та інших надходжень державного бюджету, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29 січня 2013 року № 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0291-3/print1443284177666658>.

50. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 23 серпня 2012 року № 938 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12/print1465810930134527>.

51. Порядок повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету в разі їх нецільового використання, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 2010 року № 1163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1163-2010-п>.

52. Порядок призупинення бюджетних асигнувань, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 15 травня 2002 року № 319 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0467-02>.

53. Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 2 березня 2012 року № 309 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12/print1443284177666658>.

54. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-p/print1465810930134527>.

55. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52941.

56. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2016 рік" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56449.

57. Пояснювальна записка до проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2017 рік" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60032.

58. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2002 р. № 1098 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 14.01.2008 р. № 19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>.

59. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України від 14 січня 2011 року № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF11003.html.

60. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України № 79-VIII від 28.12.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19/print1465810930134527>.

61. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : щорічне послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/docs/posl.pdf>.

62. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : щорічне послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia_2013-c7954.pdf.

63. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році : послання Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1552759>.

64. Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 409 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/409-2014-п>.

65. Про Державну аудиторську службу України : положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 року № 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п>.

66. Про Державну казначейську службу України : положення, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п>.

67. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19/print1443284177666658>.

68. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України № 1768-III від 01.06.2000 р. // Офіційний вісник України від 14.07.2000 р. – № 26. – С. 1. – Ст. 1078. – Код акту 16163/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.

69. Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 26 серпня 2014 року № 836 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1103-14>.

70. Про загальну середню освіту : Закон України № 651-XIV від 13.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.

71. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету : наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2002 ро-

ку № 57 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02/print1445579913430515#n314>.

72. Про затвердження типової відомчої класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2011 р. № 96 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF11123.html.

73. Про затвердження форм документів у сфері публічних закупівель : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 22.03.2016 р. № 490 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0449-16>.

74. Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти : Постанова Кабінету Міністрів від 23 квітня 2014 року № 117 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/117-2014-п>.

75. Про організацію роботи зі складання Державною казначейською службою України звітності про виконання місцевих бюджетів : наказ Міністерства фінансів України від 30 січня 2012 року № 60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category;jsessionid=18D55ED7B45A59A26C22CB6314622F1D?cat_id=215068&page=0.

76. Про організацію роботи зі складання Державною казначейською службою України звітності про виконання Зведеного бюджету України, Державного бюджету України і місцевих бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя : наказ Міністерства фінансів України від 28 грудня 2011 року № 1774 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category;jsessionid=18D55ED7B45A59A26C22CB6314622F1D?cat_id=215068&page=0.

77. Про освіту : Закон України № 1060-XII від 23.05.1991 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради УРСР від 20.08.1991 р. – № 34. – Ст. 451. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

78. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання : Постанова Верховної Ради України від 4 грудня 2014 року № 22-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/22-19>.

79. Про публічні закупівлі : Закон України № 922-VIII від 25 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/922-19/print1445579913430515>.

80. Про Рахункову палату : Закон України № 576-VIII від 2 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19/print1465810930134527>.

81. Про складання Державною казначейською службою України звітності про виконання Зведеного бюджету України, Державного бюджету України і бюджетів Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя : інструкція, затверджена наказом Державної казначейської служби України від 13 лютого 2012 року № 53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/shodo-organizaciyi-roboti-derzhavnoyi-kaznacheiskoyi-sluzhbi-doc90941.html>.

82. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2015 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2014 року № 404 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/404-2014-p>.

83. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017 – 2019 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2015 року № 588 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/558-2015-p>.

84. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2017 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2018 і 2019 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 2016 року № 399 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/399-2016-p>.

85. Про схвалення Прогнозу показників Зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2011 – 2013 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2009 р. № 988 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/988-2009-p>.

86. Про схвалення Прогнозу показників Зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2013 і 2014 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 року № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/318-2012-p>.

87. Програма діяльності Кабінету Міністрів України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 11.12.2014 р. № 26-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/26-viii>.

88. Проект основних напрямів бюджетної політики на 2015 рік, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.04.2014 р.

№ 385-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50732.

89. Проект основних напрямів бюджетної політики на 2016 рік, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року № 314-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54761.

90. Проект основних напрямів бюджетної політики на 2017 рік, схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc41?pf3511=59706>.

91. Стратегія сталого розвитку "Україна-2020", схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.

92. Формула розподілу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 618 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-п>.

93. Формула розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до місцевого бюджету) між районним або міським (міста обласного значення) бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст, адміністративно підпорядкованих відповідному району або місту, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 року № 1149 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1149-2010-п/print1465810930134527>.

94. Формула розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2015 року № 435 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-2015-п>.

95. Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1452768931925726>.

96. Щодо організації роботи органів Державної казначейської служби України зі складання звітності про виконання місцевих бюджетів : наказ Державної казначейської служби України від 8 лютого 2012 року № 49 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category;jsessionid=18D55ED7B45A59A26C22CB6314622F1D?c_at_id=215068&page=0.

Додатки

Програма тренінгу з бюджетного менеджменту

№ п/п	Назви навчальних процедур	Методи/види активності	Тривалість процедури, хв	Компетентності, що набувають
1	2	3	4	5
День перший Вступна частина				
1	Вступне слово та налаштування тренінгової групи на роботу		10	Здатність до аналізу та синтезу
2	Презентація тренерів, цілей, завдань	Міні-лекція, банки візуального супроводу	10	Здатність до аналізу та синтезу
3	Знайомство з учасниками тренінгової групи, визначення їхніх сподівань від тренінгу		30	Здатність до аналізу та синтезу; управління інформацією і знаннями
4	Характеристика компетентностей, яких набувають учасники після проходження тренінгу	Міні-лекція	10	Здатність до аналізу та синтезу
5	Презентація програми тренінгу	Міні-лекція, банки візуального супроводу	15	Здатність до аналізу та синтезу

1	2	3	4	5
Основна частина. Бюджетне планування				
6	Оцінювання показників, що визначають вектори бюджетного планування	Робота в малих групах, мозкова атака, презентація	45	Здатність проводити дослідження та генерувати нові ідеї; здатність аналізувати бюджетну політику держави та обґрунтовувати напрями її вдосконалення
7	Сутність, завдання та методи бюджетного планування	Робота в малих групах	25	Здатність виявляти лідерські навички; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
8	Програмно-цільовий метод бюджетного планування	Робота в малих групах	40	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети; здатність застосовувати управлінські навички у сфері державних фінансів
9	Визначення загальних засад та набуття практичних навичок у формуванні бюджетних запитів	Міні-лекція, робота в малих групах	40	Здатність виявляти лідерські навички; здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів
10	Планування податкових надходжень бюджету	Міні-лекція, індивідуальна робота учасників	20	Здатність працювати автономно; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
11	Порівняння підходів до здійснення фінансового вирівнювання доходної бази місцевих бюджетів	Лекція проблемного характеру, індивідуальна робота учасників	20	Здатність працювати автономно; здатність вирішувати складні завдання та проблеми у процесі навчання
12	Підбиття підсумків та завершення роботи		5	
	Разом за перший день		270	

1	2	3	4	5
День другий Виконання бюджету				
1	Знайомство з основними документами, що застосовують у процесі виконання бюджету	Робота в малих групах, презентація	60	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети; здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів
2	Процедура відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України	Робота в малих групах, презентація	30	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
3	Основи виконання бюджету за доходами	Робота в малих групах, презентація	60	Здатність виявляти лідерські навички; здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів
4	Основи виконання бюджету за видатками	Міні-лекція, групова дискусія, рольова гра	90	Здатність проводити дослідження та генерувати нові ідеї; здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів у поєднанні з дослідницькими й управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності
5	Процедура здійснення публічних закупівель	Міні-лекція, групова дискусія	25	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети; здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів

1	2	3	4	5
6	Підбиття підсумків та завершення роботи		5	
	Разом за другий день		270	
День третій				
Бухгалтерський облік виконання бюджетів				
1	Організація бухгалтерського обліку виконання бюджету	Робота в малих групах, презентація, мозкова атака	65	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
2	План рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету	Міні-лекція, банки візуального супроводу	90	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети; здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів
3	Бухгалтерський облік операцій виконання бюджету	Групова дискусія	50	Здатність виявляти лідерські навички; здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних
4	Складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку	Міні-лекція, робота в малих групах	60	Здатність виявляти лідерські навички; здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів
5	Підбиття підсумків та завершення роботи		5	
	Разом за третій день		270	

1	2	3	4	5
День четвертий Звітність про виконання бюджетів				
1	Знайомство зі складом звітності про виконання Державного бюджету України	Робота в малих групах, банки візуального супроводу	30	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
2	Знайомство зі складом звітності про виконання місцевих бюджетів	Банки візуального супроводу	30	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів
3	Знайомство зі змістом та показниками звітності про виконання бюджетів	Міні-лекція, індивідуальна робота	20	Здатність працювати автономно; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
4	Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету	Міні-лекція, робота у групах, презентація	50	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети; здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики фінансового стану бюджету
5	Складання фінансової звітності про виконання Державного бюджету України	Робота у групах, групова дискусія, презентація	60	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних завдань у сфері державних фінансів

1	2	3	4	5
6	Складання фінансової звітності про виконання місцевого бюджету	Робота у групах, групова дискусія, презентація	70	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність вирішувати складні завдання та проблеми у процесі навчання
7	Видача завдань для наступного дня		5	
8	Підбиття підсумків та завершення роботи		5	
	Разом за четвертий день		270	
День п'ятий				
Контроль за виконанням бюджету				
1	Органи контролю за дотриманням бюджетного законодавства	Групова дискусія, банки візуального супроводу	45	Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту; здатність застосовувати управлінські навички у сфері державних фінансів
2	Порушення бюджетного законодавства та заходи впливу за вчинені бюджетні правопорушення	Міні-лекція, робота у групах	45	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів
3	Результати здійснення контрольних заходів органами бюджетного та податкового контролю	Робота у групах, презентація	60	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети; здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів

Закінчення додатка А

Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5
4	Набуття практичних навичок у контролі за правомірністю планування та виконання бюджетних показників	Групова дискусія	60	Здатність проводити дослідження та генерувати нові ідеї; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту
5	Презентація процедур публічних закупівель	Презентація	30	Здатність проводити дослідження та генерувати нові ідеї; здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту; здатність застосовувати управлінські навички у сфері державних фінансів
6	Підбиття підсумків проходження тренінгу та завершення роботи		30	
	Разом за п'ятий день		270	

**Структура складових частин професійних компетентностей, яких набувають студенти
після проходження тренінгу з бюджетного менеджменту,
за Національною рамкою кваліфікацій України**

Складові частини компетентностей, які формують у межах навчальної процедури	Пререквізити	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Оцінювання показників, що визначають вектори бюджетного планування					
Здатність здійснювати аналіз бюджетної політики держави та обґрунтовувати напрями її вдосконалення	Сутність бюджетно-податкової політики. Основні вимоги до якості показників, на підставі яких здійснюють бюджетне планування	Бюджетні показники, макропоказники економічного та соціального розвитку	Здійснювати обґрунтування якості макропоказників економічного та соціального розвитку; визначати ступінь виконання основних завдань бюджетної політики під час складання Державного бюджету України	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети	Здатність самостійно проводити дослідження; відповідальність за якість сформульованих висновків
Сутність, завдання та методи бюджетного планування					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Сутність планування та прогнозування	Знання базових засад бюджетного планування	Здійснювати ідентифікацію методів бюджетного планування	Уміння працювати в команді	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення та відповідати за них

1	2	3	4	5	6
Програмно-цільовий метод бюджетного планування					
Здатність застосовувати управлінські навички у сфері державних фінансів	Особливості програмно-цільового методу бюджетного планування	Знання завдань та методів бюджетного планування	Здійснювати ідентифікацію результативних показників бюджетних програм, аналізувати паспорти бюджетних програм та звіти про їхнє виконання	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети	Здатність самостійно ухвалювати рішення; відповідальність за обґрунтованість рішень
Визначення загальних засад та набуття практичних навичок у формуванні бюджетних запитів					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів	Сутність та призначення бюджетного запиту	Знання змісту та основ складання бюджетних запитів	Здійснювати аналіз бюджетних запитів, визначати обґрунтованість їхнього формування та взаємозв'язок між показниками	Уміння презентувати результати виконаної роботи	Здатність самостійно проводити дослідження; відповідальність за якість сформульованих висновків
Планування податкових надходжень бюджету					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Сутність податків, їхнє місце у формуванні доходів бюджету	Знання методичних підходів до планування податкових надходжень бюджету	Здійснювати розрахунки планових показників доходів бюджету	Здатність презентувати результати здійснених розрахунків	Здатність планувати показники доходів бюджету; відповідальність за якість та коректність розрахунків

1	2	3	4	5	6
Порівняння підходів до здійснення фінансового вирівнювання дохідної бази місцевих бюджетів					
Здатність вирішувати складні завдання та проблеми у процесі навчання	Сутність механізму горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій	Знання базових засад здійснення фінансового вирівнювання дохідної бази місцевих бюджетів	Здійснювати розрахунки планових показників міжбюджетних трансфертів	Уміння презентувати результати здійснених розрахунків	Здатність самостійно розраховувати обсяги міжбюджетних трансфертів; відповідальність за обґрунтованість розрахунків
Знайомство з основними документами, що застосовують у процесі виконання бюджету					
Здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних завдань у сфері державних фінансів	Сутність бюджетного розпису, складові частини бюджетної класифікації	Знання базових засад виконання бюджету	Здійснювати формування документів, що застосовують у процесі виконання бюджету	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети	Здатність самостійно укласти документи; відповідальність за правомірність укладання документів
Процедура відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Призначення та класифікація рахунків, що відкривають органи Державної казначейської служби	Знання порядку відкриття та закриття рахунків в органах Державної казначейської служби України	Здійснювати підготовку пакета документів для відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України	Уміння працювати в команді	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення та відповідати за них

1	2	3	4	5	6
Основи виконання бюджету за доходами					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів	Сутність виконання бюджету за доходами, місце та роль у цьому процесі Державної казначейської служби України	Знання базових засад виконання бюджету за доходами	Здійснювати формування платіжних реквізитів для розрахунків за податками та зборами; здійснювати розподіл податкових надходжень між бюджетами	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети	Здатність ухвалювати рішення та відповідати за їхню обґрунтованість
Основи виконання бюджету за видатками					
Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів у поєднанні з дослідницькими й управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності	Сутність виконання бюджету за видатками, місце та роль у цьому процесі Державної казначейської служби України	Знання базових засад узяття розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань та здійснення розрахунків із кредиторами	Здійснювати складання реєстрів бюджетних зобов'язань та бюджетних фінансових зобов'язань; здійснювати повноваження представників бюджетних установ та органу Державної казначейської служби України	Опанування технологій спілкування з розпорядниками бюджетних коштів, фахівцями органів Державної казначейської служби України	Здатність самостійно ухвалювати рішення; відповідальність за належне виконання функцій посадових осіб розпорядників бюджетних коштів та органу Державної казначейської служби України

1	2	3	4	5	6
Процедура здійснення публічних закупівель					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів	Сутність виконання бюджету за видатками, порядок придбання товарів за бюджетні кошти	Знання основ планування та особливостей здійснення закупівель за бюджетні кошти	Організувати та здійснити публічні закупівлі	Уміння працювати в команді та презентувати результати командної роботи	Здатність ухвалювати рішення та брати відповідальність за їхню якість
Організація бухгалтерського обліку виконання бюджету					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Призначення та завдання бухгалтерського обліку	Знання основ організації бюджетного обліку	Визначати складові частини системи бюджетного обліку, знати функції, особливості організації та ведення бюджетного обліку	Уміння працювати в команді	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення та відповідати за них
План рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету					
Здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів	Основи бухгалтерського обліку виконання бюджету	Усвідомлення призначення рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету	Ідентифікувати рахунки бюджетного обліку, визначати перелік основних операцій за дебетом та кредитом рахунків	Здатність демонструвати результати дослідження	Здатність визначати призначення рахунків бюджетного обліку, відповідати за обґрунтованість власних рішень

1	2	3	4	5	6
Бухгалтерський облік операцій виконання бюджету					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів	Основи організації бухгалтерського обліку виконання бюджету	Знання базових засад здійснення бюджетного обліку	Складати бухгалтерські записи за операціями бюджетного обліку	Уміння працювати в команді та презентувати результати командної роботи	Здатність забезпечувати ведення бухгалтерського обліку; відповідальність за стан бухгалтерського обліку
Складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів	Бухгалтерський баланс та його складові частини	Знання базових засад формування Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету	Складати Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку виконання бюджету	Уміння працювати в команді	Здатність заповнювати та звіряти показники Звіту про фінансовий стан; відповідальність за правильність формування звіту
Знайомство зі складом звітності про виконання Державного бюджету України					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Розмежування звітності розпорядників та отримувачів бюджетних коштів та звітності про виконання бюджету	Річна звітність про виконання Державного бюджету України; періодична звітність про виконання Державного бюджету України	Ідентифікувати форми бюджетної та фінансової звітності про виконання Державного бюджету України та володіти інформацією про періодичність її складання	Уміння працювати в команді та презентувати результати командної роботи	Здатність визначати склад звітності про виконання бюджету та відповідати за ухвалені рішення

1	2	3	4	5	6
Знайомство зі складом звітності про виконання місцевих бюджетів					
Здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних та наукових завдань у сфері державних фінансів	Розмежування звітності розпорядників та отримувачів бюджетних коштів та звітності про виконання бюджету	Річна звітність про виконання місцевого бюджету; періодична звітність про виконання місцевого бюджету	Ідентифікувати форми бюджетної та фінансової звітності про виконання місцевого бюджету та володіти інформацією про періодичність її складання	Уміння демонструвати результати роботи	Здатність визначати склад звітності та відповідати за ухвалені рішення
Знайомство зі змістом та показниками звітності про виконання бюджетів					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Склад звітності про виконання бюджету	Знання змісту форм звітності про виконання бюджету та їхніх окремих показників	Ідентифікувати показники бюджетної та фінансової звітності про виконання Державного бюджету України	Уміння демонструвати результати роботи	Здатність самостійно ідентифікувати показники звітності та відповідати за ухвалені рішення
Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету					
Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики фінансового стану бюджету	Фінансова звітність про виконання бюджету	Знання змісту статей Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету	Здійснювати складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету	Уміння працювати в команді	Здатність самостійно складати Баланс бюджету; відповідальність за правильність формування звіту

1	2	3	4	5	6
Складання фінансової звітності про виконання Державного бюджету України					
Здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів	Склад та показники фінансової звітності про виконання Державного бюджету України	Знання змісту та порядку погодження показників окремих форм фінансової звітності про виконання Державного бюджету України	Здійснювати складання форм фінансової звітності про виконання Державного бюджету України	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети	Здатність самостійно скласти фінансову звітність про виконання бюджету та відповідати за обґрунтованість наведених у ній показників
Складання фінансової звітності про виконання місцевого бюджету					
Здатність вирішувати складні завдання та проблеми у процесі навчання	Склад та показники фінансової звітності про виконання місцевого бюджету	Знання змісту та порядку погодження показників окремих форм фінансової звітності про виконання місцевого бюджету	Здійснювати складання форм фінансової звітності про виконання місцевого бюджету	Здатність до мотивації та досягнення спільної мети	Здатність самостійно скласти фінансову звітність про виконання бюджету та відповідати за обґрунтованість наведених у ній показників
Органи контролю за дотриманням бюджетного законодавства					
Здатність застосовувати управлінські навички у сфері державних фінансів	Сутність і призначення Державного фінансового контролю	Знання базових засад контролю в бюджетному процесі	Визначати контрольні повноваження органів Державної влади	Уміння працювати в команді	Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення та відповідати за них

1	2	3	4	5	6
Порушення бюджетного законодавства та заходи впливу за вчинені бюджетні правопорушення					
Здатність використовувати положення та методи дослідження інших наук для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів	Контроль за виконанням бюджету	Відповідальність за порушення бюджетного законодавства	Визначати заходи впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства	Уміння демонструвати результати виконаної роботи	Здатність ухвалювати рішення та відповідати за їхню обґрунтованість
Результати здійснення контрольних заходів органами бюджетного та податкового контролю					
Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань у сфері державних фінансів	Завдання і функції органів влади, що здійснюють контроль за дотриманням бюджетного та податкового законодавства	Знання сфер контрольних повноважень Рахункової палати, Державної казначейської служби України, Державної аудиторської служби України, Державної фіскальної служби України	Визначати результати контрольної діяльності органів Державної влади за дотриманням бюджетного та податкового законодавства	Уміння працювати в команді та презентувати результати командної роботи	Здатність ефективно здійснювати пошук актуальної інформації; відповідальність за якість сформованих презентацій

Закінчення додатка Б

Закінчення табл. Б.1

1	2	3	4	5	6
Набуття практичних навичок у контролі за правомірністю планування та виконання бюджетних показників					
Здатність демонструвати поглиблені знання у сфері бюджетного менеджменту	Бюджетний контроль. Органи бюджетного контролю. Відповідальність за бюджетні правопорушення	Знання основ здійснення контрольної діяльності	Здійснювати контроль за плануванням та виконанням показників бюджету	Уміння демонструвати результати виконаної роботи	Здатність ефективно контролювати дотримання бюджетного законодавства. Відповідальність за помилки, допущені в розрахунках бюджетних показників

Форма паспорта бюджетної програми

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ / розпорядчий документ

(найменування головного розпорядника коштів місцевого бюджету)
наказ

(назва місцевого фінансового органу)

№ _____

ПАСПОРТ

бюджетної програми місцевого бюджету на _____ рік

1. _____
(КПКВК МБ) (найменування головного розпорядника)

2. _____
(КПКВК МБ) (найменування відповідального виконавця)

3. _____
(КПКВК МБ) (КФКВК)¹ (найменування бюджетної програми)

4. Обсяг бюджетних призначень / бюджетних асигнувань – _____ тис. грн, у тому числі загального фонду – _____ тис. грн та спеціального фонду – _____ тис. грн.

5. Підстави для виконання бюджетної програми _____

6. Мета бюджетної програми _____

7. Підпрограми, спрямовані на досягнення мети, визначеної паспортом бюджетної програми

№ п/п	КПКВК	КФКВК	Назва підпрограми

8. Обсяги фінансування бюджетної програми в розрізі підпрограм та завдань (тис. грн)

№ п/п	КПКВК	КФКВК	Підпрограма/завдання бюджетної програми ²	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1	2	3	4	5	6	7
			Підпрограма			
			Приклад			
			...			
			Усього			

9. Перелік регіональних цільових програм, які виконуються у складі бюджетної програми (тис. грн)

Назва регіональної цільової програми та підпрограми	КПКВК	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1	2	3	4	5
Регіональна цільова програма 1				
Підпрограма 1				
Підпрограма 2				
...				
Усього				

10. Результативні показники бюджетної програми в розрізі підпрограм і завдань

№ п/п	КПКВК	Назва показника	Одиниця вимірювання	Джерело інформації	Значення показника
1	2	3	4	5	6
		Підпрограма			
		Завдання			
1		затрат			
2		продукту			
3		ефективності			
4		якості		х	
		...			

11. Джерела фінансування інвестиційних проектів у розрізі підпрограм² (тис. грн)

Код	Найменування джерел надходжень	КПКВК	Касові видатки станом на 1 січня звітного періоду			План видатків звітного періоду			Прогноз видатків до кінця реалізації інвестиційного проекту ³			Пояснення, що характеризують джерела фінансування
			загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	загальний фонд	спеціальний фонд	разом	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Підпрограма 1											
	Інвестиційний проект 1											

Закінчення додатка В

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Находження із бюджету											
	Інші джерела фінансування (за видами)		x			x			x			
	...											
	Інвестиційний проект 2											
	...											
	Усього											

¹ Код функціональної класифікації видатків та кредитування бюджету вказується лише у випадку, коли бюджетна програма не поділяється на підпрограми.

² Пункт 11 заповнюється тільки для затверджених у місцевому бюджеті видатків / надання кредитів на реалізацію інвестиційних проектів (програм).

³ Прогноз видатків до кінця реалізації інвестиційного проекту зазначається з розбивкою за роками.

Керівник установи головного розпорядника

бюджетних коштів _____

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Керівник фінансового органу _____

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Форма лімітної довідки про бюджетні асигнування та кредитування

ЛІМІТНА ДОВІДКА ПРО БЮДЖЕТНІ АСИГНУВАННЯ ТА КРЕДИТУВАННЯ на _____ рік

Видана _____
(назва установи, яка видала лімітну довідку)

_____ (назва установи, якій видається лімітна довідка)

Підстава: _____

1) з _____ бюджету
за _____

(код та назва програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету / тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів)

виділено _____, у тому числі на: _____ грн

Назва видатків за економічною класифікацією видатків бюджету та класифікацією кредитування бюджету	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд
Видатки споживання – разом, із них:			
оплата праці			
оплата комунальних послуг та енергоносіїв			
Видатки розвитку			
Повернення кредитів до бюджету			
Надання кредитів із бюджету			
Усього			

2) У сумі асигнувань загального фонду бюджету враховано витрати на утримання:

3) *Помісячні обсяги асигнувань та надання кредитів загального фонду бюджету встановлено такі:

січень	лютий	березень	квітень	травень	червень
липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень

4) Проекти кошторису, плану асигнувань (за винятком надання кредитів із бюджету) загального фонду бюджету, плану надання кредитів із загального фонду бюджету, плану використання бюджетних коштів, помісячного плану використання бюджетних коштів, плану спеціального фонду державного бюджету (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків), штатного розпису установи на _____ рік зі зведеними даними та розрахунками мають бути подані на затвердження до _____

(число, місяць, рік)

Керівник _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

М. П. _____
(число, місяць, рік)

Місцеві фінансові органи самостійно приймають рішення щодо потреби подання таких показників.

Форма кошторису бюджетної установи

Затверджений у сумі _____

_____ (сума словами та цифрами)

_____ (посада)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

_____ (число, місяць, рік)

М. П.

КОШТОРИС

на _____ рік

(код за ЄДРПОУ та найменування бюджетної установи)

(найменування міста, району, області)

Вид бюджету _____

код та назва відомчої класифікації видатків та кредитування _____,

код та назва програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету _____

(код та назва тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів) _____

(грн)

Найменування	Код	Усього на рік		РАЗОМ
		загальний фонд	спеціальний фонд	
1	2	3	4	5
НАДХОДЖЕННЯ – усього	X			
Надходження коштів із загального фонду бюджету	X			
Надходження коштів із спеціального фонду бюджету, у т. ч.	X			
надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами, згідно із законодавством, у т. ч. (розписати за підгрупами)	250100	X		
інші джерела власних надходжень бюджетних установ	250200	X		
(розписати за підгрупами)				
інші надходження, у т. ч.		X		
інші доходи (розписати за кодами класифікації доходів)		X		
фінансування (розписати за кодами класифікації фінансування за типом боргового зобов'язання)		X		
повернення кредитів до бюджету (розписати за кодами програмної класифікації видатків та кредитування, класифікації кредитування)		X	*	*
ВИДАТКИ ТА НАДАННЯ КРЕДИТІВ – усього				
Поточні видатки	2000			
Оплата праці	2110			
<i>Заробітна плата</i>	2111			
<i>Грошове забезпечення військовослужбовців</i>	2112			
Нарахування на оплату праці	2120			
Використання товарів і послуг	2200			

Продовження додатка Е

1	2	3	4	5
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	2210			
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	2220			
Продукти харчування	2230			
Оплата послуг (крім комунальних)	2240			
Видатки на відрядження	2250			
Видатки та заходи спеціального призначення	2260			
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2270			
<i>Оплата теплопостачання</i>	2271			
<i>Оплата водопостачання та водовідведення</i>	2272			
<i>Оплата електроенергії</i>	2273			
<i>Оплата природного газу</i>	2274			
<i>Оплата інших енергоносіїв</i>	2275			
Дослідження та розробки, окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм	2280			
<i>Дослідження та розробки, окремі заходи розвитку з реалізації державних (регіональних) програм</i>	2281			
<i>Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку</i>	2282			
Обслуговування боргових зобов'язань	2400			
Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань	2410			
Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань	2420			
Поточні трансферти	2600			
Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	2610			
Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів	2620			
Поточні трансферти урядам іноземних держав та міжнародним організаціям	2630			
Соціальне забезпечення	2700			
<i>Виплата пенсій і допомоги</i>	2710			
<i>Стипендії</i>	2720			
<i>Інші виплати населенню</i>	2730			
Інші поточні видатки	2800			
Капітальні видатки	3000			
Придбання основного капіталу	3100			
Придбання обладнання та предметів довгострокового користування	3110			
Капітальне будівництво (придбання)	3120			
<i>Капітальне будівництво (придбання) житла</i>	3121			
<i>Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів</i>	3122			
Капітальний ремонт	3130			
<i>Капітальний ремонт житлового фонду (приміщень)</i>	3131			
<i>Капітальний ремонт інших об'єктів</i>	3132			
Реконструкція та реставрація	3140			
<i>Реконструкція житлового фонду (приміщень)</i>	3141			
<i>Реконструкція та реставрація інших об'єктів</i>	3142			

Закінчення додатка Е

1	2	3	4	5
<i>Реставрація пам'яток культури, історії та архітектури</i>	3143			
Створення державних запасів і резервів	3150			
Придбання землі та нематеріальних активів	3160			
Капітальні трансферти	3200			
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	3210			
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	3220			
Капітальні трансферти урядам іноземних держав та міжнародним організаціям	3230			
Капітальні трансферти населенню	3240			
Надання внутрішніх кредитів	4110			
<i>Надання кредитів органам Державного управління інших рівнів</i>	4111			
<i>Надання кредитів підприємствам, установам, організаціям</i>	4112			
<i>Надання інших внутрішніх кредитів</i>	4113			
Надання зовнішніх кредитів	4210			
Нерозподілені видатки	9000			

* Суму проставляють за кодом, відповідно до класифікації кредитування бюджету, та не враховують у рядку "НАДХОДЖЕННЯ – усього".

Керівник

(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник бухгалтерської служби / начальник
планово-фінансового підрозділу

(підпис) (ініціали та прізвище)

(число, місяць, рік)

М. П.

Закінчення додатка Ж

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	2220													
Продукти харчування	2230													
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	2270													
Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку з реалізації державних (регіональних) програм	2281													
Окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	2282													
Соціальне забезпечення	2700													
Інші видатки	5000*													
УСЬОГО														

233

Керівник

(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник бухгалтерської служби / начальник планово-фінансового підрозділу)

(підпис) (ініціали та прізвище)

М. П. **

(число, місяць, рік)

* Технічний код, який містить всі коди економічної класифікації видатків бюджету, крім тих, що виділені окремо.

** Заповнюється розпорядниками нижчого рівня, крім головних розпорядників та національних вищих навчальних закладів, яким безпосередньо встановлені призначення в державному бюджеті.

Форма Реєстру бюджетних фінансових зобов'язань розпорядників (отримувачів) бюджетних коштів

Отримано Державною казначейською
службою України (органом Державної
казначейської служби України)
"___" _____ 20__ року

(підпис відповідальної особи)

Реєстр бюджетних фінансових зобов'язань розпорядників (отримувачів) бюджетних коштів

від _____ № _____

Дані розпорядника (отримувача) бюджетних коштів									
Код за ЄДРПОУ клієнта (розпорядника (отримувача) бюджетних коштів)									
Клієнт (найменування розпорядника (отримувача) бюджетних коштів)									
ОДКСУ	Код			Назва					
Бюджет	Код				Назва				
КВК	Код			Назва					
Код розпорядника (отримувача) бюджетних коштів, відповідно до Єдиного реєстру									
Рівень розпорядника (отримувача) бюджетних коштів									
КПКВК (ТПКВКМБ/ТКВКБМС)	Код				Назва				
Фонд	Код			Назва					
Реєстраційний номер							XXXXXXXXXX		
Дата прийняття									

Дані бюджетних фінансових зобов'язань

№ п/п	КЕКВ/ККК	Дані бюджетного зобов'язання		Дані бюджетного фінансового зобов'язання							Інформація про обмеження оприлюднення	Примітка	
		дата документа	номер документа	дата документа	номер документа	сума (грн)	у т. ч. попередня оплата	реквізити кредитора					
								код за ЄДРПОУ кредитора або реєстраційний номер облікової картки платника податків кредитора	МФО банку	номер рахунка в банку			

Головний бухгалтер
(керівник фінансової служби)

_____ (підпис)

_____ (прізвище)

Виконавець

_____ (підпис)

_____ (прізвище)

**Форма Звіту про фінансовий стан (баланс)
Державного бюджету України**

**Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України
станом на 1 _____ 20__ року**

Періодичність: квартальна, річна

Одиниця вимірювання: грн коп.

Форма 1 дб

Найменування груп	Код рядка	Залишок на початок звітного року	Залишок на кінець звітного періоду (року)	
			до річного заключення рахунків	після річного заключення рахунків*
1	2	3	4	5
Актив				
<i>Активи</i>				
Кошти в НБУ до запитання	010			
Інші рахунки Казначейства у НБУ	020			
Кошти бюджетів в інших банках до запитання (рахунки "Ностро")	030			
Інші рахунки за коштами державного бюджету в банках	040			
Дебіторська заборгованість за операціями з банками	050			
Депозити державного бюджету, розміщені в Національному банку	060			
Інші депозити державного бюджету	070			
Цінні папери в активі державного бюджету	080			
Кредити, надані з державного бюджету	090			
Кредити, що надавались під державні гарантії та/або за рахунок коштів, залучених державою	100			
Позики, надані за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка	110			

Продовження додатка Л

1	2	3	4	5
Кошти державного бюджету в дорозі	120			
Активи державного бюджету за взаємними розрахунками	130			
Інші активи державного бюджету	140			
Зобов'язання інших органів Казначейства	150			
Інші зобов'язання органів Казначейства	160			
Разом – активи	170			
<i>Розрахунки</i>				
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами загального фонду	180			
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами спеціального фонду	190			
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету	200			
Розрахунки за централізованими проплатами державного бюджету	210			
Розрахунки за операціями із кредитами державного бюджету	220			
Інші розрахунки за коштами державного бюджету	230			
Разом – розрахунки	240			
Баланс	250			
Пасив				
<i>Зобов'язання</i>				
Зобов'язання за вексями державного бюджету	260			
Облігації внутрішньої державної позики	270			
Зобов'язання державного бюджету за іншими цінними паперами	280			
Облігації зовнішньої державної позики	290			
Внутрішнє фінансування державного бюджету	300			

Продовження додатка Л

1	2	3	4	5
Зовнішнє фінансування державного бюджету	310			
Депозити, отримані державним бюджетом	320			
Зобов'язання державного бюджету за взаємними розрахунками	330			
Зобов'язання перед іншими органами Казначейства	340			
Інші зобов'язання органів Казначейства	350			
Разом – зобов'язання	360			
<i>Кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів</i>				
Кошти загального фонду державного бюджету	370			
Кошти спеціального фонду державного бюджету, які спрямовують на спеціальні видатки	380			
Реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами загального фонду державного бюджету	390			
Спеціальні реєстраційні рахунки розпорядників і реєстраційні рахунки отримувачів за коштами спеціального фонду державного бюджету	400			
Кошти розпорядників коштів бюджетів у розрахунках	410			
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами загального фонду	420			
Рахунки розпорядників коштів державного бюджету, відкриті в установах банків, за коштами спеціального фонду	430			
Разом – кошти бюджетів та розпорядників бюджетних коштів	440			

Закінчення додатка Л

1	2	3	4	5
<i>Розрахунки</i>				
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами загального фонду	450			
Взаємні розрахунки з місцевими бюджетами за коштами спеціального фонду	460			
Розрахунки за цінними паперами державного бюджету	470			
Розрахунки за централізованими проплатами державного бюджету	480			
Розрахунки за операціями із кредитами державного бюджету	490			
Інші розрахунки за коштами державного бюджету	500			
Разом – розрахунки	510			
Баланс	520			
<i>Результат виконання державного бюджету</i>				

* Заповнюють під час складання річної звітності.

Міністр фінансів України ¹

підпис

ініціали, прізвище

Голова (заступник Голови)

Державної казначейської служби України ²

підпис

ініціали, прізвище

Директор Департаменту консолідованої звітності

підпис

ініціали, прізвище

¹ Річний звіт підписує Міністр фінансів України.

² Річний звіт підписує Голова Державної казначейської служби України, квартальний звіт підписує заступник Голови Державної казначейської служби України.

**Порядок заповнення форми 1дб
"Звіт про фінансовий стан (баланс) Державного бюджету України"**

№ п/п	Показники, що звіряють	Порівняльні показники
1	2	3
1	Рядок 010	Сальдо рахунка 1111
2	Рядок 020	Сальдо рахунків 1121, 1122
3	Рядок 030	Сальдо рахунків 1211, 1212
4	Рядок 040	Сальдо рахунків 1221, 1222, 1223, 1224
5	Рядок 050	Сальдо рахунків 1241, 1242
6	Рядок 060	Сальдо рахунків 1311, 1312, 1313, 1314, 1315
7	Рядок 070	Сальдо рахунків 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326
8	Рядок 080	Сальдо рахунка 1411
9	Рядок 090	Сальдо рахунків 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518
10	Рядок 100	Сальдо рахунків 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538
11	Рядок 110	Сальдо рахунка 1546
12	Рядок 120	Сальдо рахунків 1611, 1612
13	Рядок 130	Сальдо рахунків 1621, 1622, 1623
14	Рядок 140	Сальдо рахунків 1631, 1632
15	Рядок 150	Сальдо рахунків 1671, 1672, 1673
16	Рядок 160	Сальдо рахунків 1681, 1682, 1683
17	Рядок 170	Сума рядків 010 – 160
18	Рядок 180	Сальдо рахунків 4111, 4112
19	Рядок 190	Сальдо рахунків 4121, 4122
20	Рядок 200	Сальдо рахунків 4311, 4312
21	Рядок 210	Сальдо рахунків 4411, 4412
22	Рядок 220	Сальдо рахунків 4421, 4422, 4423
23	Рядок 230	Сальдо рахунків 4451, 4452, 4453, 4455, 4456
24	Рядок 240	Сума рядків 180 – 230
25	Рядок 250	Сума рядків (170 + 240)
26	Рядок 260	Сальдо рахунка 2111
27	Рядок 270	Сальдо рахунків 2121, 2122, 2123
28	Рядок 280	Сальдо рахунка 2131
29	Рядок 290	Сальдо рахунків 2171, 2172, 2173
30	Рядок 300	Сальдо рахунків 2211, 2212
31	Рядок 310	Сальдо рахунків 2221, 2222

Закінчення додатка М

1	2	3
32	Рядок 320	Сальдо рахунка 2311
33	Рядок 330	Сальдо рахунків 2411, 2412
34	Рядок 340	Сальдо рахунків 2431, 2432, 2433
35	Рядок 350	Сальдо рахунків 2441, 2442, 2443
36	Рядок 360	Сума рядків 260 – 350
37	Рядок 370	Сальдо рахунка 3112
38	Рядок 380	Сальдо рахунків 3122, 3124, 3125
39	Рядок 390	Сальдо рахунків 3521, 3523, 3525
40	Рядок 400	Сальдо рахунків 3522, 3524, 3526
41	Рядок 410	Сальдо рахунків 3551, 3552
42	Рядок 420	Сальдо рахунка 3611
43	Рядок 430	Сальдо рахунка 3612, 3614, 3616
44	Рядок 440	Сума рядків 370 – 430
45	Рядок 450	Сальдо рахунків 4111, 4112
46	Рядок 460	Сальдо рахунків 4121, 4122
47	Рядок 470	Сальдо рахунків 4311, 4312
48	Рядок 480	Сальдо рахунків 4411, 4412
49	Рядок 490	Сальдо рахунків 4421, 4422, 4423
50	Рядок 500	Сальдо рахунків 4451, 4452, 4453, 4455, 4455, 4456
51	Рядок 510	Сума рядків 450 – 500
52	Рядок 520	Сума рядків (360 + 440 + 510)
53	Рядок 530	Сальдо рахунків 5111, 5112

**Порядок заповнення та звіряння показників форми 1мб
"Звіт про фінансовий стан (баланс)"**

№ п/п	Показники, що звіряють	№ груп	Порівняльні показники
1	2	3	4
1	Рядок 020	112	Сальдо рахунка 1121
2	Рядок 030	123	Сальдо рахунків 1231, 1232, 1233, 1234, 1235
3	Рядок 040	124	Сальдо рахунків 1241, 1242 щодо виконаних операцій по відповідному місцевому бюджету
4	Рядок 050	133	Сальдо рахунків 1331, 1332, 1333, 1334, 1335
5	Рядок 060	134	Сальдо рахунків 1341, 1342, 1343, 1344, 1345
6	Рядок 070	142	Сальдо рахунка 1421
7	Рядок 080	152	Сальдо рахунків 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528
8	Рядок 090	153	Сальдо рахунків 1531, 1532, 1533, 1534 на початок 2014 року щодо виконаних операцій по відповідному місцевому бюджету
9	Рядок 091	155	Сальдо рахунків 1551, 1552, 1553, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558
10	Рядок 100	164	Сальдо рахунків 1641, 1642
11	Рядок 110	165	Сальдо рахунків 1651, 1652, 1653, 1654
12	Рядок 120	166	Сальдо рахунків 1661, 1662 та інформація про зобов'язання за бюджетними коштами
13	Рядок 130	171	Сальдо рахунка 1711 щодо виконаних грошових операцій по відповідному місцевому бюджету
14	Рядок 140		Сума рядків 020 – 130
15	Рядок 150	421	Сальдо рахунків 4211, 4212
16	Рядок 160	422	Сальдо рахунків 4221, 4222, 4223, 4224
17	Рядок 170	423	Сальдо рахунків 4231, 4232, 4233, 4234
18	Рядок 180	432	Сальдо рахунків 4321, 4322
19	Рядок 190	443	Сальдо рахунків 4431, 4432

Продовження додатка Н

1	2	3	4
20	Рядок 200	444	Сальдо рахунків 4441, 4442
21	Рядок 210	446	Сальдо рахунків 4461, 4462, 4465, 4466
22	Рядок 220		Сума рядків 150 – 210
23	Рядок 230 (баланс)		Сума рядків 140 – 220
24	Рядок 240	214	Сальдо рахунка 2141
25	Рядок 250	215	Сальдо рахунків 2151, 2152, 2153
26	Рядок 260	216	Сальдо рахунка 2161
27	Рядок 270	223	Сальдо рахунків 2231, 2232
28	Рядок 280	224	Сальдо рахунків 2241, 2242
29	Рядок 290	232	Сальдо рахунка 2321
30	Рядок 300	242	Сальдо рахунків 2421, 2422, 2423, 2424
31	Рядок 310		Сума рядків 240 – 300
32	Рядок 320	314	Сальдо рахунків 3142, 3144
33	Рядок 330	315	Сальдо рахунків 3152, 3154, 3155, 3156
34	Рядок 340	353, 354	Сальдо рахунків 3531, 3541, 3543, 3545, розпорядників та отримувачів коштів, які є клієнтами органу Державної казначейської служби України, що обслуговує відповідний бюджет
35	Рядок 350*	353, 354	Залишки, що склалися за рахунками 3531, 3541, 3543, 3545 розпорядників та отримувачів коштів, які обслуговуються в іншому територіальному органі Державної казначейської служби України
36	Рядок 360	353, 354	Сальдо рахунків 3532, 3534, 3542, 3544, 3546 розпорядників та отримувачів коштів, які є клієнтами органу Державної казначейської служби України, що обслуговує відповідний бюджет
37	Рядок 370*	353, 354	Залишки, що склалися за рахунками 3532, 3534, 3542, 3544, 3546 розпорядників та отримувачів коштів, які обслуговуються в іншому територіальному органі Державної казначейської служби України
38	Рядок 380	355	Сальдо рахунків 3553, 3554
39	Рядок 390	362	Сальдо рахунка 3621
40	Рядок 400	362	Сальдо рахунків 3622, 3624, 3626
41	Рядок 410		Сума рядків 320 – 400

Закінчення додатка Н

1	2	3	4
42	Рядок 420	421	Сальдо рахунків 4211, 4212
43	Рядок 430	422	Сальдо рахунків 4221, 4222, 4223, 4224
44	Рядок 440	423	Сальдо рахунків 4231, 4232, 4233, 4234
45	Рядок 450	432	Сальдо рахунків 4321, 4322
46	Рядок 460	443	Сальдо рахунків 4431, 4432
47	Рядок 470	444	Сальдо рахунків 4441, 4442
48	Рядок 480	446	Сальдо рахунків 4461, 4462, 4465, 4466
49	Рядок 490		Сума рядків 420 – 480
50	Рядок 500 (баланс)		Сума рядків 310, 410, 490
51	Рядок 510	512	Сальдо рахунків 5121, 5122

**Форма Звіту про фінансові результати виконання
Державного бюджету України**

**Звіт про фінансові результати виконання
Державного бюджету України станом на 1_____ 20__ року**

Періодичність: квартальна, річна

Одиниця вимірювання: грн коп.

Форма 2дб

Стаття	Код рядка	Загальний фонд	Спеціальний фонд
1	2	3	4
Операційний дохід			
<i>Податкові надходження</i>	010		
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	020		
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	030		
Внутрішні податки на товари та послуги	040		
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	050		
Збори на паливно-енергетичні ресурси	060		
Інші податки та збори	070		
<i>Неподаткові надходження</i>	080		
Доходи від власності та підприємницької діяльності	090		
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	100		
Інші неподаткові надходження	110		
Власні надходження бюджетних установ	120		
<i>Доходи від операцій із капіталом</i>	130		
Надходження від продажу основного капіталу	140		
Надходження від реалізації державних запасів товарів	150		
Кошти від продажу землі та нематеріальних активів	160		
<i>Офіційні трансферти</i>	170		
Від органів Державного управління	180		
Від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	190		

Продовження додатка П

1	2	3	4
<i>Цільові фонди</i>	200		
Надходження до Фонду соціального захисту інвалідів	210		
Надходження до цільового фонду для забезпечення оборони та безпеки держави	220		
Операційний дохід – усього	230		
Операційні видатки та кредитування			
Загальнодержавні функції	240		
Оборона	250		
Громадський порядок, безпека та судова влада	260		
Економічна діяльність	270		
Охорона навколишнього природного середовища	280		
Житлово-комунальне господарство	290		
Охорона здоров'я	300		
Духовний та фізичний розвиток	310		
Освіта	320		
Соціальний захист та соціальне забезпечення	330		
Операційні видатки та кредитування – усього	340		
Дефіцит(-) / профіцит(+) (230 – 340)	350		
Фінансування			
Фінансування за борговими операціями	360		
<i>Запозичення</i>	370		
Внутрішні запозичення, із них	380		
довгострокові зобов'язання	390		
середньострокові зобов'язання	400		
короткострокові зобов'язання та векселі	410		
інші зобов'язання	420		
Зовнішні запозичення, із них	430		
довгострокові зобов'язання	440		
середньострокові зобов'язання	450		
короткострокові зобов'язання та векселі	460		
інші зобов'язання	470		
<i>Погашення</i>	480		
Внутрішні зобов'язання, із них	490		
довгострокові зобов'язання	500		
середньострокові зобов'язання	510		
короткострокові зобов'язання та векселі	520		
інші зобов'язання	530		

Закінчення додатка П

1	2	3	4
Зовнішні зобов'язання, із них	540		
довгострокові зобов'язання	550		
середньострокові зобов'язання	560		
короткострокові зобов'язання та векселі	570		
інші зобов'язання	580		
Коригування	590		
Внутрішні зобов'язання	600		
Зовнішні зобов'язання	610		
Надходження від приватизації державного майна	620		
Фінансування за активними операціями	630		
Зміни обсягів депозитів і цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	640		
Зміни обсягів бюджетних коштів	650		
Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка	660		
Зміни обсягів товарно-матеріальних цінностей	670		
Фінансування – усього	680		

Міністр фінансів України ¹

підпис

ініціали, прізвище

Голова (заступник Голови)

Державної казначейської служби України ²

підпис

ініціали, прізвище

Директор Департаменту консолідованої звітності

підпис

ініціали, прізвище

¹ Річний звіт підписує Міністр фінансів України.

² Річний звіт підписує Голова Державної казначейської служби України, квартальний звіт підписує заступник Голови Державної казначейської служби України.

Форма Звіту про рух грошових коштів

Звіт про рух грошових коштів
станом на 1 _____ 20__ року

Періодичність: квартальна, річна

Одиниця вимірювання: грн коп.

Форма 1 дб

Стаття	Код рядка	Загальний фонд		Спеціальний фонд	
		за звітний рік	за попередній рік	за звітний рік	за попередній рік
1	2	3	4	5	6
I. Операційна діяльність					
Операційні доходи					
<i>Податкові надходження</i>	010				
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	020				
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	030				
Внутрішні податки на товари та послуги	040				
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	050				
Збори на паливно-енергетичні ресурси	060				
Інші податки та збори	070				
<i>Неподаткові надходження</i>	080				
Доходи від власності та підприємницької діяльності	090				
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	100				
Інші неподаткові надходження	110				
Власні надходження бюджетних установ	120				
Доходи від операцій із капіталом	130				
Надходження від продажу основного капіталу	140				
Надходження від реалізації державних запасів товарів	150				

Продовження додатка Р

1	2	3	4	5	6
Кошти від продажу землі та нематеріальних активів	160				
<i>Офіційні трансферти</i>	170				
від органів державного управління	180				
від урядів зарубіжних країн та міжнародних організацій	190				
<i>Цільові фонди</i>	200				
Надходження до Фонду соціального захисту інвалідів	210				
Надходження до цільового фонду для забезпечення оборони та безпеки держави	220				
Операційні доходи – усього	230				
Операційні видатки та кредитування					
Поточні видатки	240				
<i>Оплата праці та нарахування на заробітну плату</i>	250				
Оплата праці	260				
Нарахування на оплату праці	270				
<i>Використання товарів і послуг</i>	280				
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	290				
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	300				
Продукти харчування	310				
Оплата послуг (крім комунальних)	320				
Видатки на відрядження	330				
Видатки та заходи спеціального призначення	340				
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	350				
Дослідження та розробки, окремі заходи з реалізації державних (регіональних) програм	360				
<i>Обслуговування боргових зобов'язань</i>	370				
<i>Поточні трансферти</i>	380				
<i>Соціальне забезпечення</i>	390				
<i>Інші поточні видатки</i>	400				
Кредитування	410				
<i>Внутрішнє кредитування</i>	420				
Надання внутрішніх кредитів	430				
Повернення внутрішніх кредитів	440				
<i>Зовнішнє кредитування</i>	450				
Надання зовнішніх кредитів	460				
Повернення зовнішніх кредитів	470				
Операційні видатки та кредитування – усього	480				
I. Чистий потік від операційної діяльності (230 – 480)	490				

Продовження додатка Р

1	2	3	4	5	6
II. Інвестиційна діяльність					
Інвестиційні доходи	500				
Інвестиційні видатки					
Капітальні видатки	510				
<i>Придбання основного капіталу</i>	520				
Придбання обладнання та предметів довгострокового користування	530				
Капітальне будівництво (придбання)	540				
Капітальний ремонт	550				
Реконструкція та реставрація	560				
Створення державних запасів і резервів	570				
Придбання землі та нематеріальних активів	580				
<i>Капітальні трансферти</i>	590				
Інвестиційні видатки – усього	600				
II. Чистий потік від інвестиційної діяльності (500 – 600)	610				
III. Нерозподілені видатки	620				
III. Чистий потік від операційної та інвестиційної діяльності (490 + 610 - 620)	630				
IV. Фінансова діяльність					
Запозичення	640				
<i>Внутрішні запозичення</i>	650				
Довгострокові зобов'язання	660				
Середньострокові зобов'язання	670				
Короткострокові зобов'язання та векселі	680				
Інші зобов'язання	690				
<i>Зовнішні запозичення</i>	700				
Довгострокові зобов'язання	710				
Середньострокові зобов'язання	720				
Короткострокові зобов'язання та векселі	730				
Інші зобов'язання	740				
Погашення	750				
<i>Внутрішні зобов'язання</i>	760				
Довгострокові зобов'язання	770				
Середньострокові зобов'язання	780				
Короткострокові зобов'язання та векселі	790				
Інші зобов'язання	800				
<i>Зовнішні зобов'язання</i>	810				
Довгострокові зобов'язання	820				

Продовження додатка Р

1	2	3	4	5	6
Середньострокові зобов'язання	830				
Короткострокові зобов'язання та векселі	840				
Інші зобов'язання	850				
Коригування	860				
Внутрішні зобов'язання	870				
Зовнішні зобов'язання	880				
Надходження від приватизації державного майна	890				
Надходження від приватизації державного майна (крім об'єктів, для яких передбачено окремий розподіл коштів, відповідно до Державної програми приватизації на 2000 – 2002 роки) та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних із процесом приватизації та кредитування підприємств	900				
Надходження від приватизації об'єктів незавершеного будівництва, що споруджували, відповідно до Чорнобильської будівельної програми	910				
Надходження від приватизації підприємств, що належать до сфери управління Міністерства оборони України	920				
Понадпланові надходження від приватизації державного майна з урахуванням можливого заміщення інших джерел фінансування державного бюджету	930				
Фінансування за активними операціями	940				
<i>Зміни обсягів депозитів і цінних паперів, що використовують для управління ліквідністю</i>	950				
Повернення бюджетних коштів із депозитів, надходження, унаслідок продажу/пред'явлення цінних паперів	960				
Розміщення бюджетних коштів на депозитах або придбання цінних паперів	970				
<i>Зміни обсягів бюджетних коштів</i>	980				
на початок періоду	990				
на кінець періоду	1000				
Інші розрахунки	1010				
<i>Фінансування за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка</i>	1020				
<i>Зміни обсягів товарно-матеріальних цінностей</i>	1030				
на початок періоду	1040				
на кінець періоду	1050				

Закінчення додатка Р

1	2	3	4	5	6
IV. Чистий потік від фінансової діяльності (640 – 750 + 860 + 890 + 940)	1060				
Загальний чистий потік від загальної діяльності (490 + 610 – 620 + 1060)	1070				

Міністр фінансів України

підпис

ініціали, прізвище

Голова Державної казначейської служби України

підпис

ініціали, прізвище

Директор Департаменту консолідованої звітності

підпис

ініціали, прізвище

Зміст

Вступ.....	3
Сценарій проведення тренінгу	5
День перший. Вступна частина	5
Основна частина	
1. Бюджетне планування	7
1.1. Оцінювання показників, що визначають вектори бюджетного планування	7
1.2. Сутність, завдання та методи бюджетного планування	14
1.3. Програмно-цільовий метод бюджетного планування	22
1.4. Визначення загальних засад та набуття практичних навичок у формуванні бюджетних запитів.....	28
1.5. Планування податкових надходжень бюджету	31
1.6. Порівняння підходів до здійснення фінансового вирівнювання дохідної бази місцевих бюджетів	41
День другий	
2. Виконання бюджету	51
2.1. Знайомство з основними документами, що застосовують у процесі виконання бюджету.....	51
2.2. Процедура відкриття рахунків в органах Державної казначейської служби України	60
2.3. Основи виконання бюджету за доходами	67
2.4. Основи виконання бюджету за видатками.....	72
2.5. Процедура здійснення публічних закупівель	82
День третій	
3. Бухгалтерський облік виконання бюджетів.....	87
3.1. Організація бухгалтерського обліку виконання бюджету	87
3.2. План рахунків бухгалтерського обліку виконання бюджету	92
3.3. Бухгалтерський облік операцій виконання бюджету	97
3.4. Складання Звіту про фінансовий стан (баланс) бюджету на підставі даних бухгалтерського обліку	106
День четвертий	
4. Звітність про виконання бюджетів.....	109
4.1. Знайомство зі складом звітності про виконання Державного бюджету України	109

4.2. Знайомство зі складом звітності про виконання місцевих бюджетів	113
4.3. Знайомство зі змістом та показниками звітності про виконання бюджетів	117
4.4. Звіт про фінансовий стан (баланс) бюджету	151
4.5. Складання фінансової звітності про виконання Державного бюджету України	161
4.6. Складання фінансової звітності про виконання місцевого бюджету.....	165
День п'ятий. 5. Контроль за виконанням бюджету	172
5.1. Органи контролю за дотриманням бюджетного законодавства	172
5.2. Порухення бюджетного законодавства та заходи впливу за вчинені бюджетні правопорушення	179
5.3. Результати здійснення контрольних заходів органами бюджетного та податкового контролю	191
5.4. Набуття практичних навичок у контролі за правомірністю планування та виконання бюджетних показників.....	193
Структура звіту із тренінгу	196
Використана та рекомендована література	197
Додатки.....	207

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Юшко Сергій Васильович

БЮДЖЕТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ОСНОВІ ТРЕНІНГУ

Навчальний посібник

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Відповідальний за видання *І. В. Журавльова*

Відповідальний редактор *М. М. Оленич*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2017 р. Поз. № 11 ЕНП. Обсяг 255 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*